Nagy Bandó András

VÉSZFÉK

Nagy Bandó András

VÉSZFÉK

avagy
arccal a vasút felé?

dokumentumkönyv

KIADÓ

„Ami az úton el nem indult, vagy ami az út elején van – a kő, a csecsemő – még nem szerzett magának semmi kincset és önmagában-véve szeretetreméltó. S a teljességbe érkezett lény, aki szerzett kincseit már magába-olvasztotta és éppúgy nincs semmije, mint a kőnek, vagy a csecsemőnek: szintén önmagában véve szeretetreméltó. S a még el nem indult, s a már megérkezett: azonos."

(Weöres Sándor: A teljesség felé)

Első kiadás

A borítót Nagy Bandó András tervezte

© Nagy Bandó András és Mencsik Attila

ISBN 963 04 6790 9

Felelős szerkesztő: Nagy Bandó András

Szedés: abc stúdió
Nyomta, kötötte: Szegedi Nyomda Rt.

Éva

mamának,

hogy legalább így, a sorok között

megtarthassa

magá-

nak

Attilát,

akit

örökre

elveszített.

Bevezetés helyett

1996. március derekán kaptam egy levelet, feladója Szigeti Józsefné volt, Kálmánházáról. Felbontásakor még nem tudtam, kit takar a név, aztán olvasás közben jöttem rá, az a nagymama írt, aki 1995. augusztusában a vonaton utazva vesztette el az unokáját, Attilát.

Nagy Bandó András művész úr,
Budapest

Nem írok megszólítást, de ha végigolvassa levelemet, rájön, hogy miért. 7 hónap alatt kb. 100-150 levelet írtam „Tisztelt", „Mélyen tisztelt", „Kedves", stb. megszólításokkal, de 5-10 kivételével arra sem méltattak, hogy válaszoljanak.

Kezdtem „kisemberekkel", eljutottam „NAGYJAINKHOZ", akik a választás időszakában eljutottak a legkisebb tanyatelepülésekre is, mert szükségük volt minden szavazatra. Akkor ígértek „fűt-fát", hogy „így meg úgy" képviselnek bennünket. Lesz toronyóra lánccal. Igazuk volt: megvan a lánc. Csak legyen erőnk csörgetni.

Művész úr!

Március 13-a, hajnali fél négy van. Megpróbálom leírni Önnek a bánatomat, hátha válaszol, hátha meg tud mozgatni valamit. Elolvastam a 168 órában megjelent cikkét, melyet a napokban tudtam megszerezni. Én vagyok az a nagymama, akinek „nem büntetbető kiskorúak" vandál módon, ártatlan meggyilkolták 6 éves, Atika nevű unokáját, 1995. augusztus 11-én, Kelenföld és Budaörs között a vonatdobálók.

Ő is kiskorú volt. Őt sem lehetett volna megbüntetni – mégis megölték. Miért?

Nincs tettes, nincs kő. A nyomozást felfüggesztették – „tűt szénakazalban" jelszóval – de még előveszik.

Nem tudom elfelejteni!!!

Nem akarom elhinni, hogy ilyen megtörténik!

Nem akarom elhinni, hogy az emberekből kihalt minden érzés, segítőkészség.

Ha a demokrácia „ilyen szép", akkor én ezt nem akarom. Mellékelek Önnek pár darab levelet, kérem szépen, olvassa el. Ha csak annyit válaszol, hogy „elolvastam", már ez is előrelépés másokhoz viszonyítva.

Magamról: dolgozom, vegetálok. Nem panaszkodom a környezetemben élő embereknek. Aki nem élte át a borzalmat, nem érti meg. 2-3 órákat tudok aludni. Nem szedek nyugtatókat. Szeretnék ember maradni, segíteni a lányomon.

Belevetettem magam a munkába. Reggeltől estig. Tanítás – műv. ház – könyvtár – néptánc – úszás. Vállalom, csinálom, mert ha haza

kell jönni, már „bolondulok" meg. Nagyon hosszúak az éjszakák és a hétvége.

Nagyon fáj, amikor mosolyognom kell egy-egy gyerekre. Borzasztóan fáj, amikor ránézek a lányomra és a vejemre. Látom az ő fájdalmukat, a ki nem mondott vádat: „Anyuka! Elvitted a fiamat, miért nem boztad vissza?" Nem tudtam vigyázni rá!

Kérem, írjon valamit!

Ha elolvasta a mellékelt leveleket, kérem, küldje vissza!

Kálmánháza, 1996. március 13. (5 óra 20 perc)

Megértő és segítő szándékát köszönve:

Szigeti Józsefné

Mióta a nyilvánosság előtt zajlik az életem, sokféle levelet kaptam már, gyakran kértek segítséget és anyagi támogatást tőlem, volt, amit tudtam teljesíteni, volt, amit nem. Ez volt az első olyan levél, mely túllépett a szokványos kéréseken.

Kirajzolódott előttem egy szerencsétlen sorsú nagymama képe, s így, általa került érzékelhető közelségbe egy gyermek halála, megdöbbentő tragédiája. Mert olvashatunk az újságokban híreket, láthatunk fényképeket különféle tragédiákról, szörnyű halálesetekről, igazából alig valamit tudunk átélni és átérezni abból, ami ott és akkor, abban a szörnyű pillanatban történt. Nem lehet elképzelni egy szétpattanó gyermeki koponyát, s még kevésbé egy abból kidudorodó agyvelőt. Nem lehet átérezni azt az érzést, amit egy nagymama ott és akkor átélt, maga előtt látva a halálközelbe került szöszi unokáját, vérben áztatva, halálos fejsebbel. Bármekkora beleérző képességünk van, ilyen szörnyűség megértéséhez és átéléséhez kevés. Próbálkozhatunk a látásával és az átérzésével. Egyszerűen képtelenség.

A kezemben volt tehát egy levél, mely érezhető, s mégis mértéktartó indulattal íródott.

Igaz, talán igazságtalan vádaskodásnak hat nagyjaink vidékre járását elemezni, egy gyermek halála kapcsán, de miért ne bocsáthatnánk meg ezt egy olyan nagymamának, aki most éppen úgy és azt érzi, hogy vele és az unokájával, s a család tragédiájával senki sem törődik? Hogy magára maradt, s nem számíthat senkire sem.

Igen, valószínű az is féligazság, hogy a rendőrség tűt keres a szénakazalban, amikor kődobáló – ez esetben éppen gyermeket gyilkoló – kiskorúakat keres, valahol egy vasúti pálya mellett, egy-két órával a megtörtént tragédia után. De miért ne adhatnánk igazat a nagymamának, aki nem érti, hogyan függeszthetnek fel egy ilyen ügyben megkezdett nyomozást. Talán ő sem tudja miért, de szeretné rendőrkézen látni unokája gyilkosait. Kérdem magamtól: mennyivel lenne jobb? Mit változtatna a helyzeten, a helyzetén? A család helyzetén. Alig valamit. Talán néven sem nevezhetnék őket, épp, mert kiskorúakról van szó. Bár ki tudja?

Gyakorlott kirabolt és áldozat ma már – sajnos – tudja, hogy egy-egy bűnügy hatvan nap után símán lezárul, az ellopott kocsi, a lakásból ellopott tárgyak nem kerülnek elő, a nyomozás befejeződik, mehet a biztosítóhoz. Gyakran tapasztalható, hogy ezt-azt megtesznek, minden különösebb meggyőződés nélkül, aztán altatják az ügyet, megtalálhatatlannak gondolva a tetteseket, a bűnözőket. Épp ezért talán az is „érthető", ha egy ilyen súlyos tragédiával végződő esetben is föladják a keresést, beletörődve abba, ami a nagymama számára természetesen érthetetlen, hogy nem kerül rendőrkézre az unokája gyilkosa.

Annak, aki nem élte át a nagymamának az unokája elvesztéséből adódó tragédiáját, talán az sem érthető, hogy egészen a demokráciáig, illetve az „ilyen szép" demokrácia megkérdőjelezéséig jutott el. Hogy mennyiben van köze a demokráciának egy ilyen tragédiához, természetesen vitatható. Bizonyára diktatúrában is akadnak felelőtlen kiskorúak, akik kőzáport zúdítanak a vonatokra, de ne kíséreljünk meg a nagymama bőrébe bújni, s magunkévá tenni zaklatott lelkiállapotát, úgy sem fog sikerülni. Unokájával egy teljes világmindenséget veszített el, ne csodálkozzunk hát, hogy most a teljes világmindenséggel kísérel meg hadakozni.

És eközben ott van a levélben a többször felszakadó sóhaj és kérés: hogy olvassam el, s hogy már az is eredmény lesz másokhoz képest, hogy válaszoltam. Mily kevés ez az elvárás ahhoz képest, hogy eközben egy akaratlanul is gyilkossá vált kiskorú előkerítéséért próbál meg valóságos köveket megmozgatni.

Hogyan is kerülhettem volna ki, hogy válaszoljak neki?

És közben én is kerestem a szót, kerestem a hangot. Hogy lehetne elkerülni a sablonokat? Hogy lehetne két szóval is többet írni az oldalakat kitöltő együttérző siránkozásnál? Mit tudok én mondani, és persze ígérni ennek a lelkileg összetört, hihetetlen traumát átélt nagymamának? Egyátalán: mit lehetne úgy ígérni, hogy az valóban megtehető is legyen? Mert igaz ugyan, hogy a nagymama immáron egy válasszal, egy együttérző levéllel is megelégszik, de az – az esetemben – kevés. Semmi. Alig valami. Pontosan tudom és érzem, hogy a nagymama többet vár tőlem, még akkor is, ha kevesebbet kér.

Ez a nagymama nagyon magára maradt. Nem csupán az unokája elvesztésével, hanem avval is, hogy az elvárásai ellenére elléptek mellőle azok, akikre a bajban – joggal – számíthatott volna. Avval, hogy úgy érezte, felszívódtak azok az intézmények, melyekre elsősorban bízhatta volna magát és a család, az Attila nélkül maradt szülők sorsát. Akiktől várhatott volna valamit. Részben jogszerűen, részben emberségből. Valóban igaz, a csodák három nap után űrt hagynak maguk után, megszűnnek csodának lenni, s nem is lesznek többé. Épp ezért akkor kell megragadni a láthatónak vélt csodát, amikor előttünk van, amikor ott van, testközelben, szinte érinthetően, kitapinthatóan, megfoghatóan, nyakoncsíphetően.

Esetünkben persze az is csoda, hogy a nagymama túlélte a tragédiát. Nemcsak abban az értelemben, hogy őt nem találták fejbe, de úgy is, hogy nem repedt meg a szíve. Hogy nem halt együtt az unokájával. Hogy hagyta a túlélést szorgalmazó erőnek, hogy élni kényszerítse. Hogy – ha sérült lélekkel is, de – ép ésszel vészelte át ezt a sorscsapást.

Próbáltam beleélni magam a helyzetébe, s ma sem értem, hogy tudott megmaradni, látva a halálra sebzett unokáját. És amennyiben

a helyzetet jól ítélem meg, az őrület közelében járhatott, amikor Atika fején sebet ütött a felelőtlenül eldobott kődarab. Ha pedig így volt, akkor ki várhatta volna el, hogy mindent, amit akkor, egy ilyen helyzetben tenni kell(-ene!), azt megtegye? Hogyan is lehetett volna tudnia, hogy a három napig tartó őrületet – mert csoda ám a fenéket! – jól tartsa kézben, kihajtva mindenkiből, s minden intézményből azt, ami efféle harc nélkül is megkapható lett volna.

Ami történt, szenzáció. Lapok címlapjai teltek meg a halálra kövezett unoka történetével, mindenki megírta a maga opuszát, az épagyúak kidühöngték magukat, s kellőképpen fölháborodtak, a jóérzésű emberek együttéreztek, s aztán szép lassan mindenki elfelejtett mindent. Ami – mondjuk így – nagyjából rendben is volna. Ellentétben az intézmények és nyomozó szervek részbeni – vagy csupán a nagymama által érzett? – feledékenységével, ami – amennyiben valós – megengedhetetlen és elfogadhatatlan.

Emlékszem az esetre, amikor fölrobbant a Centenáriumi lakótelepen a Color Sztár tévé, azonnal ott állt a füstölgő lakásban a biztosító embere, ígérve gyors ügyintézést és rendkívüli pénzeket, s amikor egy-két év múlva újra találkoztam Katival, a kiégett lakás tulajdonosával, elmondta, három nap után már akadozott a gépezet, már hisztiztek a kifizetések miatt, már tologatták az aktákat, kerülgették a megoldást, s a végén a töredékét kapta csak meg annak az összegnek, amit ért a lakás és a benne lévő értékek. Hiába no, akkor már nem volt jelen a Televízió, már nem voltam ott én sem, már nem volt szükség a kapóra jött reklámra, a tulajdonos sem egy Szilveszterkor kiégett lakás szerencsétlen asszonykája volt már, mindössze egy ügyfél, aki mindenféle értékeiért cserébe pénzt akar kapni. A minap hallottam épp a szinte már dicsekvésnek tűnő híradást, hogy hány milliárd forint volt a biztosítók 1995. évi profitja. Ennek tudtával valóban érthetetlen a tisztelt ügyfél számára, amikor pár forintos tételeken folyik a vita, s amikor különféle százalékos értékcsökkenések töredék fillérjeiért folyik a bruszto-lás. Esetünkben is helyet kap még a biztosító, most nem szaladnék a dolgok elébe.

Itt van a nagymama, aki még mindig önmagát hibáztatja, keresve Atika gyilkosát. Akinek szembe kell néznie az őt valószínűleg nem is hibáztató, de a sorscsapást hozzá hasonlóan megszenvedő szülőkkel. Akinek naponta kell újra és újra szembesülnie a siralmas valóval: nem él az unokája. A nagymama, aki úgy érzi – s persze tapasztalja is –, hogy már senkire sem számíthat. Fordulhatna befelé is, elfordulva a világtól, felejtve a történteket, s a feledhetetlent, de erre képtelen, s ez is érthető. Eközben különös és érthetetlen erők hajtják, hogy felelőst találjanak az ügyben nyomozók.

Hozzám írt levele a Rádiókabaré titkárságán került a kezembe,

külön érdekessége – s ez a Postát dicséri! –, hogy a címzés ennyi volt: *„Nagy Bandó András színművész, Budapest,"* s mégis kézbesítették, megtaláltak. Már elolvasásakor is késésben voltam, így aztán hazaérkezésem után azonnal válaszoltam:

„Kedves Asszonyom!

Engedje meg, hogy őszinte együttérzésemről biztosítsam, s ezzel semmit sem mondtam el abból, amit az ön fájdalmát tudva érzek. Sok-sok mindent kellene írnom, de engedje meg, hogy ezt alaposan kifejthessem, ne most, ezt követően. Több napos turné után érkeztem haza, így csak egy gyors választ szerettem volna küldeni, hogy tudassam, levelét megkaptam.

Sok minden miatt el vagyok képedve, nem bánnám, ha írna még egy-két gondolatot: fizetett-e a biztosító? Törődött-e Önökkel valaki? stb. Várom levelét, hamarosan jelentkezem én is.

Szeretettel üdvözlöm:
Nagy Bandó"

Hogy mi minden miatt voltam elképedve? A boríték a hozzám írt levélen kívül tartalmazott egy 1996. február 3-i Észak-Magyarország-riportot is, melyet Méhes László készített a nagymamáékkal:

„...Az értelmetlen halál hírét néhány hétig életben tartotta a sajtó, a tragédia ezt követően teljes súlyával a családra szakadt. A nagymama emlékezetében változatlan erősséggel él a pillanat, amikor unokája szétnyílt fejjel a karjai közé zuhant. Ő pedig tehetetlenül nézi, hogyan száll el az alig hatévnyi élet egyetlen pillanat alatt. „Ki ezért a felelős?" – kérdezi újra és újra, az igazát azóta is nyugbatatlanul kereső asszony. A nyomozás azonban máig nem fedte fel a bűncselekményért felelősségre vonható(k) kilétét, és azt a tárgyat sem találták meg, amely a kisfiú halálát okozta...

A 47 éves kálmánházi tanítónő, amióta az unokája halála okozta sokkból úgyahogy felépült, mást sem tesz, minthogy a lelkében elevenen égő sebeket az igazsággal próbálja meg gyógyítani. Miközben a kívülállók esetleg úgy gondolják: minél távolabb kerülünk az időben az alig fél évvel ezelőtt történt elborzasztó eseménytől, annál kevésbé felkavaró az egyébként is régen elfelejtett hír – addig az, aki átélte a rettenetet, nap mint nap ezzel kel és ezzel fekszik...

– Minden apró mozzanatra emlékszem. Mindenre. Nem, felejteni nem tudok... – *zokogja el magát, szinte ismerkedésünk pillanatában a gyászruhát viselő Szigeti Józsefné...*

– A Déli pályaudvarról tizenhat óra negyvenkor indult a vonat. A második kocsiba, a nem dohányzó vagonba szálltunk, bal oldalra.

Atika velem szemben ült, de Kelenföldön fölszállt egy hölgy, és a gyerek nem akart mellette ülni. Inkább az ablaknál állt. Mondtam neki, hogy nem szabad kihajolni. Tudom, tudom – válaszolt. Nem hajolt ki, csak állt. Ennyire volt tőlem... – *mutatja az alig félméternyi távolságot.* – A kis feje előre nézett, kifelé az ablakon... Egy pillanat volt... – *tör ki belőle ismét a sírással fojtott indulat, majd elcsukló hangon folytatja.* -Azt hittem, bohóckodik, ahogy csúszott lefelé, de már akkor láttam, hogy szétnyílt a feje... Csak úgy 40-50 perc múlva érkezett meg a mentő Budaörsre. Ott még hordozgatták az infúziós üveget, de ez már semmit sem segített. Annyi esélyt nem adtak annak a gyereknek, hogy ágyban haljon meg. Csak azon a mocskos, koszos vonaton...

...Az elmúlt napok állandó levelezéssel teltek – *mondja Szigetiné, valamivel talán nyugodtabban.* – Akitől csak lehetett, segítséget kértünk abban, hogy a végére járjunk: ki a felelős Atika haláláért. Hetente hívom a rendőrséget, de nincs tettes, nincs meg az a tárgy sem, amivel elkövették. A gyermek azonban halott!...

...Nem hagyom, hogy ilyen könnyen feledésbe merüljön a családunk tragédiája! Ha más nem felelős, akkor ki? Én vagyok a hibás, mert vonatra ültem? Ha tudom, hogy vonatokat dobálnak meg, akkor biztosan nem ülök az ablak mellé a gyerekkel! De soha nem hallottam ilyenről... Senki nem felelős semmiért, és úgy tűnik, nincs ebből kiút. De nem engedem, hogy elsimítsák az ügyet – *folytatja egyre izgatottabban.* – Először Pintér Sándor rendőrtábornok úr segítségét kértem, hogy az eddig tisztázatlan körülményekre fény derüljön. Miután ő válaszlevelet írt, kijöttek hozzánk a rendőrök, és megígérték, hogy hetente tájékoztatnak a nyomozás állásáról. Nem tették meg. A mai napig hetente hívom őket. Levélben megkerestem valamennyi párt parlamenti frakcióvezetőjét, hogy próbáljanak szót emelni az érdekünkben. Egyedül az SZDSZ-es Pető Iván válaszolt. Sajnálja a történteket...

...Írtam az országban megjelenő valamennyi újságnak, és arra kértem a szerkesztőket, segítsenek kideríteni: vajon a tragédiát megelőzően jelent-e meg vonatdobálással kapcsolatos hír...

...Én azért írok mindenfelé, mert az igazságot szeretném tudni. Isten őrizz, hogy ártatlanokat gyanúsítsanak, de ez a megoldatlan helyzet is tarthatatlan. Addig megyek, ameddig meg nem lesz a tettes. De szeretnénk bebizonyítani azt is, hogy a MÁV nem tett meg mindent annak érdekében, hogy az utasok biztonságban legyenek. Miért nem tudtak korábban sajtótájékoztatókat összehívni, iskolákat tájékoztatni a vonatdobálásokról? Miért csak most látták el a mozdonyvezetőket telefonnal? Milyen képzettséggel rendelkezik az utaskísérő? Rendjén való-e, hogy ha kell, ne tudjon kötszert előhozni, sérültet bekötözni? – *sorolja kérdéseit.*

– Eddig sem volt más célunk, csak az igazság kiderítése – *feleli Szigetiné.* – Ez egy szélesebb körű tájékoztatás, hogy más ne járjon így, mint mi. De tudja, hiába mondják: kisgyermekkel ne üljenek az ablakhoz. Egy gyereknél az az első, hogy oda ül..."

Ez a riport sok mindenről árulkodik.

A nagymama a felelőst keresi, joggal. Mert az egy dolog, hogy történt egy tragédia. De az valóban érthetetlen, hogy egy gyermeknek kellett meghalnia ahhoz, hogy a MÁV köztudottá tegye, hogy az elmúlt időszakban sorozatos kődobálások történtek. S az is érthetetlen, hogy a gyakran előforduló egyéb vonatszerencsétlenségek és sorompóknál bekövetkezett balesetek és tragédiák ellenére is csak egy ilyen haláleset után kaptak telefonokat a mozdonyvezetők, mint ahogy az sem érthető, hogy még egy elsősegély doboz sem áll a vonatkísérők rendelkezésére. (Ha egy autóban nincs elsősegély doboz, szigorúan bírságolnak a rendőrök!)

Lehetséges, hogy a mentők valamivel előbb érkeztek Budaörsre, mint ahogy a nagymama mondja, hiszen azokban az őrületes percekben minden perc óráknak tűnhet, de az valóban elképesztő, hogy egy telefon hiánya egy gyermek életébe kerülhet. Ki tudja, hogy ha csak a fele idő alatt érkeznek a mentősök, életben tudják-e tartani az unokát?

Mindamellett, hogy a rendőrség egészen biztos megpróbálta teljesíteni a feladatát, azért mégis csak jellemző, hogy Pintér tábornok levelét követően kimentek a családhoz a rendőrök, s ígéretet is tettek a heti tájékoztatásra, később mégis elmaradoztak ezek a megígért beszámolók. (Három napos csoda...)

A nagymama az igazságot szeretné megtudni, s addig megy, amíg nem sikerül megtalálni a tettest. Ez a cél űzi, hajtja, s nagyon megértem, miközben aggódom a Don Quijote-i nekifeszülése miatt. Aggódom, de közben látom, hogy harca – a lovag harcához hasonlatosan – több annál, hogy küzd a láthatatlan ellenséggel, az ellenségnek gondolt szélmalmokkal. Így próbálja megkeresni a felelősöket, akik azért valamilyen formában mégiscsak tehettek volna valamit azért, hogy ez a tragédia ne következhessen be. Így jut el a nagymama a közösségért folytatott harcig, amikor azt mondja: ***„...más ne járjon így, mint mi."***

Ez volt számomra a kulcsmondat. Ez a mondat kapcsolt össze a nagymamával, remélve, hogy valamit mégis lehet tenni. Atikát nem tudjuk föltámasztani. De talán elé mehetünk más unokák halálának. Talán tehetünk valamit más gyermekekért, más utasokért. Ezért is vártam fokozott érdeklődéssel a nagymama újabb levelét.

Április elején már a kezemben volt.

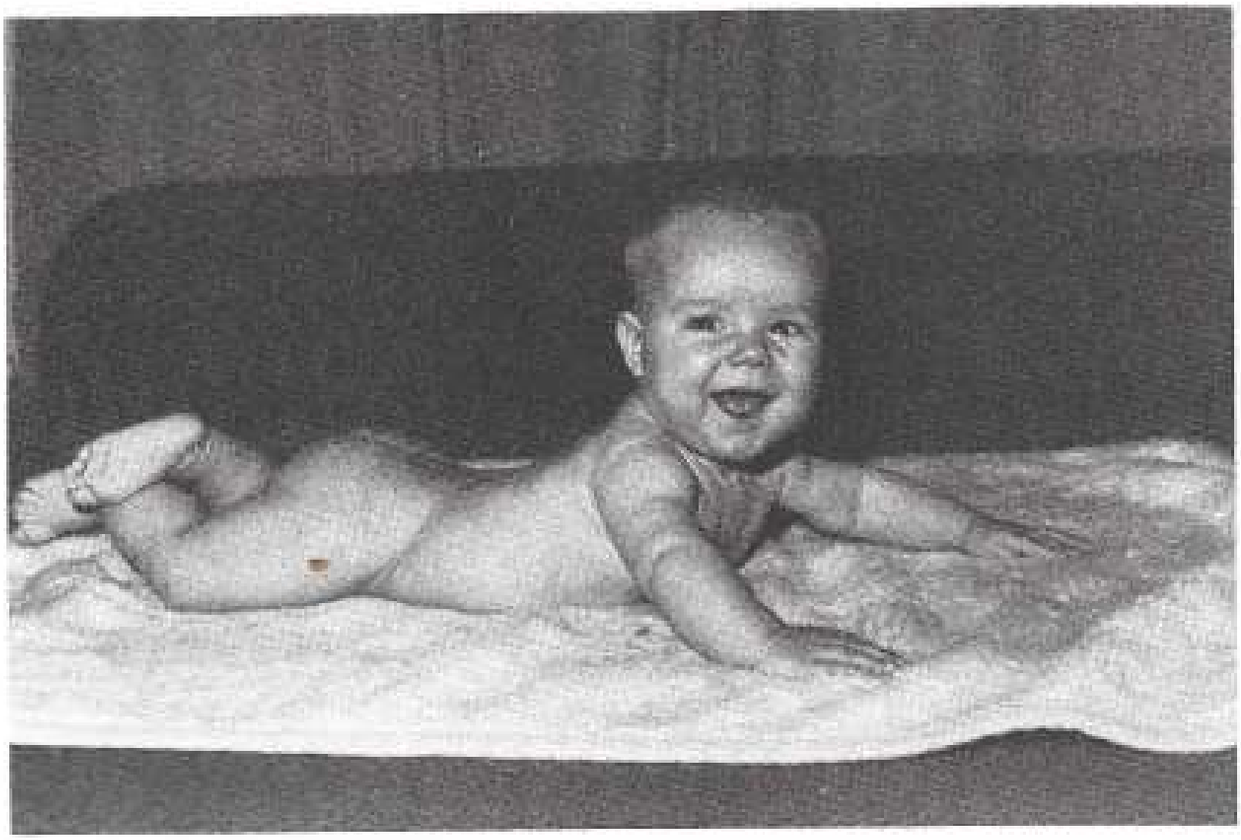

„Kedves Művész Úr!

Már feladtam a reményt, de kellemesen csalódtam. Jó érzés, hogy válaszra méltat, s nemcsak annyit ír, hogy együtt érez a családommal.

Kérdése: 1. fizetett-e a biztosító?

Igen. Az 1980-as rendeletre hivatkozva 50 ezret – balesetből eredő kár után –, és 12 ezret – poggyászkárért. (Gyilkosság volt!)

De ezt is hogy?! Kellett volna a jegyzőkönyv. De – NEM VETTE FEL A MÁV! A férjem szaladgált utána, ugyan már készítsék el a jegyzőkönyvet. Nagy nehezen, több telefon után Nyíregyházán felvették a jegyzőkönyvet (aug. 18.), ezt megutaztatták, majd 3-4 hét után nagy nehezen kifizette a biztosító, mégpedig két részletben, mert nagyon kellett a pénz a gyerekeknek – jegyzőkönyv híján előleget adtak, 31 ezer forintot.

A MÁV nagyon készséges volt, felajánlotta, hogy visszafizeti a vasúti jegy árát. Több semmit nem fizetett, de még egy részvéttáviratot sem küldött.

A férjem megkérdezte a biztosítót, nekem jár-e valami kártérítés (orvos, gyógyszer, stb.), s azt válaszolták, én nem szenvedtem balesetet, de írjak egy kérvényt, méltányossági alapon hátha tudnak valamit adni, mellyel szerettem volna segíteni a gyerekeken. Megírtam a kérvényt. Válasz: „A károsodott ruhaneművel szíveskedjen befáradni, kármegállapítás céljából." *Azt a rubát gyenge idegzetű ember nem tudta volna megnézni, de nekik az kellett volna. (A férjem a kórházból elvitte, elégették.) „Megtiszteltem" őket egy válaszlevéllel, melynek eredményeként küldtek 12 ezer forintot poggyászkár címen.*

2. Segített-e bennünket valaki?

Még a Jóisten sem!

A nyíregyházi önkormányzat „azonnali" (öt nap után) gyorssegélyt vitt a lányomnak: 10 kemény ezrest. Tőlünk senki nem kérdezte meg, van-e pénzünk? El tudjuk-e temetni a gyereket? Csak amiről számla van, az 160 ezer forint. Arról például nincs, hogy a halottas házba menet egy rendőr megbüntetett ezer forintra, mert rosszul kanyarodtunk. (Falusi ember városon!) Hiába mondta a lányom, hogy milyen tragédia ért, nem volt irgalom.

Ennyit a sok-sok segítségről.

Kb. három hete jártak nálunk a rendőrség „ezzel az üggyel" foglalkozó nyomozói, hogy felfüggesztik a nyomozást, majd nyáron újra előveszik. Erre két napra megérkezett egy határozat, hogy MEG-

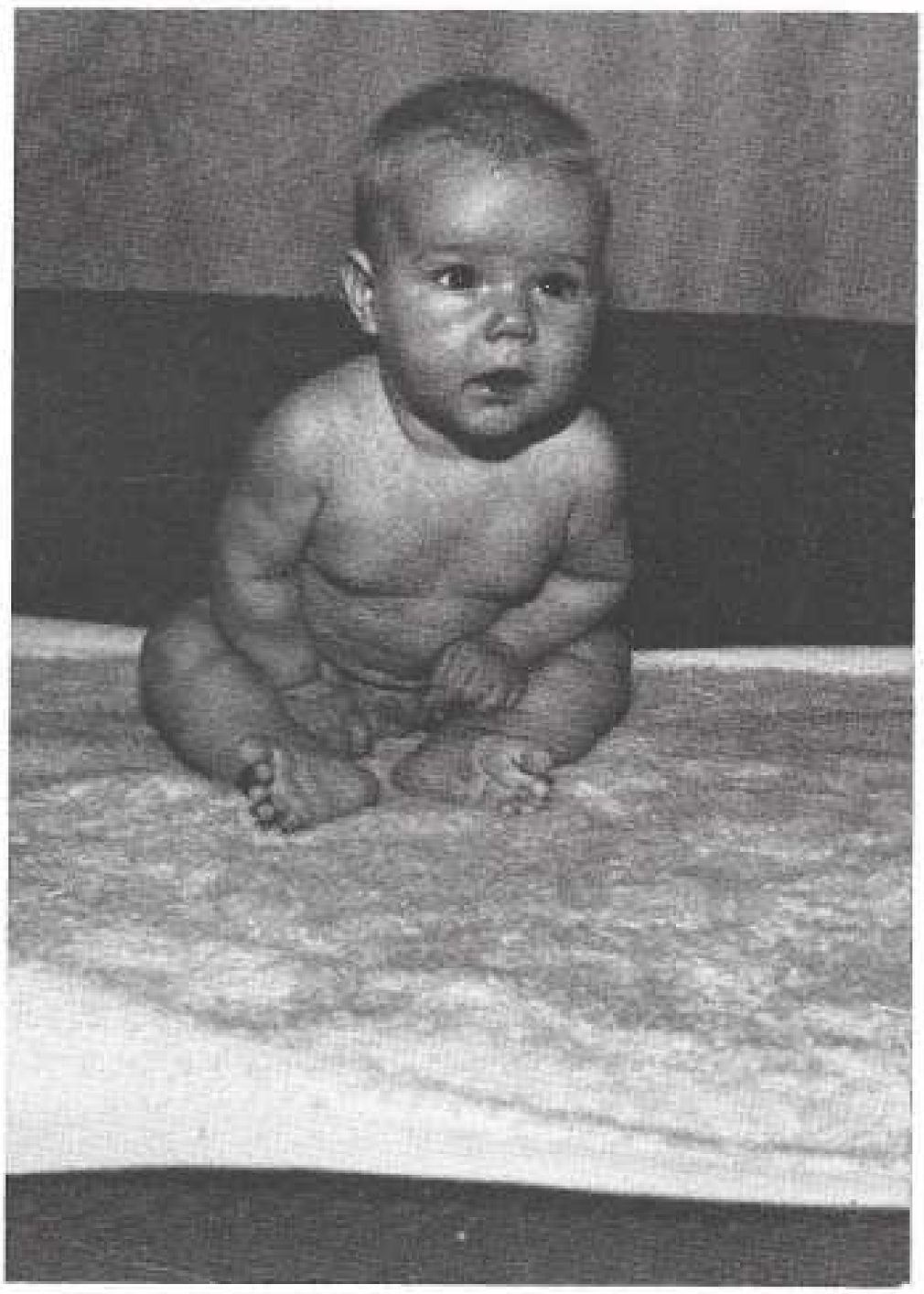

SZÜNTETIK a nyomozást. A rendőrség szóba sem állt velünk, ahol lehetett, betartottak. Kezdtem unni, írtam Pintér főkapitánynak. Ezután kerestek fel.

A MÁV szerint az ő részükről nem történt emberi mulasztás, kötszer is volt, de a kalauz látta a sérülést, azért nem használta. Egyébként meg „úgysem élte volna túl a gyerek, minek a kötszer?" *(Cikk van erről, melyet ha kér, mellékelek, de nem szeretném „untatni".)*

A MÁV vezető beosztású (nagy-nagy) ura szerint: „Vegyék már tudomásul, hogy az élettel együtt jár a halál!" *Ezt nem tudom bizonyítani, szóban hangzott el. Az újságíró, aki ez ügyben írogatott, már nincs a helyén... Művész Úr! Nagyon hosszan, nagyon sok dolgot tudnék leírni, ami velünk megtörtént. Szinte hihetetlen! Ha más mondja, nem hiszem el. Mindenfele zárt ajtók fogadnak. Olyan, mintha valami nagy „disznóság" sülne ki, ha valaki belepiszkálna. Nincs tettes, nincs szemtanú, nincs tárgy. A mikroszkopikus vizsgálat nem tud kimutatni semmit. Akkor UFÓ volt? A gyerek halott. Itt maradt a nagy bánat. Mit csináljunk? Nem adom fel! Üdvözlettel: Szigeti Józsefné*

Drága Asszonyom! Csak röviden és gyorsan: kérem, azonnal írjon meg nekem mindent, bármit, amit tud, nem untat, sőt! Izgalomba hoz és ingerel a dolog! Megígérem Önnek, a tőlem telhetőt megteszem, hogy Önök legalább utólagos „orvoslást" kapjanak!

1996. április 9.

Tisztelettel üdvözlöm! Bandó

Hogy mi hozott izgalomba és mi ingerelt?

Magam is a demokráciánál horgonyoztam le: az lehetetlen, hogy pár évvel a rendszerváltást követően még mindig ilyen gyalázatosan, lassan és hivatalnokosdit játszva őröljenek – föl – minden ügyfelelet „Isten malmai"! Vagy ha ez mégis lehetséges, akkor azt nem hagyhatjuk szó nélkül. Egész humorista működésem efféle dolgokon alapult, egyfolytában azért ágáltam, ami a kisemberek számára mindennapos volt: packázás, aktatologatás, agyonadminisztrálás, s az emberséges elbánást háttérbe szorító törvénytisztelet és jogilag védhető bürokrácia. Azt nehezen hittem, amit a nagymama állított, hogy valami nagy disznóság lehet a dolog mögött, ezt is Don Quijote-i látomásnak fogtam föl, de egészében kezdett izgatni a történet. Úgy gondoltam hát, talán mások számára is jelenthet némi izgalmat. Tehát: **meg kell írni!**

Rögzíteni kell, dokumentumokkal, sajtóidézetekkel, hivatalos és magánlevelekkel, ugyanilyen válaszokkal, hogy valami elfogadható képet kaphassunk a történésekről, s végre legalább így, könyv formában találjunk valami elfogadható igazságot, megnyugtatva a

nagymamát, csitítva fájdalmát, s helyre billentve a lelki egyensúlyát.

Furcsa helyzet. Miközben *előszó helyett* szerettem volna megírni az előzményeket, lényegében a dolgok közepébe vágtunk.

Talán még annyit illő lenne – valóban előszó helyett – leírni, hogy a könyv – remélt – bevételéből talán sikerül pótolni azokat az összegeket, melyeket nem kaptak meg. S igaz ugyan, hogy ez szerény kárpótlást jelent az elvesztett Atikáért, de egy bajban lévő családnak mégis csak jelenthet valamit, ha mást nem, segíthet az otthonteremtésben, ahol minden forintra szükség lesz.

Azon túl, hogy az igazságot szeretnénk megtudni, s azzal együtt, hogy a történet közzétételével szeretnénk használni, s elérni, hogy másokkal valóban ne történhessen meg hasonló tragédia, szándékunk az is, hogy a szívekben lerakódó haszonért cserébe anyagi javakkal segítsük a tragédiát megszenvedett családot.

Ön tehát, kedves Olvasó, amikor megvásárolta ezt a könyvet, sokat segített Atika szüleinek, s a nagymamának is, aki a rendelkezésemre bocsátotta a dokumentumokat, s elmondta magát a történetet.

Egyetlen kérésem van: ha netán vonaton olvassa a könyvet, ne üljön az ablak mellé!...

Szigetiné harmadik levele újságkivágásokkal teli, köztük ott van az a fotó, melyet a Kelet-Magyarország hozott le Attiláról. Aranyszőke haj, mélyen ülő, a fotóssal hetykén szemező kék szemek, szép, kerekded arc, kedves kis orr, fejhez lapuló kis fülek, ajkára inkább huncut kedvesség rajzolódik, semmint erőltetett mosoly, tökös kis fiúcska, szép jövőt sejtető értelemmel.

A fénykép fölött a hihetetlen cím: **„Az áldozat".**

Aztán kiesik az újságcikkek közül az ugyanebben a lapban megjelent keretes gyászhír:

Szomorú szívvel, mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett unokánk

IFJ. MENCSIK ATTILA

6 éves korában, tragikus körülmények között elhunyt. Temetése 1995. augusztus 22-én 15 órakor lesz az északi temető ravatalozójából. Emlékét kegyelettel megőrizzük. Nyugodjál BÉKÉBEN!

Éva mama, Zsuzsi mama, Jóska papa.

Próbálom földolgozni az elolvasott szavakat, s így jövök rá, hogy a szavak alig mondanak valamit, sőt, semmitmondóvá válnak. Még azok a szavak is, melyek egy gyászjelentés legfontosabb szavai.

Szomorú szívvel... Az a szív megreped. Azok a szívek szétpattannak, megszakadnak, megszűnnek dobogni, és persze a test és lélek együttes szomorúsága nyomot hagy bennük, sebet szakít, amit beleizzít, hogy kitörölhetetlenül, múlaszthatatlanul benne maradjon az elvesztett Atika arca, a teste, a kis kezei és lábai, a lelke...

Mély fájdalommal... Igen, mély fájdalom, de hogy is tudná ez a két szó kifejezni, milyen mély is az a fájdalom, hogy mekkora fájdalom viselte meg az itt maradtak testét és lelkét? Ki lehet-e egyáltalán szavakkal fejezni a fájdalmat, mely jobbára csak érezhető? Hogyan is tudnánk közhírré tenni, másokkal tudatni és érzékeltetni, hogy milyen hatalmas a mi fájdalmunk? Sorsunk szerint az lenne a normális – és még azt is csak nehezen tudjuk feldolgozni –, hogy a gyermekünk temessen el bennünket, szülőket, s ne mi temessük el a gyermekünket. Egyszerűen ez – lenne – az élet rendje. Azért akartunk szülőkké válni, hogy utódokkal örvendeztessük meg magunkat, s a mi szüleinket.

Hogy felnevelhessünk egy új nemzedéket, a mi gyermekeinket, akik majd tovább viszik a vérvonalunkat, egy kicsit bennünket, szülőket is, és persze a nagyszülőket, akik – látva a szép unokákat – nyugodtabb szívvel tudnak szembe nézni akár a halállal is, hiszen tudják, hogy a család szaporodott, az élet megy tovább, dolgukat befejezettnek tudhatják, s bár életük bevégeztetett, megnyugvással törődnek bele sorsukba: lelkük tovább élhet az unokákban. Nem lehet egy gyermek, egy unoka elvesztését, értelmetlen halálát szavakkal kifejezni.

Mit tud erről mondani az a két szó, hogy *„mély fájdalommal"?*

Szeretett unokánk... Pontos, kifejező, s mégis keveset mond, ha arra gondolok, mikről beszélt és írt a nagymama. Hat évet együtt tölteni egy aranyos kis unokával, összenőni vele, eggyéformi, tisztába tenni és fürösztení, ringatni és etetni, böfiztetni és altatni, végig puszilgatni az arcát, megpaskolni a fenekét, barackot nyomni a fejére, beletúrni a hajába, felköszönteni a születésnapján vagy névnapján, ajándékkal kedveskedni karácsonykor, elé tartani a fejet a húsvéti locsolkodáskor, hagyni, hogy átölelje a nyakát, megmutatva, hogy mennyire szereti a nagyit, s mi minden, ami csak egyszerűen történhetett egy-egy hétköznapon. Mennyi terv – *„Mi leszel, ha nagy leszel?"* –, mennyi álom, mennyi vágy. És mindez egyetlen pillanat alatt semmivé lesz...

Pontosan emlékszem, mit és mennyit jelentett számomra anyai nagymamám. Az otthoni feszes befogottság után nála kerestem menedéket, a nagyszülői ház volt a boldog gyermekkor paradicsoma, a hóemberek építésének és a nyári fürdőzések rezervátuma, a nagymamai engedékenység örömeivel, s nagyanyai szeretet ezerféle megnyilvánulásával, disznóvágásokkal és szánkózásokkal, kertészke-

déssel és gyümölcsszedéssel, ódon bútorok és dísztárgyak között, múltidéző történetekkel és békés mesékkel, ölbe ülésekkel és gondtalan kacagásokkal. Kis túrószőke srác voltam magam is, napbarnította bőrrel, s érdeklődő, a világra nyitott tekintettel, vágyakkal és érzelmekkel, álmokkal és indulatokkal, reménnyel és készülődéssel.

Hat évesen már ismerkedtem a világ egy töredékével, figyeltem az embereket, lestem a rokonok mesterfogásait, s hallgattam anekdotáikat, utánoztam a felnőtteket, már egy picinykét udvaroltam is, volt szerelmem, akiért – ha kellett -, meg is verekedtem, és néha kellett. Hat évesen már készülődtem az iskolába, nagycsoportos voltam, s ott is rangidős, mint évvesztes. Már túl voltam a szüleim válóperén, apám és atyai testvérbátyám elköltözésén, már segítettem vályogverésben és házépítésben, ültem lovon, aprítottam rőzsét és takarítottam, pásztorkodtam az atyai nagyapám birkanyája mellett, rajzolni és festeni tanultam falunk nyugdíjas tanítójától, vetettem krumplit, voltam lóvezető, kapáltam kukoricát, gyomláltam a kertben, fociztam az utcabéli haverokkal, csúzliztam verebeket, vasárnaponként naphalra, kárászra és keszegekre horgásztam, játszottam indiánost, csináltam sárkányt, íjat és nyílvesszőket, megtanultam, hogy takarékosan kell élnünk, mert *„máma hopp, holnap kopp"*, ettem papsajtot és sóskát, megkóstoltam a kövi rózsát, csináltam fakorcsolyát és fakutyát, fogtam szitakötőt és cserebogarakat, cérnára gyúrt kátránykukaccal pókot, öntöttem ürgét, rajzoltam lovakat, és elmehettem dédnagymamám temetésére. Első emlékem a halálról, s attól a naptól kezdődően képzelődtem, hogy mi lesz, ha már nem leszek?... Feküdtem az ágyon, szorosra zártam a szemem, s befogtam a fülem, hogy azt a hatást keltsem, mintha meghaltam volna... Már el tudtam képzelni a halált, de átélni – természetesen – nem...

Én életben maradtam. Pedig kis híján rám dőlt egy téglaoszlopfő, melyet az udvarba bevontatott cséplőgép billentett meg, és majdnem halálra rúgott egy muraközi ló, nekivágva egy másik oszlopnak. Mennyi véletlen, s mennyi szerencse kell ahhoz, hogy megmaradjunk, s megcsináljuk, amit kiskorunkban képzeltünk el legszebb álmainkban...

Attila „szeretett unoka" maradt, tragédiája folytán már nem bizonyíthatja be, hogy milyen felnőtt vált volna belőle, élete lezárult, s kevés a szó annak érzékeltetésére, hogy mit éreznek szülei és nagyszülei. Ők még éveket terveztek, ünnepeket gondoltak, közös fenyőállítást és díszítést, kirándulásokat, utazásokat, életet. Ezt vágta ketté a sors...

Valószínűleg mindez bennem volt akkor is, amikor Attila halálát követően megírtam a Népszavának ezt az frásomat:

Falun éltem le a boldog – átkosbeli – gyermekéveket, nemcsak Európától, de még Szegedtől is óriási távolságra. Igaz, Deszk mindössze tíz kilométerre van Szegedtől, de ez akkor irdatlan távolságnak tűnt, talán még az is növelte a távolságot, hogy magába a városba eljutni is csak szökőévenként sikerült. Vonattal mentünk, s már az állomásig vezető út is fél órába telt, ott aztán következett a kényszerű várakozás, majd a felkapaszkodás, s a végtelennek tűnő zötykölődés a fapadoson, végül a végállomás, Újszeged. És ez akkoriban még abszolút városszéli helynek számított.

Az utazás ritka eset volt, egyébként a ház előtt lófráltunk, focizva a gyöpön, verebeket csúzlizva a kiserdőben, néha elhasalva a fűben, kezünkben tintaceruza és kockás füzet, s elmerülten lestük, milyen rendszámokat látunk a különféle autókon, hogy aztán listát készítsünk, amolyan régi forgalomszámlálóként, néha fölvillanyozva, mert ugyanaz az autó kétszer is elgurult a házunk előtt. Mint utcabeliek összetartottunk, együtt hordtuk meg a vizet a kútról, együtt daraboltunk föl pár kéve rőzsét a főzéshez és a sütéshez, bekészítettük a szárizéket a reggeli kenyérsütéshez, moslékot kavartunk a disznóknak, elláttuk a baromfiudvar lakóit, s ha kellett, ástunk, kapáltunk és gyomláltunk, unalomról szó sem lehetett, s azt hiszem, a feladatok nyűgös ellátása és nehéz gyermekkorunk ellenére boldogok voltunk, ma is van miről mesélnünk. Fakorcsolyázás az Aljon, szánkós lesiklás a Bögén, a Holtmaros kertek alatti gátján, belógás a Szanatóriumba, mely hajdan a Gerliczyek kastélya és birtoka volt, iszapbírkózás és szombat-vasárnapos hétvégi strandolások a Maros homokfövenyén, és persze brancsba verődött töhögések és dilizések, végeláthatatlanul, kimeríthetetlenül.

Emlékszem egy napra, amikor a dombon – ez egy púp volt a falu és a vasúti sín közötti szántóföldön – heverésztünk, ott, ahonnan messzire lát a szem, igaz, messzebb se volt több látnivaló a síkságnál, az itt-ott nőtt nádasoknál, egy-egy facsoportnál, s a sínen zötyögő vonatnál. Nekünk nem volt fenyőfánk alatt sínen futó játékvonatunk, megelégedtünk hát avval, amit messziről kicsinek láttunk, a Makó és Szeged közt zakatoló vonattal, mint elérhetetlen játékszerrel. Néztük, talán túlontúli bűvöletben, amint a mozdony maga után cipeli a kocsikat, s benne a hetedhét országot bejáró utasokat, a boldog embereket, akiknek megadatott, hogy jöjjenek, menjenek.

Mivel akkoriban tévénk sem volt, s rádióból is csak a falraakasztott vezetékes fadoboz jutott, igazából kideríthetetlen, hogy hiányzott-e az életünkből a képernyő bűvölete, s a videojátékok izgalma. Nem tudhatom, hogy mennyiben alakult volna másként az életünk, ha klippeket láthattunk volna, csak azt tudom, hogy akkoriban nem éreztük a hiányát, elvoltunk nélküle, felnőttünk akciófilmek és krimik nélkül, s talán nem is sikerültünk túlzottan rosszra.

A szüleinktől sohasem hallottuk, hogy *„Nincs időm, hagyj békén!"*, s ha jól emlékszem, minden vacsorát együtt fogyasztottunk el, hosszasan az asztal körül maradva, a szeretett kiskonyhában, mely akkoriban a falusi házak nappalijának számított a duruzsoló vaskályha melegével. Volt idő jót tanulni, jutott idő a szépre, az emberi szóra, a kötetlen trécselésre, a szülői intelmekre, mindenre, ami teljesebbé teszi a cseperedő gyermeket.

Vannak dolgok, melyekre ma is pontosan és jó szívvel emlékszem vissza, s bár eljárhat fölöttem az idő, a gyermekkori emlékeket semmi sem tudja kitörölni. Belevésődtek az agyamba, rejtett fekete dobozom kazettája rögzítette a történéseket, történjen bármi, letörölhetetlenül rögzültek.

A napokban lepörgettem a kazettát, kerestem a vad dolgokat, hátha akkoriban is voltak amolyan főti gyermekgyilkosságok, mint amilyen a közelmúltban volt, de nem, semmi, mi akkoriban papást-mamást játszottunk, homokvárat építettünk, sárkányt eregettünk, hóembert építettünk és papírból kivágott ruhákat terveztünk és ollóztunk ki, együtt játszva a lányokkal, valami természetes közösségben, ahogyan azt a felnőttektől is láttuk.

Próbáltam visszagondolni egyéb balhékra, s bevallom, olyasmi sem fordult elő, hogy a vonat felé dobáljunk, nemhogy kővel és vasdarabokkal a vonat ablaka felé. Mi csak futóversenyeket szerveztünk, melyen óriási, nagy és kicsiny adag fagyi volt az elsők díja, s babaházat építettünk – rég nem használt disznóólból átalakítva –, s színjátszó csoportot alakítottunk, hogy eljátszhassuk a Csinn Bumm Cirkuszt, amit a rádióból ismertünk, s ha nagyon ráértünk, akkor Miska bácsi levelesládájának küldtük el észrevételeinket a világról.

Emlékszem anyám intelmeire: a felnőtteknek előre köszönsz, udvarias vagy mindenkivel szemben, a lányokkal különösképpen, az óvónénikkel figyelmes legyél, a tanítónénire figyelj oda, mondj igazat, ami a másé, azt el nem veheted, ne törődj azzal, ha a te ruhád szegényesebb a másénál, és tanulj, tanulj, mert csak úgy viszed valamire az életben. Ezek persze apró dolgok, mindannyiunk szülei ezt sulykolják belénk, az anyám intelmeiben sincs semmi különös, kivéve, hogy nemcsak arra szakított időt, hogy elmondja, de arra is, hogy ellenőrizze, volt-e valami foganatja.

Egyszer, amikor rossz fát tettem a tűzre, kegyetlenül elvert. Szót sem szóltam érte, nem is fájt, jót is tett. Semmiség volt, de igazat adtam neki. Elképzelni sem merem, mit kaptam volna, ha akkoriban mégis történt volna valami kődobálás, és mondjuk, csak megsejti, hogy ott voltam a kődobálók között, netán magam is kővel dobtam a vonat felé.

Akkoriban csak azt tudtam, hogy messze van tőlünk Európa, ma már pontosan tudom mennyire: vonaton közlekedve csak egy kőhajításnyira.

Kurír, 1995. augusztus 16.:
„CÉLT A CÉLPONTOK HELYETT"

... – Az esetek miatt hibáztatni lehet a vasutat, a rendőrséget, az iskolát, a szülőket. De az a kérdés is felötlik az emberben, mit tett az önkormányzat, hogy a vakációzó gyerekek hasznos elfoglaltságot találjanak.

– Ma reggel fél órán át tárgyaltam a balesetről a kerületi rendőrkapitánnyal – válaszolta Szegedi Ferenc, a kerület polgármestere. – Régebben is voltak vonatdobálók, de csak anyagi károkat okoztak. A felelőtlenség most emberéletet követelt... Az önkormányzat abban segíthet, hogy minél kevesebb kóborgyerek legyen az utcákon. Ezen a nyáron a tanulók nyaralását ezer forinttal támogattuk, már

azokét, akik jelentkeztek. Soltvadkerten és Bánkon kéthetes turnusokban egyszerre háromszáz gyereket üdültettünk. Aki nem akart máshová menni, vagy a szülők nem tudták állni a nyaralás költségét – hiszen az általunk biztosított ezer forintnál lényegesen többe kerül a kéthetes turnus – az a Kamaraerdei Ifjúsági Parkban játszhatott, szórakozhatott. Ott ezerkétszáz gyerekkel foglalkoztak, ebédet adtak nekik. Vagyis minden jelentkezőnek valamit nyújtani tudunk.

– *Ennek ellenére bizonyára sok a csellengő a XI. kerületben is. Gondolom, a lecsúszó szülők rossz példája is oka lehet az ostoba szórakozásnak.*

– Feltételezni sok mindent lehet. És egyáltalán nem biztos, hogy a munkanélküli szülők gyerekei lennének a tettesek, ha egyáltalán a mi kerületünkben kell keresni őket. Sokszor nagyon tehetős, komoly pozíciójú szülők csemetéi követik el a legabszurdabb dolgokat. Egyébként nálunk kevesebb a munkanélküli, mint a kerületekben általában... Szerintem az a baj, hogy játék lett a vonatdobálás. Az én gyerekkoromban az indiánosdi volt a veszélyes játék. A nádszálra kötött szöggel, azaz nyílvesszővel ki lehetett lőni a másik szemét. Volt ilyen eset Nyíregyháza környékén, ahonnan származom.

– *Nemsokára kezdődik a tanítás. Nem kellene a kerület iskoláiban mondjuk a vonatdobálás veszélyeivel foglalkozni?*

– Nem vagyok pedagógus, de úgy tudom, minden direkt ráhatás, minden sulykolás a kívánttal ellenkező hatást kelthet, mert a gyerek képzeletét más irányba mozgatja meg. Szerintem az a legfontosabb, hogy a szülő, a pedagógus, a társadalom lefoglalja a gyereket. A kerület rendőrei most fokozottan ellenőrzik a veszélyesnek minősülő területeket, csak hát a kapitányság nincs abban a helyzetben, hogy erre hosszú időn át komoly erőket fordíthatna.

Megjegyzéseim:

– Mindamellett, hogy a felelősség tisztázatlan, mondom, hogy amikor az újságíró úgy gondolja, hogy hibáztathatja a vasutat, a rendőrséget, az iskolát, a szülőket, szinte oda kívánkozik, hogy bármennyire is kiskorúakról van – illetve lehet – szó, elsősorban maguk az elkövetők hibáztathatók. Nem hiszem, hogy szülői okítás eredménye kell hogy legyen az, hogy egy gyerek nem dobálja kővel azt a vonatot, melyen emberek utaznak.

– Azt sem hiszem, hogy ha az önkormányzat elfoglaltságot talál a gyermekeknek – pontosabban: azon gyermekeknek, akik egyébként is hasznosan szeretnék elfoglalni magukat –, akkor megszűnnek a vonatdobálások, s egy csapásra eltűnnek azok a szórakozásból vonatot dobáló kis- vagy nagykorúak, akikre kár is a pénzt, az időt és a fáradságot pazarolni.

– Figyelemre méltó, itt is kimondja a polgármester, „régebben is voltak vonatdobálók, de csak anyagi károkat okoztak", így tehát jogos a nagymama kérdése: miért nem hívták föl erre korábban, és persze folyamatosan a vonaton utazók figyelmét? Hozzátéve, hogy előtte csupán anyagi károk keletkeztek, de veszélyben lehetett az utasok testi épsége, sőt, az élete is.

– Nem hiszem, hogy egy önkormányzat fogja „megszüntetni" a kóborló gyermekeket, s azt sem, hogy ha lesznek programok, akkor megszűnnek a csatangoló gyermekek.

– Tegyük föl, hogy a két-három hónapos nyári szünet alatt két hétre minden szülő be tudná fizetni a gyermekét az ezressel támogatott turnusokra. El is utaznának két hétre. Ez szüntetné meg a vonatdobálást? Végtére is a nyári szünet nagyobbik részét továbbra is otthon vagy kóborlással kellene eltölteniük, nem?

– Való igaz, kár lenne azt gondolni, hogy a munkanélküli szülők gyermeke az – „természetesen" – csellengő, kvázi „munkanélküli", mint a szülei. A munkanélkülieknek megvan az az „előnyük", hogy minden aktívan dolgozónál több időt tölthetnek el a gyermekeikkel. Egyáltalán: értelmetlen bármiféle kategóriába vagy rétegbe sorolni a feltételezett elkövetőt. Ő egyszerűen egy felelőtlen valaki, szüleitől és rétegétől függetlenül.

– Az indiánosdi valóban egy veszélyes játék volt – ma is az! –, de abban azért megegyezhetünk, hogy annak a veszélyességét azért az is ismeri, aki a nyílvesszővel és a gyermekíjásszal szemben áll. Ha két buta gyerek egymásra lövöldözi a szögekkel tűzdelt nyílvesszőit, nem ugyanaz, mint gyanútlan utasokat kővel halálra dobálni.

– Nem hiszem, hogy minden egyes gyermek esetében igaz az, amit a polgármester föltételez, mármint, hogy a direkt ráhatás az ellenkezőjét váltja ki a kívántnak. Egy jó pedagógusnak tudnia kell, hogy nem direkt módon kell egy ilyen üggyel foglalkozni, s végképp nem sulykolni kell a gyermekek fejébe, hogy tilos a vonatdobálás, hanem azt a módot kell választani, mely – némi beleéléssel – elképzelhetővé teszi a diákok számára, milyen érzés lehet a szülőnek, mit okoznak egy sérülést szenvedett, esetleg örök életre lebénult embernek, és a többi.

– Hogy a kerület rendőrei „most fokozottan ellenőrzik a veszélyesnek minősülő területeket", szinte magától értetődik. És persze ez is a nagymama igazát erősíti: az unokájának kellett meghalnia ahhoz, hogy valami történjen végre, nyomozzanak, ellenőrizzenek, intézkedjenek, tájékoztassanak, a mozdonyvezetőknek telefont adjanak. És persze – talán érthető is – a rendőrség sem tudja vállalni, hogy mindezt hosszú időn keresztül csinálja. Tegyük föl, hogy két hónapig csinálja. És? Két és fél hónap múlva ismét fejbe találhatnak valakit, aztán kezdődhet minden elölről.

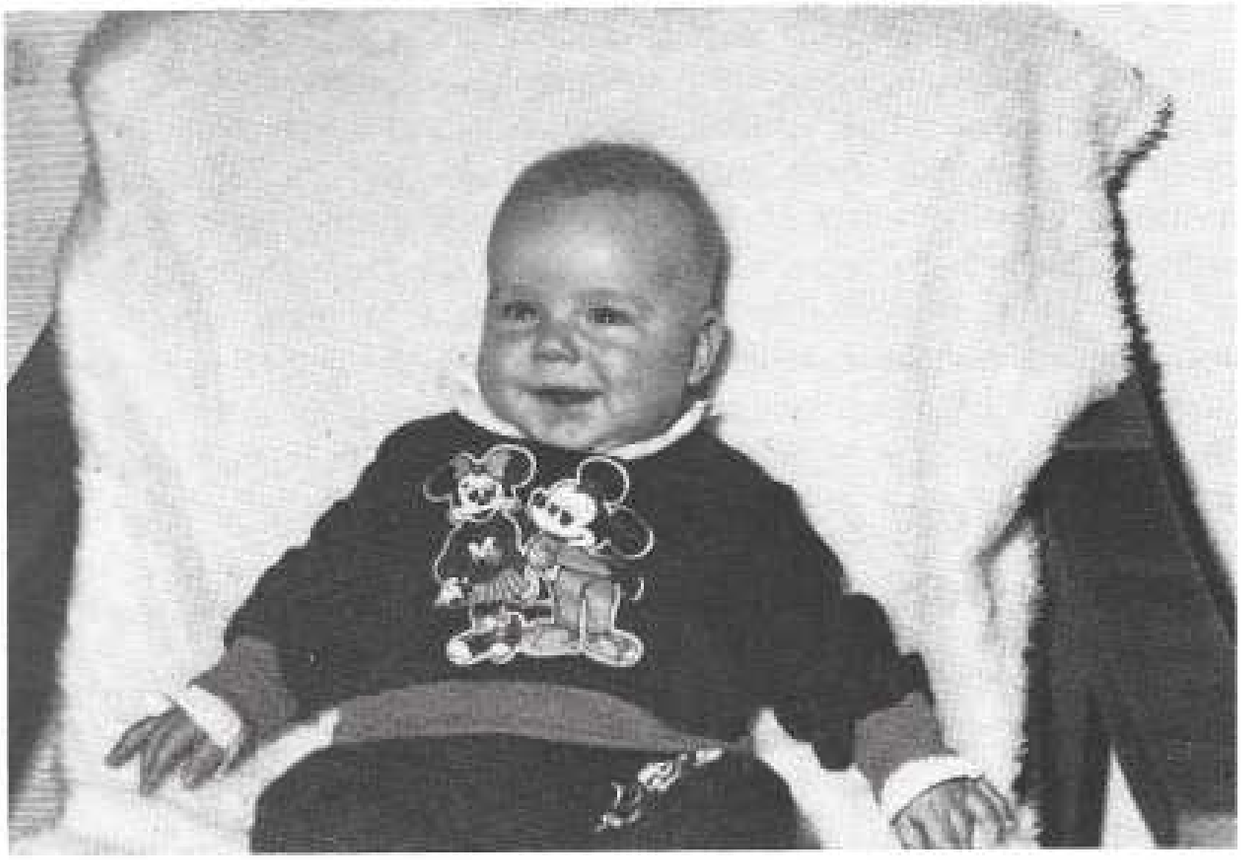

Kurír, 1995. augusztus

Kövek a síneken

A napokban történt felelőtlen kődobálásból bekövetkezett tragédia eszébe juttatja az embernek gyermekkora vakációit. Amikor a Marcal partjáról a pecázás után a sínek mellett indult haza a gyerekcsapat. A bakterház közelébe érve a zord tekintetű vasutas, hogy ráijesszen a lurkókra, elvette a pecabotjaikat, mondván, veszélyes helyen mászkálnak. Küldjék oda szüleiket, majd azoknak visszaadja a szerelést, miután kioktatta őket a vasút veszélyes üzem voltáról. Azóta lebontották a bakterházat, a gyerekek is felnőttek. Igaz, nyugati megyénkben nem hallani kődobálásokról, ennek ellenére felkerestük a győri MÁV-állomáson Kedves Ferenc állomásfőnököt, hogy valóban ilyen kedvező-e a helyzet.

– Igen, szerencsére az elmúlt néhány évre visszatekintve nem történt ilyen eset szakaszunkon, de a vonatdobálás mégis érint minket is, mivel Tatabánya környéke már veszélyeztetett térség. *(A nagymama megjegyzése: „Nyáron, amikor bemondják, hogy ekkor indul vagy érkezik a vonat, miért nem tudták bemondani, hogy VIGYÁZZ, mert veszélyes szakasz, itt dobálják a vonatokat!")* Több kárt okoztak főnökségünknek, hiszen személyzetünk továbbítja ezeknek a vonatoknak a java részét. Sajnos ők is veszélyeztetettek. Életveszélyesek a kábellopások is, de nem tudunk előbbre lépni a felderítésben. Ugyanúgy, mint a vonatrongálásoknál sem.

Az osztrák–magyar érdekeltségű GYSEV forgalmi osztályvezető-helyettese, Bíró Károly ugyancsak megnyugtathatja az utasokat:

– A GYSEV-vonalon az elmúlt időszakban nem volt tapasztalható vonatdobálás. Igaz, hogy volt egy hasonló esetünk 94-ben, a nyári szünetben egy osztrák vonatot kővel találták el a gyerekek, de ezen kívül más esetről nem tudunk. Egészen más a helyzet a mi területünkön. Ez pedig az, hogy a gyerekek a sínekre vágott követ raknak és ezzel játszanak. Óriási a veszély, de a gyerekek nem mérik fel, mert nincs veszélyérzetük. Különösen a Jereváni lakótelepnél, ahol közvetlen a házak mellett halad el a vonat. A másik nagy veszély a nagyfeszültségű vezetékek porcelánjainak csúzlizása. A sérült porcelán nem szigetel, így beláthatatlan következményei lehetnek ennek a játéknak is.

Magyar Hírlap, 1995. augusztus 14.

Megdobnak kővel *(R. Székely Julianna írása)*

Akkor már inkább negyven bérverő, mint akár csak három tinédzser a vasúti töltés mellett állva.

A bérverőket először is föl lehet ismerni. Például arról, hogy luxusautón jámak. Ha negyvenen egyszerre elindulnak, mint legutóbb is, Budapestről, Debrecenbe, egy kis, üzletemberek elleni, sörözői leszámolásra, az minimum tíz-tizenkét Mercédeszt, BMW-t jelent, konvojban, motoros felvezető nélkül. Ez utóbbi nüanszból lehet tudni, hogy egyik Mercédeszben sem ül kínai küldöttség vagy késésben lévő hazai potentát, a sofőrök nem is taposnak annyira a gázba. A bérverő az feltehetőleg napi egy, esetleg két bérverést vállal, darabját harmincezerért, azokra időben oda lehet érni, különben is minden pontosan le van egyeztetve. Időpont, a megverendő delikvensek tartózkodási helye és személyleírása, a fenyítés foka, az eltörendő bordák mennyisége. Egy bérverő a géppisztolyát csak akkor süti el, ha megvan rá a felhatalmazása, különben sima husángként üzemelteti. Oktalanul nem kegyetlenkedik, mert nem az a szórakozása, sőt ha kell, őriz és véd egy őrző-védő kaeftében. Világa undorító, kegyetlen, ám józan és racionális. Akárcsak a megrendelőié.

A töltés mellett álló tinédzserek sokkal félelmetesebbek. Sosem lehet ugyanis tudni, hogy melyikük áll ott. Az-e, aki csak a lányoknak integet, bekiabál a kupékba valami trágárságot, vagy az-e, aki köveket dobál a rohanó vonatra. Eddig jobbára kisebb kavicsokat, igaz, azokkal is megsebesítettek tavaly negyven embert, az idén is már tízet. Hanem a múlt pénteken két akkora követ, fél téglát vágtak be két vagon ablakán, hogy az egyiktől szinte nyomban meghalt egy hatéves kisfiú. A másiktól – egy másik vonaton – szétzúzódott egy tizenhét éves lány koponyája. *(Megjegyzésem: így, utólag olvasva, tudva, hogy mi történt, s tudva, hogy még ma is csak sejthető, hogy valami éles aprócska kavics, kő vagy fém*

okozta Attila halálát és Katona Szilvia sérülését, egyszerűen mosolyogni való az újságíró fél téglája, s ahogy azt szerinte bevágták a vonat ablakán, arról nem is beszélve, hogy Szilvia koponyája nem szétzúzódott, hanem sebet kapott, s ennek következtében az agya is megsérült, szerencsére csak egy úgynevezett „néma" tartománya.)

Ez még nem a japán metrós gázmérgezés, nem az oklahomai irodarobbantás. Ez még csak a nagy, világméretű, öncélú terror parányi kicsinyített mása. Semmi sem hasonlít. Csak az érzés. Hogy bármikor, bármelyikünkkel, bármi megtörténhet. A természeti katasztrófák sorában ott a legújabb: az emberi természet katasztrófája.

A világsajtó jó ideje fújja, hogy nyakunkon a kor, melyben örülni fogunk a konkrét, felismerhető célokért gyilkoló terroristáknak. A sansznak, hogy túljárunk az eszén. Hogy esetleg mégiscsak kitérhetünk az útjából, ha nem leszünk olajüzletelők, fegyvercsempészek, orosz újságírók, ENSZ-békefenntartók, tamilok, csecsenek, szerbek, horvátok, államelnökök, gazdag emberek, repülőgéputasok, zsidók, cigányok. Az életlehetőségek köre ugyan szűkül, de legalább ott az illúzió, hogy sorsunknak valamelyest urai maradhatunk.

Pénteken az a két kő kiverte fejünkből a hiú ábrándokat.

Action gratuite. A cselekedet, amelyre nincsen magyarázat.

Persze mindenki magyarázkodni fog, főképp, ha megtalálják a srácokat. És nem is arról van szó, hogy ne lenne családi meg társadalmi háttér, a tévéerőszak felelőssége meg az iskoláké, hogy ne lehetne okokat keresgélni, hogy miért épp ők, miért épp ott és miért aznap délután. Csak hát nemigen leszünk okosabbak. Mert a lényeg nem elmondható. Annál kevésbé, minél inkább tudjuk, hisz itt van a levegőben. Bennünk is, akik az agressziót és a szorongást egyelőre civilizáltan kompenzáljuk. Bérverésről, kődobálásról maximum csúcsforgalomban, boltban, hivatalban fantáziálunk, akkor is rendszerint személyre szabottan. Elvégre civilizált emberek vagyunk.

Ez is csak magyarázkodás persze, nem mentség. Mentség nincs, és valószínűleg nincs megoldás. A vasút nem tud minden sínpár mellé őröket állítani. A szülők sehol, és kezét tehetetlenül széttárja még az egyház is. Itt már a kenyeret sem lehet senkinek visszadobni, a vonat rohan, különben sem egymással nézünk farkasszemet. Az egész magából kifordult világgal.

Legjobb lesz visszaszerelni a régi táblákat: „A vonat ablakán kihajolni tilos és életveszélyes!" Bár próbáljunk takarékosabban és pontosan fogalmazni: Kedves utasaink, a vonat életveszélyes. Vagy: Az ablak életveszélyes. Sőt: Az élet veszélyes.

Jó utazást!

Kurír, 1995. augusztus

Veszélyes csínytevők

Tizenharmadikán, vasárnap Bagó László szárligeti szolgálattevő hazafelé indult Tatabányára.

– Még beszéltünk a dobálásokról is – meséli a harminckilenc éves vasutas. – Aztán a vonat már lassított a beálláshoz, s mi meghallottuk a csattanást. Szerencsére a kő nem ért üveget, a kocsi oldalához vágódott. Két maszatos kisgyereket láttunk és óvatosan elindultunk feléjük. Amikor odaértünk, gyorsan megfogtuk a karjukat. Nem kiabáltak, nem rúgkapáltak: jöttek velünk a forgalmi irodára...

Tatabánya peremén, a Mésztelepen él a K. család, hatan egy szoba-konyhában. A környéken lelakott házak. A méteres gazzal benőtt Rét utcában a negyvenkilenc éves édesapa becsületes ember hírében áll. Hajdan az erőmű környékén laktak. Házukat lebontották, így kerültek ide.

– Ötven éve dolgozom a vasútnál, képzelheti, micsoda szégyen ez nekem. – szűri a szót. -Na de ki is kapott mind a kettő. Nem érdekelt, hogy itt vannak a rendőrök. Most a vécére is csak kísérettel engedem el a fiúkat. Ugyanis itt a környezet a hibás. A haverok csábítgatják őket, ki tudja, legközelebb mibe keveredne? Ráadásul a kisebbik epilepsziás. Bármi megtörténhet.

A fiúk állítják: nem a vonatot akarták megdobni, csak a sínre

céloztak. Miközben kifelé baktatunk a kopott bútorok között, az anya megkér: ugyan szóljak már a polgármesternek, hátha megesik a szíve rajtuk. Kár lenne a gyerekeknek huligánná lenni.

Magyar Nemzet, 1995. augusztus 16.

Röpül a nehéz kő *(Kovács Judit írása)*

Egy kisfiú követ gyűjt, nem kavicsot, amivel kacsáznak, hanem maroknyi nagyot. A tévé sugározza ezt a képet, és a néző azt hiszi: íme a gyilkos. Ezt sugallja, hogy a kis kamasz a tetthelyen – vagy ahhoz közel – tevékenykedik, ahonnan a vonatot megcélozták. Ezt sugallja a gyanú, hogy gyerekek voltak az elkövetők. Gyerekek, akik csak játszottak, és belehalt egy másik kisfiú, és összetört egy 17 éves lányka koponyája. Nem a képen bemutatott kisfiú volt a tettes, hanem egy másik, a játszótérről. Lehet, hogy nem is gondolt arra, hogy a röpülő nehéz kő „kit hogyan talál meg". Talán csak azt játszotta, hogy eddig csak a vonat falára céloztak, most nehezítsük a feladatot: „az győz, aki az ablakot eltalálja!" Ő és csapata nem agresszív volt, csupán nem számolt a tette következményeivel? Holott a nevelés már a bölcsődés korban ezzel kezdődik, hogy: „vigyázz, ha odalépsz, elesel!", „ha odanyúlsz megégeted a kezed!", „ha a villával hadonászol, megszúrod a mamát, és ő sírni fog!"...

A kődobáló gyerekek neveléséből kimaradt volna, hogy másik ember is létezik, és arra tekintettel kell lenni? Hogy fáj neki, ha a haját húzzák, megrúgják? Bizonyára az otthoni beszélgetéseknek nem tárgya, hogy *másokkal is együtt lehet élni* ha egyáltalán vannak beszélgetések. Lehet, hogy a gyereket kíméletlenségre biztatják, mert az kell a boldoguláshoz, vagy nem biztatják semmire. Nem törődnek vele, rábízzák az utcára, a tévére a nevelését, és nem segítik feldolgoznia tapasztalatait, nem nyújtanak neki pozitív élményeket.

A gyerekek mögé egy lakótelepet képzelek el, a napi munkától, közlekedéstől, bevásárlástól felhergelt, kudarcoktól felbőszült vagy lesújtott, netán csak egymásra fenekedő szülőket. Még egy vitát is elképzelek szülők és pedagógusok között – nem egyet hallottam már –, amelyben egymásra hárítják a felelősséget a nevelés csődjéért, és végül kiegyeznek abban, hogy a társadalom a bűnös, amely ellen nem lehet nevelni, mert a gyerek tapasztalatai amúgy is megcáfolnak minden erkölcsi intelmet. A következtetés: nem nevel senki. És benyomul az agresszió az iskolába a pedagógiai közöny kitárt ajtaján.

Lehet, hogy a gyilkos merénylet is az agressziónak tulajdonítható, nem a szokásos gyerekjátéknak, hogy ki találja el és milyen távolságból a célt. Lehet, hogy szánt szándékkal törni-zúzni akartak, miként másutt is szoktak, ahol csak megfordulnak. Okkal vagy ok nélkül. A szurkoló bánatában randallírozik, mert megverték a csapatát,

és örömében, mert győzött. A betörő, ahelyett, hogy gyorsan meglépne a zsákmányával, azért töri össze a berendezést, mert neki ilyesmi nem jutott. Kisebb és nagyobb kamaszok felhasítják a széket, bárhol ülnek rá, mert unatkoznak. Beszélhetnénk a megrongált telefonfülkékről, amelyekből nem lehet kihívni a mentőket és az összetört vasúti jelzőberendezésekről, amelyek katasztrófát okozhatnak. Olykor szánt szándékkal azért céloznak a tárgyakra, hogy embereket bántsanak, érzelmeket sebezzenek meg. Ezért döntik le a sírköveket, gyújtanak fel templomi kegyszereket.

Félelmetes az is, ahogy egymás ellen fordulnak. Hol vannak a régi szolid iskolai verekedések, amikor a nagyok megleckéztették a tiszteletlen kicsiket vagy elpáholták a hencegőt és a besúgót. Most vérre megy, előkerülnek a bicskák. Az egyik műholdas tévé az iskolai agresszióról szóló vitában bemutatott egy kiállítást az iskolában elkobzott gyilkos szerszámokról, a parittyától a lőfegyverig, a rugós késtől a bokszerig, a nuncsakutól a baseball-ütőig. A gyerekek nem csak egymás fenyegetik vele, hanem a tanárokat is. A pedagógusok félnek a gyerekektől! Fordított világ ez. Hol vannak a régi szép idők, amikor még csak tüsszentőport szórtak az osztálykönyvbe, és nem fenyegették meg életveszélyesen a tanárt. A kiállítás illusztrálta a vita tárgyát (az iskolai agressziót), a vita pedig rávilágított az egyetlen lehetséges következtetésre. *Olyan iskolában nincs agresszió, amelyben a gyerekek jól érzik magukat*, és a pedagógusok szót értenek velük. A külföldi tévé néhány ilyen iskolát is bemutatott, barátságos enteriőrrel.

Egyedül ez volna megvalósítható. Hiszen minden egyes család erkölcsi felfogása, pedagógiai készsége aligha fejleszthető, életkörülményei, belső viszonyai nem javíthatók. No meg ott van a szent és sérthetetlen intim szféra. Ki merné azt megsérteni? Talán mi is célul tűzhetnénk ki, hogy megvalósítjuk a barátságos iskolát. És talán a civil szervezetek is kínálhatnának unaloműző programokat a gyerekeknek, a fiataloknak, akik sportkörökben is levezethetnék fölösleges energiájukat. Ez csak egy lépés volna, de nálunk bizonyára ezt is sokallnák. Ahol jelenleg *a tanárokat létszámnak nézik*, és ebben a minőségükben az elbocsátásokon törik a fejüket, és nem a jó és a rossz pedagógusokat különböztetik meg. A jókra elengedhetetlen szüksége volna ennek a zűrzavaros és agresszióval telített társadalomnak. Mellesleg a családpolitika sem volna elhanyagolható terület.

Kurír, 1995. augusztus 15.:
Életveszélyes terület

A kődobálósdi nem új keletű vasúti móka. Hosszú évek óta jelen van a MÁV életében, de alig foglalkoztak vele, mert a személyi sérülések sem voltak túl komolyak.

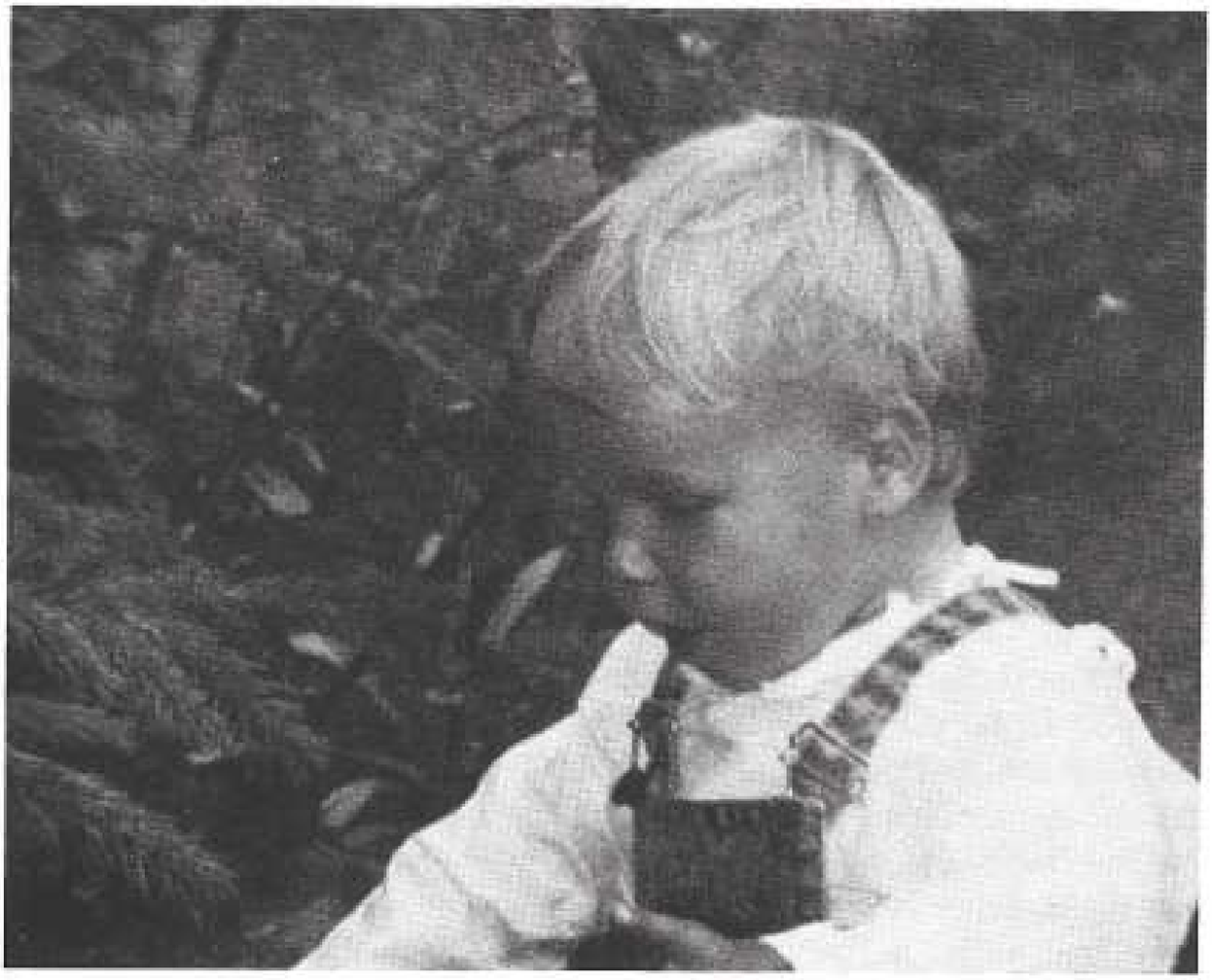

Most, a súlyos tragédiák után arra voltunk kíváncsiak, mi a mozdonyvezetők véleménye a vonatdobálásról. A Celldömölk felé induló gyorsvonatot Horváth István vezeti. Elmondta, neki is volt kődobálós ügye Fehérvár környékén. Biztosra veszi, nincs olyan kolléga, akinek ne lenne ilyen élménye. De a vasutasok tehetetlenek, összegezte véleményét. A tapolcai személy mozdonyvezetője, Szombati József több kőzáporos eseményre emlékezett. Az is megtörtént, hogy a sérültet a saját mentődobozából látta el, kötözte be. Szerinte a legtöbb hajigáló Érd felső és Tárnok között van, azaz a Budapesttől nyugatra eső, Budapest közeli területek a legveszélyesebbek. A mozdonyvezetők úgy tudnának tenni valamit, ha telefonjuk lenne. Neki korábban volt egy MÁV-vonalas telefonja, de azt is elvették.

Néhány utast is megkérdeztünk. A hetvenhét éves kereskedő a dobálódzó gyerekek szüleit zárná be tíz évre, a fiatal anyuka és nagymama a rendőrség tehetetlenségén kesergett.

Korábban kőzáporos panasszal a MÁV vezetése hiába fordult a rendőrséghez, magyarázta a helyzetet Borsik János, a Mozdonyvezetők Szakszervezetének ügyvezető elnöke. Egyébként a rendőrség nemigen foglalkozik a vasút dolgaival...

...Sipos István, a MÁV vezérigazgatóhelyettese tegnap reggel Kacziba Antal rendőrtábornokkal, a bűnügyi főigazgatóval tárgyalt a tragikus eseményekről...

...Bencsik László, a MÁV vasútbiztonsági főosztályának vezetője a Kurír kérdésére elmondta, a megállapodás értelmében a rendőrség és a vasúti rendészek ezután járőrözni fognak a kritikus helyeken. Egyébként a pénteki tragédia után a vasutasok és a rendőrök már három vonathajigáló csoportot fogtak el, egyet Kőbányán, egyet Tatabányán, s egyet Vámosgyörkön. De a pénteki tetteseket még keresik.

Megjegyzéseim:

– Ismét megerősítést kap: a kődobálás nem új keletű probléma, mégis az az érzése az embernek, hogy csak Attila halála óta van tudomása minderről.

– Miért nem tudhatott a közvélemény például arról az esetről, amit Szombati József mesélt el?

– Elgondolkodtató, hogy a már korábban is előfordult kőzáporok után is hiába fordult a MÁV vezetése a rendőrséghez. Ebben az esetben meggondolandó: vajon mennyiben felelős a rendőrség azért, hogy Attilának meg kellett halnia? Vajon ha a rendőrség komolyabban veszi a MÁV kőzáporos panaszait, akkor megelőzhető lett volna Attila halála?

– Ezek után „természetes", hogy Sipos István már tárgyalásokat folytathatott Kacziba Antallal. A tragédia mégis arra kényszerítette a rendőrséget, hogy komolyan vegye a kérdést.

– És némi remény: járőrözni fognak a kritikus helyeken. Ami valamicske eredményt jelent, igaz, ehhez Attilának meg kellett halnia.

Kurír, 1995. augusztus

Jutalmazás kérdőjelekkel

A MÁV Rt. a napokban 40 millió forint jutalmat osztott szét a társaság felsőbb szintű vezetőinek. S minő véletlen, szinte pontosan ennyivel tartozik a kétkezi vasutasoknak, akiknek az év első három hónapjában nem fizetett étkezési hozzájárulást. Minderről Márkus Imre, a Vasutasok Szakszervezetének elnöke számolt be tegnap. Hogy a két dolog között van-e ok és okozati összefüggés, azt nem tudni, mindenesetre az elnök szerint a szám szerinti egyezés több, mint érdekes. Megtudtuk, mintegy 400-450 magas szintű vezető részesült jutalomban, ami fejenként 80 ezer forintot jelent. Mindezt azért kapták, mert a MÁV az első félévben 300 millió forintos eredményjavulást tudott felmutatni.

Félreértés ne essék, nem ennyi a nyeresége, hanem ennyivel kevesebb veszteséget ért el, mint amennyit az állam előírt számára. Ami az étkezési hozzájárulásokat illeti, a tavaly decemberi sztrájkot követően állapodtak meg az érdekvédelmi szervezetek a menedzsmenttel, hogy az akkori kilencszáz forintos hozzájárulást háromszáz

forinttal megemelik. Ám a megemelt összeget csak áprilistól folyósítja a MÁV, vagyis dolgozónként kilencszáz forinttal tartoznak a munkavállalóknak. Ami összesen 40 millió forintra rúg.

Márkus mostantól kezdve biztosítottnak tekinti az ugyancsak tavalyi megállapodásban szereplő, decemberben megvalósítandó négyszázalékos bérfejlesztést, amit gyakorlatilag a MÁV az eredményeitől tett függővé. A Vasutasok Szakszervezetének elnöke közölte, a jövő évi bérfejlesztéseket illetően több mint húsz százalékos emelést követelnek, mert idén ennyivel csökkent a vasutasok reáljövedelme.

24 óra, 1995. augusztus 14.

Naponta „lövik" a vonatokat

... – Hogyan előzhetők meg az ilyen esetek? – kérdeztük a MÁV ügyeletes főüzem-irányítójától.

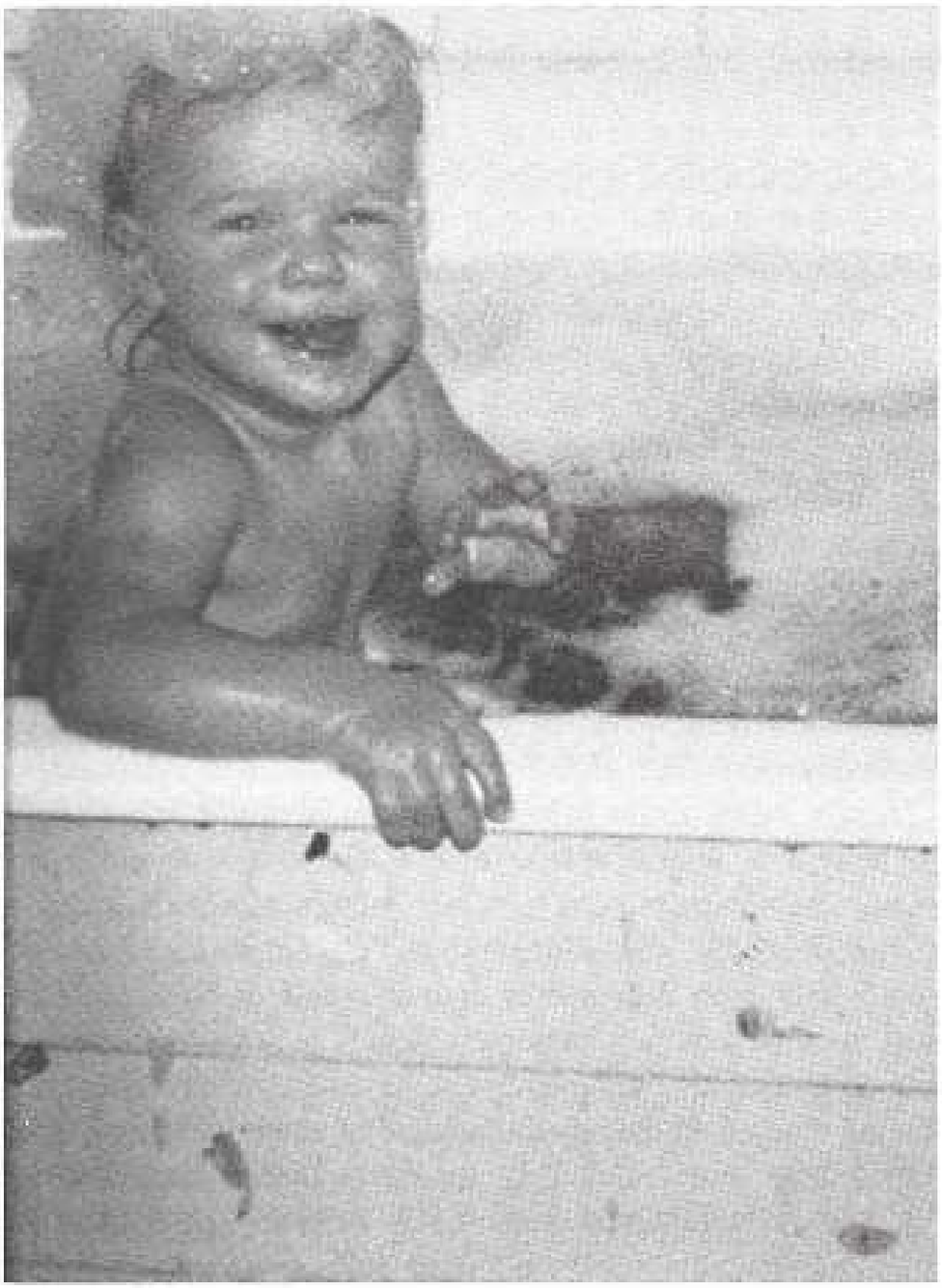

– A legkisebb utasoknak azt tanácsolhatjuk, bármennyire is szeretnék nézni a suhanó tájakat, ne üljenek az ablak mellé. Ez a legveszélyesebb hely a dobálások szempontjából....

– *Korábban is történtek hasonló esetek?*

– Jómagam mintegy tíz esztendeje naponta legalább két-három vonatdobálást jegyzőkönyvezek. Volt nemrégiben olyan eset is, hogy egy kocsinak egyszerre hat ablakát törték be. De mert eddig egyetlen utasnak sem esett baja, a történtekkel nem foglalkozott a sajtó...

Esti Hírlap, 1995 augusztus

Gyermekhalál *(Kéri Tamás írása)*

Déli határainknál, sőt szinte valamennyi földrészen esztelenül gyilkolják egymást az emberek, s a televíziót nézve csak azon az alapon tudjuk megkülönböztetni a krimit, a horrort, a valóságtól, hogy az utóbbi sokkal kegyetlenebb.

Miközben világszerte tobzódik az erőszak, elementáris erővel hat ránk a hazai közlemény: péntek délután meghalt egy hatéves kisfiú és életveszélyesen megsérült egy tizenéves kislány. Két különböző helyszínen, de egyaránt vonaton, ismeretlen tettesek által a kupé ablakán behajított kőtől, mintegy véletlenül.

Talán rokonlátogatásra indultak, talán fővárosnézőből haza, hozzátartozóik kíséretében vagy egyedül, tele várakozásokkal, élményekkel, és teljesen gyanútlanul. Mindezt csak feltételezhetjük, mert a rendőrség szokás szerint szűkszavú, és amit mond, azt sem vehetjük mindig készpénznek. De előbb-utóbb meg fogjuk ismerni a részleteket, ahhoz pedig különben sem kell jegyzőkönyv, hogy a szülők mélységes fájdalmát átérezzük.

És sokunkban beindul a bűnbakképző mechanizmus. Ha igaz, hogy nemcsak az értékes rézhuzalokat, a közlekedés biztonságát szolgáló jelzőtáblákat lopják el rendre, hanem a vasúti kocsikat is aggasztó gyakorisággal dobálják meg, miért nem tesz valamit ellene a MÁV, miért kellett megvárni, hogy a kisebb-nagyobb sérülések halálesetbe torkolljanak? *(Az előző bővített mondatot aláhúzta a nagymama, jelezve, hogy ez az igazán fontos, és mellé írta: Ő sem tudta!)*

„Hülye hülyébb, leghülyébb, rendőr, postás, vasutas", mormoljuk magunkban, mert ragozni azt tudunk. S csak akkor csöndesedünk el, ha valaki megkérdezi, van-e annyi vasutas (és rendőr) az országban, amennyi a több ezer kilométer hosszúságú, a közterületet átszelő vasútvonal megóvásához kellene. Mivel a hatóság kiskorú bűnelkövetőkre gyanakszik, felbukkan a következő céltábla is. „Milyen szülő az, aki reggel kicsapja az utcára (a térre, a rétre) a kölkét, és egész nap feléje sem néz? Egy marhacsordára legalább a pásztor vigyáz!" Csak azt világítaná már meg valaki, van-e más választása annak a házaspárnak, amelynek nem telik egész nyári gyermeknya-

raltatásra, a munkahelyéhez viszont ragaszkodik, hogy legalább a mindennapi kenyérre teljen?

Még az sem lehetetlen, hogy a gyermekkorú tettes szülei szörnyülködnek a legjobban a tragédia hallatán, és rémálmaikban sem merül föl bennük, hogy a nyomozás pont az ő fiuk ellen folyik. Vagy tessék megmondani, ha a magára hagyott, legföljebb hasonszőrű társaival tengő-lengő gyerek esetleg nem annyira intelligens, mint egy parlamenti képviselő, erről kizárólag az anyja vagy az apja tehet?

Azt hiszem, legalább arra meg kellene tanítanunk utódainkat, hogy képesek legyenek agresszív indulatukat magukba fojtva, szolidan, mértéktartóan unatkozni. E sorok írója elsősorban ehhez kéri a lakosság segítségét. Még akkor is, ha a józan ésszel felfoghatatlan, értelmetlen emberölés ezúttal talán nem is fiatalok, hanem éppenséggel javakorabeli munkanélküliek „szórakozásának" bizonyul majd.

Mai nap, 199. augusztus 15.

Mit gondol a vonatdobálásokról? *(Körkérdés)*

Kálnoki Kiss Sándor, a MÁV Rt. elnöke: – *A dobáló gyerekek nem értették meg: az utas sebessége a vonattal egyezik meg, ezért a lazán eldobott kő a vétlen embert legalább akkora sebességgel találja el. A tragédia fel kell hogy ébressze nemcsak az ő, hanem a társadalom lelkiismeretét is.*

Péczely Örs számítástechnikus: – *Óriási felelőtlenségnek tartom. Ezt nem lehet csínytevésként kezelni. A gyerekeknek már legalább 10 éves kortól fel kellene fogniuk, milyen veszélyes is ez. Szülői kontroll nélkül a gyenge akaratú gyerekeket könnyen beleviszik hasonló bűncselekményekbe.*

Kovács Imréné takarítónő: – *A szülőn múlik, hogyan érteti meg a gyermekével ennek a helytelenségét. A felelősségük vitathatatlan. A gyermekeim és unokáim közül egyiknek sem jutott vagy jutna eszébe a vonatot dobálni. A mostani eset szereplőit nem tudom, hogyan lehetne megbüntetni.*

Baranyi Balázs nyugdíjas: – *Nagyon szomorú, hogy idáig jutottunk. A tettesek nem érdemelnének sem irgalmat, sem kegyelmet – ha nem fiatalkoriakról lenne szó. Így a számukra kiszabható legsúlyosabb büntetést adnám – a fiatalkoriak börtönében. A megelőzés nagyon nehéz lenne.*

Heves Megyei Hírlap, 1995. augusztus

Fékezhetetlen kődobálók? *(Pécsi István írása)*

Az utóbbi napok tragédiáiról az egész ország értesült. Mindenki megriadt, megdöbbent, s mondjuk ki nyíltan: *mindmáig fél.* Érthető, hiszen e szomorú láncolatban érvényesülhet a „ma nekem, holnap neked" elve és gyakorlata.

Épp emiatt nem nyugodhatunk meg, nem békélhetünk meg a valósággal. Megértem a keserűen fogalmazó főrendőrt, aki amiatt panaszkodik, hogy ezeket a tizenéveseket el kell engedni. Mégsem azonosulhatok – gondolom, mások is így vélekednek – álláspontjával. Létfogytig pedagógus lévén, hajdanán a szerető szigorra esküdtem, ám ez egyáltalán nem jelenti a lagymatag elnézést. Ezek a tizenéves gátlástalan ifjak *nem terroristák – bár legalább olyan veszélyesek –, hanem rosszul nevelt, mindenféle etikai és érzelmi kötődést nélkülöző nebulók.* Olyanok, akikbe nem plántálták be az igaz, a jó, a szép iránti fogékonyságot, akiknek fogalmuk sincs a veretes emberség lényegéről. Ezért mindenekelőtt a szülők a felelősek, akik szabadjára engedték őket, hagyták, hogy brancsokba csoportosuljanak. Nem változtathatók? Nem formálhatók? *Ráhagyással aligha.* Kezelhetetlenség ellen bevált „medicina" a javítóintézeti rendszer. A gyámhatóságok – kellő megfontolás után – postázhatják a „meghívókat". És büntethetők anyagilag mindenképpen – a nemtörődöm apák és anyák is. Ha hibádzanak az erre vonatkozó regulák, akkor igen gyorsan újakat kell fogalmazni.

Aztán okulva a katasztrofális tévedésekből, illene már koncentrálni a most felnövekedők regimentjére, akik – s itt segíthetnek az általános és középiskolai tanárok – alakíthatók, edzhetők, mintázhatók. Például eszményképek teremtésével, nemes veretű olvasmányokkal, katarzist

kiváltó művészeti alkotásokkal. Sikerre aligha számíthatunk máról holnapra, de az elvetett mag csak szárba szökkenhet.

Idővel javunkra lombosodva...

Kelet-Magyarország, 1995. augusztus 14.:

(Gyüre Ágnes írása)

Oros. Mencsikék otthonára rátelepedett a csend. A négyhetes Gabriella és a négyéves Nikolett alszanak. A hatéves Attila pedig péntek óta halott....

...Budaörs után Ati odaállt a mami ölébe, mert meg akarta mutatni, hol fáj a lába. Ekkor a kupé utasai csattanást hallottak. A gyerek annyit mondott: jaj! Azzal összeesett. A fejéből ömlött a vér, és látni lehetett az agyvelejét.

A vonat megállt ugyan, de segíteni senki nem segített, s persze telefonálni sem lehetett. A nagymama visszavitte a gyereket a pályaudvarra. *(Ezt a mondatot a nagymama áthúzta, s mellé írta: Nem így volt!)* Ötször élesztették újjá, a szíve mindannyiszor dobogni kezdett, de az agya már halott volt. A nagymama egy fővárosi kórház pszichiátriai osztályán fekszik...

...Az apa (munkanélküli sofőr) azt mondja, nincs igazság, ha ezért a tettért senki sem fog meglakolni. Az anya meg azt kérdezi: ha a kórházakban sokallják az orvosokat, miért nem küldik át őket a vonatokra ügyelni. Aztán maguk elé merednek. Volt egy segítő-

kész, eleven, a Kelet-Magyarország szépségversenyét megnyert gyermekük, akit a hasonló korú, ismerősökből álló kölyökcsapat vezérnek választott. Aki imádta a vonatokat, a motort. Mielőtt elindult, a nyulait és a virágait az anyukájára bízta. Most már mindörökre

Blikk, 1995, augusztus:

„Péntek, 17 óra. A hatéves M. Attila nagyanyja mellett, zokniban álldogált a Komárom felé tartó vonat kupéjának ülésén. Boldogan nézegette a tájat, csak a homloka ért a vonatablak fölé. Még nem tudni, Kelenvölgyön áthaladva mit látott utoljára. A vonatba csapódó kőtől nagyanyja ölébe hanyatlott, és azonnal meghalt. *(A nagymama megjegyzése: „Még élt kb. 50 percet! Haldoklott az ölemben!")*

A BRFK 3-as akciós csoportja estére két – egy tíz- és egy tizenhárom éves – gyereket fogott el a bűncselekmény feltételezhető helyszíne közelében. A srácok beismerték, hogy szokták dobálni, és gyakran el is találják a vonatot, ám ők aznap korábban *„szórakoztak"*, így a kisfiú halálát nem ők okozták.

(Nem tudom, mennyiben igaz ez a hír, de amennyiben igen, gondolom, vallásos rendőrök szolgálnak ebben a csoportban. Ha igaz, hogy ezeket a fiúkat ott fogták el a helyszínen, akkor azért mégiscsak meg kellett volna vizsgálni, mikor is szórakoztak utoljára. Mert könnyű azt állítani, hogy nem kérem, mi csak más napszakokban szoktunk vonatokat dobálni és kisgyermekeket halálra sebezni, de mit is mondhattak volna mást, bőrüket mentve? Ha pedig valóban ártatlan gyermekekről van szó, akik ebben az esetben tényleg nem dobáltak, akkor pedig alig van értelme hírt adni erről az elfogásról.)

...Péntek, 21 óra 45 perc. K. Szilviát (17) a Déli pályaudvar felé robogó vonat nyitott ablakánál állva halántékán érte a kőcsapás. Eldőlt, fülén, száján dőlt a vér. Utastársai mozdulni sem tudtak a döbbenettől. Hirtelen azt sem tudták, mihez kezdjenek. Aztán egyikük meghúzta a vészféket. Sikoltva állt meg a vonat néhány kilométerre a kelenföldi pályaudvartól. Néhány perc múlva oda robogott tovább a szerelvény, ott már mentők várták a kómába esett lányt, akin még az esti órákban agyműtétet hajtottak végre a János Kórházban. Állapota lapzártánk idején is válságos volt.

A tragikus vonatdobálások helyszínét a MÁV-tól kapott tachogramok alapján ma próbálják pontosítani a rendőrök."

***Kurír, 1995. augusztus 13.:* Ha megdobnak kővel?**

Minden valószínűség szerint tizenévesek dobálták meg Budaőrs előtt, valamint Albertfalvánál azokat a vonatokat, amelyek egyikén M. Attila, hatéves nyíregyházi kisfiú, a másikon pedig a 17 éves budapesti K. Szilvia utazott. A szerelvényekre zúdított kövek mind-

kettőjüknek a fejét sebezték meg, a kisfiú olyan súlyos sérüléseket szenvedett *(pontosabban: olyan súlyos fejsérülést szenvedett!)*, hogy még a vonaton meghalt... ...A rendőrség egyelőre nem találja a vonatok támadóit, akik talán nem is sejtik, játszadozásaik józan emberi ésszel megmagyarázhatatlan tragédiákhoz vezettek. Domonkos Lajostól, a MÁV szóvivőjétől megtudtuk, mindennapos a vasútdobálás, tavaly 384 esetet regisztráltak. Vagyis ha csak a matematikát vesszük alapul, akár mindennap meghalhat egy ember."

(Bevallom, újságolvasó ember létemre, ezeket az eseteket megelőzően soha nem hallottam, hogy a MÁV bírt adott volna erről a valóban soknak mondható esetről. Számomra nem az a bír konklúziója, hogy így valóban akár naponta is meghalbatott volna egy-egy utas, sokkal inkább az, hogy amennyiben figyelmeztetések hangzanak el a MÁV részéről, vagy mondjuk minden vonatablak mellé kiragasztanak egy figyelmeztetést, hogy kérjük, ne tessenek az ablakot nyitva hagyni, s ha már nyitva van, ne üljenek a nyitott ablak mellé, mert gyakorta dobálják meg kővel a vonatokat, s nem szeretnénk, ha Ön lenne a következő áldozat... Számomra az a végkövetkeztetés, hogy Attila is életben maradhatott volna, amennyiben egy ilyen figyelmeztetést olvashatott volna az unokájára vigyázó nagymama.

Sajnos úgy áll a helyzet, hogy Attilának kellett meghalnia ahhoz, hogy épp tragikus halálával hívja föl az utasok figyelmét arra, amire a MÁV előtte nem hívta föl a figyelmüket. Azóta bizony óvatosabbak az utasok, s már a helyjegyek igénylésénél is figyelmeztetik a pénztárosokat, hogy szeretnének a menetiránynak háttal utazni, s ha ezt mégsem sikerül elérniük, akkor zárt ablakok mellett utaznak, védve az életüket. Ugyanezt a nagymama is megtehette volna, s ha ebből a megközelítésből nézzük az esetet, valóban jogos a kérdés: terheli a MÁV-ot is egyfajta felelősség?)

Csányi Csaba forgalmista éppen egy tehervonatnak adta meg a szabad jelzést. Indulatosan mondja:

– Ha elkapnám ezeket a hülye dobálós kölyköket, bevinném őket a hullaházba s összezárnám szegény halott kisfiúval mindegyiket. Így talán tudatosulna bennük, mit is csináltak, mert szerintem ezek józan ésszel nem is fogják föl. Sajnos ezen a vonalon nem újdonság a kődobálás. Sőt! Volt olyan is, amikor innen kissé távolabb, Biatorbágy közelében valaki újonnan vásárolt vadászpuskáját próbálta ki az elszáguldó nemzetközi gyorson. Szabályos célzott lövéseket adott le a szerelvény kocsijaira. De a kollegám tud arról is, amikor Molotov-koktélokkal támadták meg a vonatokat. Az emberi hülyeség és felelőtlenség határtalan. Pár éve sikerült lefülelni néhány dobálós lurkót, aztán kiderült, hogy a közelben lakó katonatisztek csemetéi. El is mismásolták az ügyet. Bízom benne, most nem ez fog történni...

...Domokos Lajos, a MÁV szóvivője tájékoztatta a Kurírt. Elmondta, amíg 1992-ben 202 esetben dobálták meg a vonatokat, addig 1993-ban ez a szám 321, tavaly már 384 volt. Idén az első félévben már majdnem 200 esetről tudnak a vasútnál. A bűncselekmények következtében tavaly 40-en, idén pedig tízen sérültek meg. S most megtörtént az első haláleset is. Kérdésünkre, hogy mit lehet tenni a dobálások megakadályozására, a szóvivő röviden válaszolt: szinte semmit. *(Közbevetőleg: ilyen fantáziátlanul nem is szabadna sem szóvivőnek lenni, sem MÁV-vezetőnek, amennyiben valóban a MÁV vezetőit képviseli a szóvivő!)*

– A MÁV vasútbiztonsági szakemberei folyamatosan jelzik az ilyen eseteket az illetékes rendőrkapitányságoknak. Felhívjuk a figyelmet azokra a helyekre, ahol sűrűbben fordulnak elő dobálások. Ezeken a helyeken mind a rendőrség, mind a vasúti rendészet gyakran járőrözik. *(Közbevetőleg: azt hiszem, többet érhetett volna el a MÁV, ha nem – illetve nem csak! – az illetékes rendőrkapitányságoknak jelzik folyamatosan a kődobálásokat, hanem – és főként! – az arra utazó embereknek.)*

– Nem lehetne azt megtenni, hogy amikor a mozdonyvezető látja, hogy kővel dobálják meg a szerelvényt, megáll, s a vonaton utazó rendészek azon nyomban nyakon csíphetik a dobálókat?

– Ennek több akadálya is van, de leginkább az, hogy amíg egy

száguldó vonat megáll, az legalább egy kilométernyi utat jelent. Addigra a dobáló nyomát bottal üthetjük.

– S az mennyire járható út, hogy az inkriminált helyeken egyfajta őrzés-védelmet látnának el a vasúti rendészek?

– Nézze, nagyon sok helyszínen dobálóznak, nem lehet mindenhová rendészt telepíteni. Mivel az eddig felderített cselekmények elkövetői többnyire fiatalkorúak, így úgy gondolom, elsősorban a környezetnek kell felvilágosítani őket arról, hogy tettüknek milyen súlyos következményei lehetnek...

Népszava, 1995. augusztus 16.

Kisfiú *(Fehér Klára írása)*

Azóta rettenve arra ébredek, hogy a kisfiút látom, akit sose láttam. A haját nézem, amiről nem tudom, szőke volt-e, vagy barna, csak azt tudom, hogy lucskos-véresen a halántékára tapadt. A szemét se látom, nem tudom, milyen volt a színe, és nem is fogja látni többé senki. A hatéves kisfiút, aki talán anyja ölében ült, talán egy képeslapot lapozott, talán apja szavát hallgatta, talán a nagymamához utazott, talán vele volt az első iskolatáska – de ez többé már nem fontos, nem fog beszélni, játszani, iskolába menni, a nagymamát megölelni, mert mocskos vandál kamaszok megölték egy kődobással. Förtelmes kis szörnyetegek, akik az élet örömeiből nem ismernek mást, csak az oktalan rombolást, életérzésük, dehogyis életérzésük, élet-ellen-érzésük egyetlen kifejezését, az értelmetlen tombolást. Ha elfogják őket, ha tíz évre börtönbe dugják őket, akkor sincs jóvátétel, akkor sem fog többé feltámadni az, akit halántékon ütöttek. Mint ahogy nem fog föltámadni egyetlen kisfiú sem és kislány sem, és egyetlen ártatlanul megölt lény sem, akit kövek és golyók, ütlegek és tankok lánctalpai meggyilkolnak Boszniától Csecsenföldig, az oklahomai áruház törmeléke alatt, az afrikai törzsi háborúban. Nincs jóvátétel. Nincs megoldás. Nincs feltámadás...

Komor és szigorú bírák elé kell állítani az apákat és anyákat, akik részegen tántorognak haza kocsmából, és nem tudják, merre csellengenek a gyermekeik. A tanítókat és papokat, akik nem tudják megtanítani, hogy ne ölj. A szomszédokat, akik nem tudnak rákiabálni a gyerekre, menj haza, kisfiam. És az otthonokból bömbölő tévéket, amelyek megtanítják, hogy nem olyan nagy ügy a kiömlő vért látni. Az utcafalon a plakátokat, amelyek bűnös élvezetekre csábítanak. És a tévéreklámokat, amelyek elérhetetlen élvezetek után, vágyakat oltanak a kamaszokba. A gőgös és buta műkritikusokat, akik azt sugallják, hogy semmiről sem szóló, zagyva és trágár szöveg a jó irodalom, a hisztériás üvöltözés a jó zene. A politikusokat, akik azt példázzák, hogy mindent szentesít a hatalom. A bírákat és rendőröket, akik nem mindig a bűnre csapnak le kemény ökéllel. A fundamentalista

uszítókat, akik azt hirdetik, hogy üsd, vád, taposd el, öld meg azt, aki más, és azt, ami más. Ha boltba belépsz, a boltos az ellenséged. Ha iskolában vagy, a tanító az ellenséged. Ha az árok mellett köveket szedsz fel, a vonatban utazó az ellenséged. Mindennel szemben állsz, mindenkivel szemben állsz.

Itt vagyunk, gyűlölködve és vacogva. Ki fogja letörölni a homlokunkról a káinbélyeget? Ki fogja letörölni ujjainkról az ártatlan kisfiú vérét?

Kiskegyed, 1995. december 12.

Életveszélyes vonatok *(Győri Margit írása)*

...P. Ricsi (11) és K. Gergő (12) is az ellenőrzöttek között van. A két fiút ugyanis augusztus 17-én tetten érték, amikor a hatvan felől érkező vonatot megdobálták.

– Kikészültem, amikor a munkahelyemre telefonáltak: menjek Ricsiért a rendőrségre – meséli a mama. – Nyaralásra nincs pénzünk, de őt befizettem kéthetes táborozásokra. Csak augusztus második felét töltötte napközben a telepi gyerekekkel. Az a fiú, Gergő, csupán látásból ismerte. Máig nem értem, hogy indulhatott el vele a sínek mellé, az Éles sarokhoz.

– Sose akarod megismerni a barátaimat, pedig van köztük rendes is! – felesel a gyerek. – Gergő előző nap mondta, ha akarom, megmutatja a bunkerét. Ágakból csinálta a sínek mellett. Irtó klassz volt. Másnap is kimentünk. Hallgattuk a vonat dübörgését. Aztán egyszer csak elhatároztuk, hogy a következőt megdobáljuk. Nem tudom, miért. Csak úgy. Én az oldalát dobáltam, az ablakot ő hajította be. Mondtam is, pucoljunk, mert ez ciki. De elkaptak minket.

– Nem tudom, honnan veszi, hogy vonatablakot is betörtek – így Gergő anyja. – Tudnék róla, mert a rendőrségen csak a szülő jelenlétében hallgathatják ki a kiskorút. A fiam csupán a kereket dobálta. Persze a gyerekek ilyenkor mindent egymásra kennek. Remélem, a rendőrség nem értesítette az iskolát, kínos lenne. Gergőnek szeptembertől új osztályfőnöke van. A gyerek nem lángész, de ötös a magatartása....

...Sajnálom, Gergő elígérkezett egyik barátjához, négyre kell itthon lennie. Nem tudja, de időnként ellenőrzöm. Van telefon is a világon. Egy tizenkét éves kisfiút nem lehet bezárni. Mindig megbíztam benne. A mai napig sem értem, hogyan történhetett. Az apja beteg a szívével, szinte sosem mozdulunk ki. Nyaralásra nincs pénzünk, de a gyerekkel meg pár barátjával néha kirándulunk a közeli kiserdőbe. Hétköznap szeretem, ha az orrom előtt van, a játszótéren meg a focipályán. Azon az augusztusi napon, délelőtt épp orvoshoz mentem. Itthon már várt a telefonüzenet: menjek be a rendőrségre. A fiam három vagy négy órája ott sírt. Itthon nem vertem el. Mit értem volna el vele?

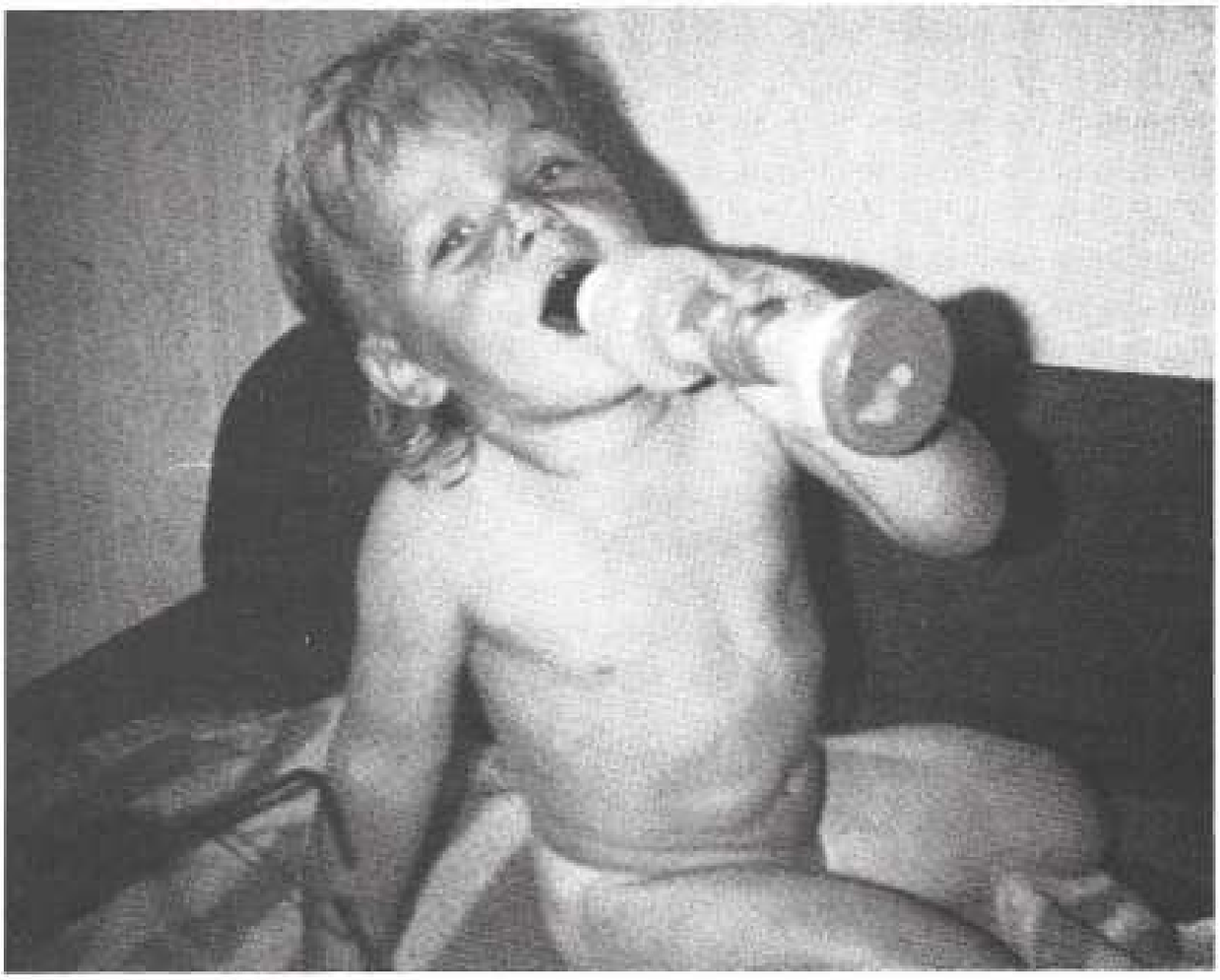

Élet és Tudomány, 1995. szeptember 22.

Kőzápor a civilizációra *(Mannhardt András írása)*

A vonatok elleni kődobálásos támadások, pontosabban az a kettő, amely tragikus következményekkel járt, óriási felháborodást keltett társadalmunkban. Akadtak olyanok, akik – kimondva vagy kimondatlanul – a halálbüntetés visszaállítását kívánták, mások megrettentek, hogy a világ ismét ott tart, hogy az ember önként, kéjjel öl, s ezt ráadásul büntetlenül teheti.

Bár a kődobálásos esetek végkimenetelüket tekintve igencsak súlyosak, mégsem hiszem, hogy lélektanilag különösebben nehéz volna értelmezni őket. Először is megkérem az olvasót, próbáljon meg visszaemlékezni arra, hogy amikor először hallott vonatok elleni kődobálásos támadásokról: mit gondolt, ki lehet a tettes? Aligha tévedek, ha fölteszem, hogy – hozzám hasonlóan – mindenki arra gondolt: ezt csak *fiatalkorúak*, gyerekek tehették. (Bár a tettesek személye e sorok írásakor még nem ismeretes, óriási meglepetés volna, ha kiderülne, hogy a támadásokat mégis felnőtt bűnözők követték el.) Miért gondolt mindenki arra, hogy a támadók gyermekek voltak? Azért, mert a vonatok megdobálása – a tragikus kimeneteltől függetlenül – jellegzetesen *gyerekcsíny*. A „csíny" szó kedves hangulatát azonban most megmérgezi a kegyetlenül és értelmetlenül kiontott vér, a kioltott élet.

Azt a folyamatot, amelynek során a gyermek megismeri környezetének elfogadott viselkedései szabályait és szokásait, egyszóval belenő a társadalomba, *szocializációnak* nevezzük. A gyermek a követendő magatartásmintákat és értékrendet szüleitől meg a környezetében élő felnőttektől sajátítja el. Ám sok esetben a szülők nem képesek átadni gyermekeiknek a társadalomban való boldoguláshoz szükséges útravalót. Lehet, hogy maguk is elítélendő módon viselkednek, lehet, hogy annyira elvesztették tekintélyüket, hogy már nem tekinthetők követendő példának, lehet, hogy csak nem törődnek azzal, miként fejlődik gyermekük. Ilyen helyzetben a gyermekek olyan közösséget keresnek maguknak, amely befogadja őket, s amelynek értékrendje imponál nekik. Ha ezt nem találják meg a társadalom valamely szervezetének keretein belül, maguk teremtik meg ezt a közösséget: *bandába szerveződnek*. Ne gondoljunk itt olyan mintaszerűen szervezett, romantikus eszmékért lelkesedő gyermekbandákra, mint amilyet a Pál utcai fiúk című regényből ismerünk. Inkább képzeljünk el sokszorosan kudarcot vallott fiatalokat, akik primitív és nem ritkán erőszakos tevékenységekkel töltik az időt, és – ha eléggé kis kockázattal tehetik – megpróbálnak bosszút állni a „hivatalos" társadalmon, amelyet helyzetükért felelőssé tesznek. A banda értékrendjében minden olyan dolog előkelő helyen áll, amelyet a megvetett felnőtt világ tilt: *cigaretta, ital, kábítószer, kisebb bűncselekmények*.

A gyermek- és ifjúságvédelemben pszichológusként eltöltött éveim alatt számtalan olyan gyerekkel beszéltem, aki szinte minden józan megfontolást félretéve társaival együtt betöréseket követett el, értelmetlenül lopott (például drága autókról márkajelzéseket feszegetett le), verekedett – mindezt pusztán azért, hogy elnyerje a többiek elismerését, s nehogy kilógjon a sorból abban a közösségben, amelyik végre befogadta.

A vonatok megdobálása nagyon is jól beleillik az összeverődött gyermekcsapatok „csíny"-jeleinek sorába. Mozgó célpont támadása mindig rendkívül *látványos* és „férfias" dolog. Ha meggondoljuk, talán nem is létezik olyan akciófilm, amelyikben nem nyitnak tüzet száguldó járműre. A támadás *személytelen* marad: a kődobálónak sohasem kell szembesülnie az általa okozott sérülés látványával. A *következményektől sem igen kell tartania*, hiszen a nyílt vasúti pálya mellől nagyon könnyű elmenekülni.

Elejét vehetjük-e *lélektani eszközökkel* a kődobálásos támadásoknak? Megkísérelhetnénk például csökkenteni a merényletek személytelen jellegét, hiszen valószínű, hogy aki egy száguldó vonat ablakán bedobott kővel megsebesít valakit, az nem ütné fejbe az illetőt akkor, ha szemtől szembe állnának egymással. (Minél inkább egyéniségnek mondható embertársunknak tekintünk valakit, annál nehezebb meg-

támadni őt – háború idején ezért próbálják a megsemmisítendő ellenséget személytelen sémává egyszerűsíteni.) A vonatok elleni támadások személytelenségét csökkenthetnénk például egy széles körű televíziós vagy iskolákban folytatott felvilágosító kampánnyal, amely bemutatná a sérülteket, családjaikat, s világossá tenné, hogy a csínynek szánt merénylet milyen szörnyű fizikai és lelki sérüléseket okoz. Egy ilyen kampánnyal kapcsolatban azonban két aggály is felmerülhet. Egyrészt nem biztos, hogy a közönség nagy többségét, amely sohasem dobált vonatot és nem is fog ilyet tenni, helyes-e és szabad-e kitennünk egy ennyire erős lelki sokkhatásnak. Másrészt – ami az efféle kampányok örök gondja – általában éppen azok, akiknek a kampány szólna, nem ülnek otthon a tévé előtt vagy az iskolapadban, mert éppen csavarognak valahol. Sokkal hatásosabbnak tetszik az, hogy a vonatdobálások másik nagy vonzerejét, a felelősség nélküliség érzését próbáljuk csökkenteni. Célszerűnek tartom azokat a tervezett intézkedéseket, hogy *helikopterekkel és lovas járőrökkel* figyelik legveszélyeztetettebb vasúti pályaszakaszokat, s hogy a vonatvezetők rádiótelefont kapnak. El kellene fogni néhány kődobáló csoportot, példás büntetést kiszabni rájuk – természetesen a törvényi lehetőségeken belül! –, majd ennek hírét tág körben terjeszteni. A tragédiák megelőzésében tehát nem maga a büntetés (főképpen nem a megtorlás) a lényeg, hanem annak tudatosítása, hogy a kődobálás igenis *büntetést* von maga után. A legjobb persze az lenne, ha minden szülő és gyermekintézmény képes volna betölteni eredeti feladatát, és egyetlen gyermek szocializációja sem vallana kudarcot. Ez azonban csak hosszú-hosszú távú cél lehet, lélektani kampányokkal e folyamatot képtelenség meggyorsítani. *Kurt Vonnegut*, a kiváló amerikai író mondja valahol, hogy tudja: a lélekgyógyászok a különféle tabletták helyett legszívesebben „egy nagy és népes család éltető melegére" bíznák pácienseik gyógyítását. Vonnegutnak igaza van. Csakhogy az orvosság napjainkban a legnagyobb hiánycikk! Vényre sem kapható.

Kurír, 1995. augusztus 16.:

Attila utazása *(Kovács Boglárka riportja)*

...Ati lassan már az iskoláskort is elérte. És együtt biciklizett az apjával. Persze a kissrác csak a járdán, mert a fiúcska, bár már két és félévesen is tekert pótkerekek nélkül, de sohasem lehet tudni, annyi motoros száguld az utcán és annyira eleven a gyerek. Szeretett az mindent. A káposztafőzeléket is, sőt, még a levest is szívesen kanalazgatta, mert hát ő az első gyerek, a nagy, ráadásul fiú. Megmutatta a pöttömöknek, a hároméves Nikikének és a karon ülő Gabikának, hogy milyen is a férfi. És tervezte a jövőt, komótosan, mint a felnőttek, hogy majd ha megnőnek a lányok, elviszi őket diszkóba, vigyáz rájuk,

és hűtőszerelő lesz (amikor éppen elromlott a hűtő), máskülönben meg rendőr. Ha vendég jött, büszkén fogta meg a kezét a fiú. Gyerünk a régi ház mögött épülő újba, annak is a legszebb kis szobájába, mert az lesz majd az ő vára. Az egyik sarkába teszi majd a bicajt, a másikba bevackolhatja magát a Fruzsi cica, középen pedig ott áll majd a piros dömper. A többi nem lényeges.

A szobáját éppen akkor vakolták a kőművesek, amikor a nagymama jött, hogy gyerünk, Attila, megyünk Szárligetre. A fiú még visszakérdezett, hogy: ugye, vonattal? Aztán már szaladt is, kéredzkedett, nehogy lekéssék a *„gőzöst"*, anyu, csomagolj, légy szíves a kis hátizsákba, nem, nem vagyok már lázas. Az édesanya mégis elővette a lázmérőt, hátha... A higanyszál megállapodott a piros pont alatt. Pedig a hét elején még vörös volt a mandulája a nagycsoportosnak és szipogott. Szombatra azonban minden elmúlott, de azért a kis hátizsákba keksz és az őszibarack ivólé mellé bekerült a gyógyszer is. A fiú egy szempillantás alatt menetre készen állt, miután felkapta legújabb pólóját, kényelmes rövidnadrágját, huszonnyolcas ünnepi szandálját, és várt, amíg a nagymama és a szülők kibeszélik magukat. Aztán, hogy még utoljára sikongatásra bírja nagyobbik húgát, egy pax tollal kezdte firkálgatni a lány karját: *„Hadd incselkedjek veled utoljára!"* – kiáltotta a provokáció közben Ati, akinek ezt az utolsó mondatát többször ismételgette zokogva az édesanyja, amikor még sírni tudott...

Kurír, 1995. augusztus 15.:

A tehetetlenség percei

...A szörnyű pillanatokról egy szemtanú nyilatkozott a Kurírnak, aki foglalkozását tekintve halottakat boncol... „...Már jóval elhagytuk Kelenföldet, egy nagy kanyar után, ahol a vonat beér a fák közé, valaki meghúzta a vészféket. Pillanatok alatt megálltunk... Mindenki elkezdett rohangálni, főleg gyerekekkel jöttek előre. Iszonyú sikítozást lehetett hallani – leírhatatlan volt. Átmentem, megnéztem, mi történt. A vagon már üres volt, *(A nagymama megjegyzése: „Ő fogta Atika kezét, ő kárómkodott!")* csak egy férfi állt az ablaknál sokkos állapotban. A nagymama fogta az unokáját az ölében. Néztem a gyerek pulzusát, alig vert. A hajas fejbőrtől a szemöldökig rombusz alakú vágás volt, ahol az agyvelő pépes állapotban kitüremkedett. Talán húsz percig élhetett még utána. Az agyat olyan sérülés érte, hogy ha túl is élte volna, akkor sem lett volna belőle ember. Én naponta látok ilyeneket, de a gyomrom ökölbe szorult a tehetetlenség miatt. Még este is a hatása alatt voltam. Nagyon gyorsan beértünk az állomásra. Aztán a borzalmas várakozás, amíg megjött a mentő. Körülbelül húsz *(A nagymama megjegyzése: „40-50 perc!")* perc alatt ért oda, akkor halhatott meg a gyerek. Rohangáltak ott még egy darabig az infúziós

üveggel, de már fölöslegesen. A rendőrök kérdezgetni kezdték az utasokat, akik persze nem sokat láttak, mert a függönyök le voltak húzva, pont arról az oldalról sütött a nap.

(Most, ahogy egy külső szemlélő – majdnem szemtanú – szavait olvasom, érzem át igazán a nagymama tehetetlenségét: semmit nem tehetett azon kívül, hogy reménytelenül, sokkos állapotban próbálta kisírni, kiüvölteni magából a tehetetlenség okozta kínjait, s az unoka elvesztése miatti félelmét és fájdalmát. K. Szilvia eseténél is az derült ki, hogy maguk az utasok is tehetetlenül, s a helyzetet kezelni sem tudva álltak, megkövülve a látvány okozta döbbenettől. Nos, ha a személyesen nem érintett utasok sem igazán tudták – a vészfék meghúzásán kívül –, hogy mit kell tenniük, akkor hogy lett volna elvárható a nagymamától, hogy átlátva mindent, világosan mérje föl a helyzetet, vagy mondjuk pontosan érzékelje az ólomlábakon mozgó időt. Újra csak azt mondom: senki sem képes teljes mértékben azonosulni azzal, aki átéli a tragédiát. Még az sem, aki mellett áll, ül vagy tanúja a történéseknek. Ez a boncmester – a nagymama állítása szerint tehetetlenségéből adódóan káromkodva is – higgadtan próbálta visszaadni a látottakat és a tapasztaltakat, de egy ilyen embert, aki látott már egyet s mást, gondolom, súlyos eseteket is boncolt már, szóval egy ilyen embert is ennyire megviselte az, amit látott, s ahogy Attilát látta. Az ember elgondolkodik: valóban megoldhatatlan, hogy minden vonaton legyen orvosi ügyelet? Miért csak a gyermekét elvesztő anyának jut ez eszébe, miért nem azoknak, akiknek tudniuk kell, hogy a vonat veszélyes üzem? Mindig egy megtörtént tragédia kell ahhoz, hogy valami értelmes javaslat napvilágra kerüljön? Végtére is hiába fizetünk utasbiztosítást, mert – az eset tanúsága szerint – nem mindig csak és kizárólag arról van szó, hogy ha meghalunk, akkor valaki fizessen némi kártérítést, sokkal inkább arról, hogy ha lehetséges, életben maradjunk, s esetleg „megspórolhatnák" a halálesetre fizetendő kártérítést. Ma, amikor egy Inter City megállás nélkül vágtat végig kétszáz kilométert, meg kellene fontolni és gondolni, hogy legyen-e egy ügyeletes orvos a vonaton, hogy kisebb-nagyobb rosszullét, szívinfarktus, agyérgörcs, terhes asszony váratlan gondjai, vagy bármi miatt ne kelljen föltétlen a vészfékhez nyúlni, s esetleg életeket lehetne menteni. Gyakori, hogy orvos is utazik a vonatokon, de erre a bizonytalan tényezőre építeni az életmentést, nagyfokú felelőtlenség lenne. Való igaz: a manapság gyakran fölöslegesnek mondott orvosokat alkalmazhatná a MÁV. Nem hiszem, hogy túl sokkal drágítaná meg a jegyek árát, vagy ha igen, akkor is megérné, s persze nyugodtabban utazhatnánk, amihez persze szükség lenne arra is, hogy összegyűjtsék a vonatdobáló apró kis gengsztereket.)

Kurír, 1995. augusztus 16.

Attila utazása *(Kovács Boglárka riportjának folytatása)*

...A kisnadrágja nem lett meg. Hiába kerestük – mondja az apa. – Csak a szandál és a póló. Nem mostuk ki. Eltettem. Nem mondom meg, hová, mert a feleségem itt áll mellettem. Neki erről nem kell tudnia. Elég a fájdalma és a két kicsi, akiknek szintén nem szabad semmit sem megtudniuk. A temetésig. A néhány hetes csöppség tán nem is fog emlékezni fiútestvérére. Gabi? Gabika biztosan. Itt most nálunk mindenki csak titokban, a kert végében sír – folytatja az apa –, a kislány mégis Attila fényképét puszilgatja, pedig egyébként nem szokta. Érez valamit.

– Nem tudok sírni – mondja síri hangon az anya. Megkérdezi férjét: Haragszol, hogy nem tudok sírni? Aztán kimegy, mert sír az újszülött.

– Sírógörcsei voltak a feleségemnek, de már elfáradt – mondja aggódva a férj. – Én nem sírok. Én tudok beszélni, de csak magának és a rokonságnak egymás közt. Mert elkerülöm az embereket, nem megyek ki az utcára. Tudja, apámat korán elvesztettem. Szinte még gyerekként kellett fogadnom a részvétmondatokat egymás után, hogy őszinte részvétem, meg őszinte részvétem, részvétem veled... De én ebből nem kérek. Büszke voltam a fiamra, aki meghalt. Akinek a haláláról, ötszöri feltámadásáról én értesültem a legkésőbb. Igen, feltámadt, ha csak pár pillanatra is..., mert ötször élesztették újjá, ötször bírta ki a szíve a beavatkozást. Erős fiú volt az én fiam. Élni akart. Ha tudtam volna... Legalább gondolatban erősítettem volna. Ehelyett, amikor már az egész rokonság tudta, a környék beszélte, a

tévében is láttam, akkor sem tudtam, hogy Attila az a szerencsétlen fiúcska. A feleségem más. Ő érzékeny típus. Ezt is megérezte. Csak szuggerálta magába, hogy nem, nem lehet, hogy Attiláról van szó. Én meg nyugtatgattam, ugyan! A tévében arról volt szó, hogy egy ötéves gyereket talált el a kósza kő, a mi fiunk pedig már nagyfiú, júniusban volt hatéves. De a feleségem azzal tért ki érvem elől, hogy ugyanazon a vonaton esett meg a baj, amelyiken édesanyja és a fiam utazott. Erre eszembe jutott, hogy a hírek szerint a gyermek szülei sokkos idegállapotuk miatt a kórházban pihennek, tehát, mondtam, nem lehetünk mi a szülők, hiszen mi itt vagyunk, azok meg ott vannak a kórházban, szerencsétlenek.

Tudja, az fáj a legjobban, hogy a gyerekem ott szenvedett egyedül, kiszolgáltatottan – mondja a legkisebbtől visszatérő anya –, mi meg éltünk itt, semmiről sem tudva. Csak este tizenegykor zörgettek a kapun a rendőrök. Éppen sikerült megnyugtatnom a feleségemet, aki az ajtóhoz szaladt, és csak annyit tudott kérdezni, hogy *„Ugye nem a gyerek?"* A válasz kétbetűs volt: *„De!..."*

168 óra, 1995. augusztus 25.

KŐZÁPOR *(A nagymama által említett írásom)*

A törvény az törvény. Azért van, hogy legyen mit betartanunk. Illetve – s ezt már a civilizált és fejlett nyugat hétpróbás és fényesre dörzsölt fickóitól tudjuk – a törvény azért van, hogy tiszteljük. Ez kevesebb macerával és több haszonnal jár, a kiskapu is mindig ott van, csak meg kell keresni, s úgy tűnik, ez már minden profinak sikerül. Egyébként pedig nem tudunk mit kezdeni a törvénnyel. Pedig néha talán a másik oldalról is keresgélni kellene a bizonyos helyeken található kiskapukat.

Mondom mindezt a vonatokra zúduló kőzáporok kapcsán. Ugyanis azóta, hogy a képembe vágták: a törvény szerint nem vonhatók felelősségre – kuzi nem büntethetők – a kiskorú elkövetők, s azóta, hogy láttam az Objektívben a zokogó, teljesen megsemmisült nagymamát, aki elvesztette az ugyancsak kiskorú, tehát a törvény szerint büntethetetlen unokáját, egyszerűen nem hagy nyugodni ez a mindenre gyógyírt adó, de a lényeget leplező törvény.

Régen tanultam erről valami okos embertől, aki olyasmit mondott, hogy a törvényeket magunknak csináljuk, tehát értünk kell hogy megfogalmazódjanak. És itt a példa, adott egy helyzet, adott egy gyilkosság – teljesen mindegy, főként a halott kisgyerek és hozzátartozóinak szempontjából, hogy előre megfontolt szándékkal vagy véletlenszerűen, bűnyeségek halmazába illesztve követték el a kisgyermek megölését –, s a nagy és okos bácsik és nénik széttárják a dolgos kis karjukat: sajnos a törvény szerint – amennyiben kiskorúak az elkövetők – nem büntethetők meg a gyilkosok.

Egy idő óta rendesen tele van a bócipőm a monogramokkal teli bírekkel, hogy V. L. vagy D. B. mit követett el, miközben tudom, hogy V. L. és D. B. adócsalt, sikkasztott, becsapott, gyilkolt, igaz, csak feltételezhetően, ami annyit tesz: tudják róluk, de a bíróság még nem mondta ki, hogy bűnt követtek el. A „szolgálunk és védünk" jelszó – úgy tűnik – ezekre az esetekre sokkal inkább igaz: a bűn elkövetőit jobban védik, mint magukat a sértetteket vagy az ártatlanokat. Semmi nem történne, ha teljes névvel tudósítanának – tudósíthatnának – a lapok az ilyen eseményekről, bűnelkövetésekről, hiszen úgyis mellette szerepel, hogy a nyomozás jelenlegi állása szerint áll így a dolog, illetve, hogy a bírósági tárgyalás és az ítélet még hátra van, melyről megszületésekor beszámolnak.

Régóta idegesít az is, hogy merényletek tucatjait követheti el a világ minden részén néhány terroristacsoport, buszokat, épületeket szétrobbantva, autókat röpítve a levegőbe, egyszerű pokolgépekkel, s az ártatlanok halálát követően semmitmondó közleménnyel tudatják a világ közvéleményével: Az akcióért ez és ez a szervezet vállalja a felelősséget. Mi az, hogy vállalja? Mi az, hogy felelősség? Arctalnul? Név nélkül? Felelősségre vonás nélkül?

Itt vannak ezek az unalomból kövekkel dobálózó felelőtlen kiskoróiak, akiket végtére is ugyancsak nagymamák szeretnek és persze szülők nevelnek. Már legalábbis az etetés, ellátás és iskoláztatás szintjén. Jó, mondjuk azt, hogy ők, a kiskoróiak még butuskák, felelőtlen kis csacsik, ostobácska kis taknyosok, akik semmiféle tettükért nem kerülhetnek bíróság elé. De könyörgök: egy egész ország összes gyereke meghülyült? Vagy egy és ugyanazon csoport járja az országot – talán épp egy mások vonattal –, hogy az ország minden pontján, s lehetőleg minden nap többször is megdobálja a vonatokat, illetve, hogy megöljön gyanútlanul utazó és magukat biztonságban érző utasokat? Tessék már megmondani: ezalatt hol vannak az apukák és az anyukák? Nem lehet, hogy éppen munkába menet vagy jövet, talán épp ugyanazon a vonatokon? És ha bárhol is vannak, hol voltak mindaddig, amíg akkorára cseperedett a gyermekük, hogy már kőhöz nyulhatott, s dobni is megtanult? Vagy hol vannak most, amikor utánanézhetnének, merre jártak a gyerekeik a kődobálás idején? Hogy ott voltak-e vagy sem? És ha ott voltak, dobtak-e – kvázi öltek-e? – esetleg ők maguk is?

Egyre inkább foglalkoztat a kérdés: nincs abban a törvényben egy olyan pont, egy apró kis paragrafusocska, hogy a kiskorú gyermek minden elkövetett tettéért a szülők a felelősek? Egyrészt, mert általuk és velük együtt válhatott a gyerekük olyanná, amilyenné lett, másrészt pedig, mert – igaz ugyan, nem kötbetik magukhoz a gyermekűket, de – a törvény által nem büntethető kiskoróiak tetteiért valakinek azért mégiscsak felelősséget kellene vállalnia.

Mert mi történik, ha ennyire sincs, ha ennyire sem lesz lehetőség?

Megpróbálok szélsőséges lenni: ha géppisztollyal támadnak rá egy bevásárló központ vevőire, s golyót eresztenek néhány tucat emberbe, akkor is annyival fogjuk elintézni, hogy kiskorú, sajnos nem büntethető? Ha megszállnak egy vonatot, s kifosztják az utasokat, akkor is megúszhatják, mert hogy kiskorúak és nem büntethetők? Ha legyilkolják a saját családjukat, magukhoz ragadva az otthon található értékeket, akkor is csak annyit mondunk, hogy sajnos, mivel kiskorúak, nem vonhatók felelősségre?

Biztos, hogy jól van megalkotva ez a törvény?

És ha ez a jó, s így európai, akkor minket, felnőtteket, vonaton utazókat, árubázban vásárlókat, utcán sétálókat, moziba menőket, étteremben üldögélőket, s nem utolsósorban szülőket ki és mi véd meg? (Már úgy értem, velük, a kiskorúakkal szemben.)

Nem épp annak a törvénynek kellene megvédenie, melyet mi, felnőttek írunk papírra? Persze csak addig, amíg mi írjuk – némi túlzással – mi írhatjuk a törvényt...

Ha ma nem teszünk rendet a törvényekben, holnap talán ők maguk, a kiskorúak csinálják meg helyettünk, s talán akkor már késő lesz.

Itt és most egyfolytában a gyermekvédelem van terítéken, törvény is kell, bizony, meg kell védeni a gyerekeket. A kis, hatéves, vonaton utazó gyermekeket is. De kérdezem: nem kellene valami felnőttvédelmi törvényt is hozni, még most, nehogy késő legyen?

Kurír, 1995. augusztus 15.:

Kis banditák

Aki a tizennegyedik életévét nem töltötte be, az gyermek, híján van megfelelő ítélőképességének, büntetőjogilag felelősségre nem vonható. Ha magatartásával mégis bűncselekményt valósítana meg védőóvó intézkedés alkalmazható vele szemben, de ez, mint azt dr. Gibicsár Gyula, a Legfelsőbb Ügyészség osztályvezetője hangsúlyozta, a gyámhatóság hatáskörébe tartozik. Kevésbé súlyos esetben figyelmeztetik a gyermeket és elsősorban szülőjét, hogy jobban ügyeljen csemetéjére. A gyerek károkozásáért fennáll a szülő kártérítési felelőssége esetenként nem vagyoni kártérítésre is köteles lehet. Amennyiben a hatóság úgy látja, hogy a szülő nem tesz eleget gondviselői kötelezettségének, úgy a gyermeket állami gondozásba veszi. Ennél, illetve a kártérítésnél szigorúbb büntetés a szülőt nem érheti. Azaz felelősséggel tartozik ugyan gyermeke tetteiért, de büntetőjogi felelősségre nem vonható. Csak akkor, ha maga is bűncselekményt követ el, például rábírja, felbújtja a kicsit arra, hogy lopjon.

Dr. Gibizsár Gyula elmondta: az ügyészség megvizsgálta a gyermekkorúak tetteit, egyebek közt abból a szempontból is, hogy a vétőképesség korhatára, a 14 év nem magas-e. (1961 előtt például 12 év volt a gyermekkor határa.) Az osztályvezető tapasztalatai szerint a gyerekeknek egy nagyon agresszív és durva cselekményekre képes csoportja, amellyel szemben a gyámhatósági intézkedések hatástalanok, nem nyújtanak megfelelő jogvédelmet. Egyebek közt ezért is ő maga indokoltnak tartaná a korhatár leszállítását, ami más szakemberek szerint viszont nem szükséges.

A korhatárt illetően Európában igen tarka a kép. Belgiumban például 18 éves korig tart az ítélőképesség hiánya. Franciaországban 13 éves korig kizárt a büntethetőség, s a fiatal 13-16 év között csak szigorú megszorításokkal vonható felelősségre, a 16-18 éves kor pedig lényegében megfelel a nálunk 14-18 közötti fiatalkornak. Görögországban és Írországban viszont meglepően alacsonyan húzták meg a határt: már 7 éves korától felelhet magatartásáért a „kis bandita".

A szülői felelősség kérdésében egységesnek mondható az európai gyakorlat, azaz a mama, papa a gyerek miatt börtönbe nem csukható. Ám ha tartósan nem törődik csemetéjével, úgy kiskorú veszélyeztetése miatt akár ötévi szabadságvesztésre ítélhető a magyar jog szerint. Ilyen bűncselekmény miatt évente mintegy ezer esetben indul eljárás.

Magyar Nemzet, 1995. augusztus 23.

Elfogott vonatdobáló – A potyautas bosszúja

Az Encsi Rendőrkapitányság ügyeletére augusztus 17-én a kora délutáni órákban érkezett a bejelentés, miszerint a Miskolc-Hidasnémeti között közlekedő személyvonat ablakait ismeretlen személyek

megdobálták, aminek következtében az egyik ablak betört. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei forró nyomos csoport azonnal a helyszínre sietett, és megtette az elsődleges intézkedéseket.

Megállapították, hogy a vonaton a jegykezelő öt fiatalembernek kezelte a jegyét. Közülük ketten nem rendelkeztek érvényes menetjeggyel. A bliccelőket az abaúji Méra község vasúti állomásán leszállásra szólította fel a kalauz. Ennek azonban egyikük nem akart eleget tenni. A vonatvezető erélyes fellépésének köszönhetően aztán megoldódni látszott a probléma. A fiatalok lekászálódtak. Szitkozódások, fenyegetőzések közepette elindult a vonat Hidasnémeti irányába. Az egyik fiú fellépett rá, majd pár méter után leugrott a peronra, és onnan egy marék kővel „megsorozta" a vonatajtó ablakát, amely természetesen betört. Személyi sérülés szerencsére nem történt.

Tanúmeghallgatások, szembesítések és a nyomozók kitartó munkájának eredményeként a rendőrség elfogta a két fiút. A kihallgatások során tisztázódott, hogy bűncselekményt csak az egyikőjük: egy tizenöt esztendős novajidrányi lakos követett el, aki el is ismerte tettét. Az Encsi Rendőrkapitányság közlekedés biztonsága elleni bűntett alapos gyanúja miatt folytatja a további eljárást.

Kurír; 1995. augusztus 16.:

Attila utazása *(Kovács Boglárka riportjának folytatása)*

...Rosszul van a feleségem – mondja az ötvenkét éves, fiatal nagyapa. – Most hoztuk haza a pszichiátriáról, pedig az orvosok szerint még maradnia kellett volna, mert még önkívületi állapotban van. De ő normális, csak nem tudja feldolgozni a történteket. Minden gondolata a vonat körül forog. Könyörgött, hogy ne kelljen találkoznia a lányommal és a vejünkkel. Bűntudata van, azt hiszi, ő a tragédia okozója. De valahol mindannyian ezt hisszük magunkról. Én adom neki az orvosok helyett a nyugtatókat. Most alszik. Talán a gondolatai is pihennek. Féltem őt. Remélem, ebben a világban tud maradni. Mindannyian azon vagyunk, hogy segítsünk neki. Nekünk könnyebb, az ő kezében halt meg az unokám, nem a miénkben. Természetellenes dolog. Az unokánk temetésére felkészítettem szegény feleségemet és magamat. A történteket jól tudom, elmondom hát a feleségem helyett. Indultak a vonathoz, a kicsi boldogan vitte hátán a kis hátizsákját. Aztán már útközben törni kezdte a cipő a lábát, hát amikorra a vonatba értek, a feleségem lecsatolta a szandált, és hogy jobban nézhesse a fiú a kocsikat, nagyanyjával szemben felállt az ülésre, és nézelődött. Aztán jött a csattanás, a durranás, Attila a feleségem ölébe esett, és vérzett, a többire nem emlékszik a feleségem.

– Tudja az a legérdekesebb – szólal meg az apa, aki megkönnyebbül, hogy apósa mesélte el helyette a történteket –, hogy

nincsen eszköz, nincsen kő. Megölte valaki a fiamat valamivel, de nem tudjuk, hogy ki és mivel. A boncolásra pedig nem engedtek be bennünket. Mintha titkolnának valamit. Hallottam már arról, hogy légpuskákat megfúrnak, igazi töltényt dugnak a csőbe, és ezzel lőnek mondjuk őzre. Nem tudom, hogy mivel céloztak a fiamra, vagy a vonatra, de annyit tudok, hogy nem kővel.

– Nem kő volt, talán csúzli – mondja az asszony, aki visszatért megint. – Nem kő volt – mondja a nagyapa.

– Mindegy, mi volt – mondja az apa.

– Nem mindegy, hogy csak most tudtuk meg azt, hogy tavaly háromszáznyolcvannégy esetben dobtak meg vonatot – mondja az asszony.

– Idén is volt már százkilencven hajigálás – egészíti ki a férj...

Kelet-Magyarország, 1995. augusztus 16.

A titokzatos Mencsik-akta *(Gyüre Ágnes írása)*

Továbbra is teljes a bizonytalanság az ifj. Mencsik Attilát meggyilkoló eszköz és a tettesek kiléte körül.

Stumpf Ferenc századostól, a BRFK Életvédelmi Osztálya 1. számú gyilkossági csoportjának munkatársától megtudtuk: a hétfőn lezárult boncolás során az agyban szemmel látható anyagmaradványt nem találtak. Így kizárható, hogy Attilát bármilyen lövedékkel ölték meg. (Annak ugyanis nyoma lenne.) Ám lehet, hogy a hosszabb időt igénybe vevő szövettani vizsgálatok után a mikroszkopikus méretű anyagmaradványok segítik majd a történtek felderítését.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem igazságügyi orvosszakértője annyit állapított meg, hogy a halált valamilyen kemény tárgy okozta. *(Bravó!)* Ez a rendőrség szerint lehetett vasdarab is. *(Még egyszer bravó!)* Ám sem ilyesféle dolgot, sem követ nem találtak eddig. A körülményekből adódóan a tárgy csak kifelé pattanhatott.

Az is bizonyos, hogy a gyerek nem hajolt ki. A homloka és az orra volt a lehúzott ablak fölött. Ha netán pipiskedett, az álla is.

Stumpf százados és kollegái péntek délután óta szinte egyfolytában a munkahelyükön vannak, összesen mintegy százötven kiskorút és felnőttet hallgattak ki. Már a látókörükbe került 2-3 olyan társaság, amit rendszeresen ellenőriznek. A nyomozást nehezíti, hogy – mivel a vonat 90 kilométeres óránkénti sebességgel haladt – a tárgy valószínűleg századmásodpercekig érintkezhetett a gyerek fejével. Tehát lehet, hogy nem is lett véres.

Egyébként az a kő sem bír bizonyító erővel, amelyet a másik kárvallott, K. Szilvia balesete kapcsán a minap bemutatott a Híradó. Hiszen azon a szerelvényen találták, amelyben Szilvia utazott, de nem a tragédia helyszínén, hanem egy távolabbi kocsiban.

A „halálos hétvégén" tizenöt esetben érkezett dobálókról szóló bejelentés csak az érintett vonalszakaszról, ahol a Budapestről induló vonatok fele közlekedik. (!)

A nagymama vallomása szerint legalább egy perc telt el a szörnyűséges bekövetkeztétől a vészfék meghúzásáig, ám az ő szubjektív időérzékére – állapota miatt – nem lehet alapozni. Pedig fontos, hogy kiderüljön, mennyi utat tett meg a vonat, amíg megállt. A feltételezések szerint körülbelül egy kilométert.

Mint ismeretes, a BRFK felhívást bocsátott ki, melyben kéri a lakosság segítségét a gondatlanságból elkövetett emberölés, illetve súlyos testi sértés felderítésében.

Stumpf százados azt is elmondta, hogy nem volt még az Attiláéhoz hasonló ügyük, de különböző kerületekben a járőrök többször értek már tetten dobálókat. Mindent meg fognak tenni azért, hogy a gyilkost

megtalálják, ha kell, éveken át nem zárják le a Mencsik-aktát. *(A nagymama megjegyzése: „7 hónap után lezárták!"*

Szigeti Józsefnét hétfőn kiengedték a Kútvölgyi úti kórházból. Bitter József, a Pszichiátriai Osztály vezető főorvosa lapunknak elmondta: a szerencsétlen nagymamánál a poszttraumás stressz szindróma bármikor előjöhet, és hónapokig, évekig is eltarthat. Ám ha úgy gondolja, a helyi háziorvos és a megyebéli szakorvosok mellett bármikor fordulhat a Kútvölgyi szakembereihez is.

A nyíregyházi polgármesteri hivatal két munkatársa hétfőn tolmácsolta a családnak Csabai Lászlóné polgármester részvétét nyilvánította, és temetési segélyt ajánlott fel a szülőknek.

A kisfiú holttestét ma szállítják haza.

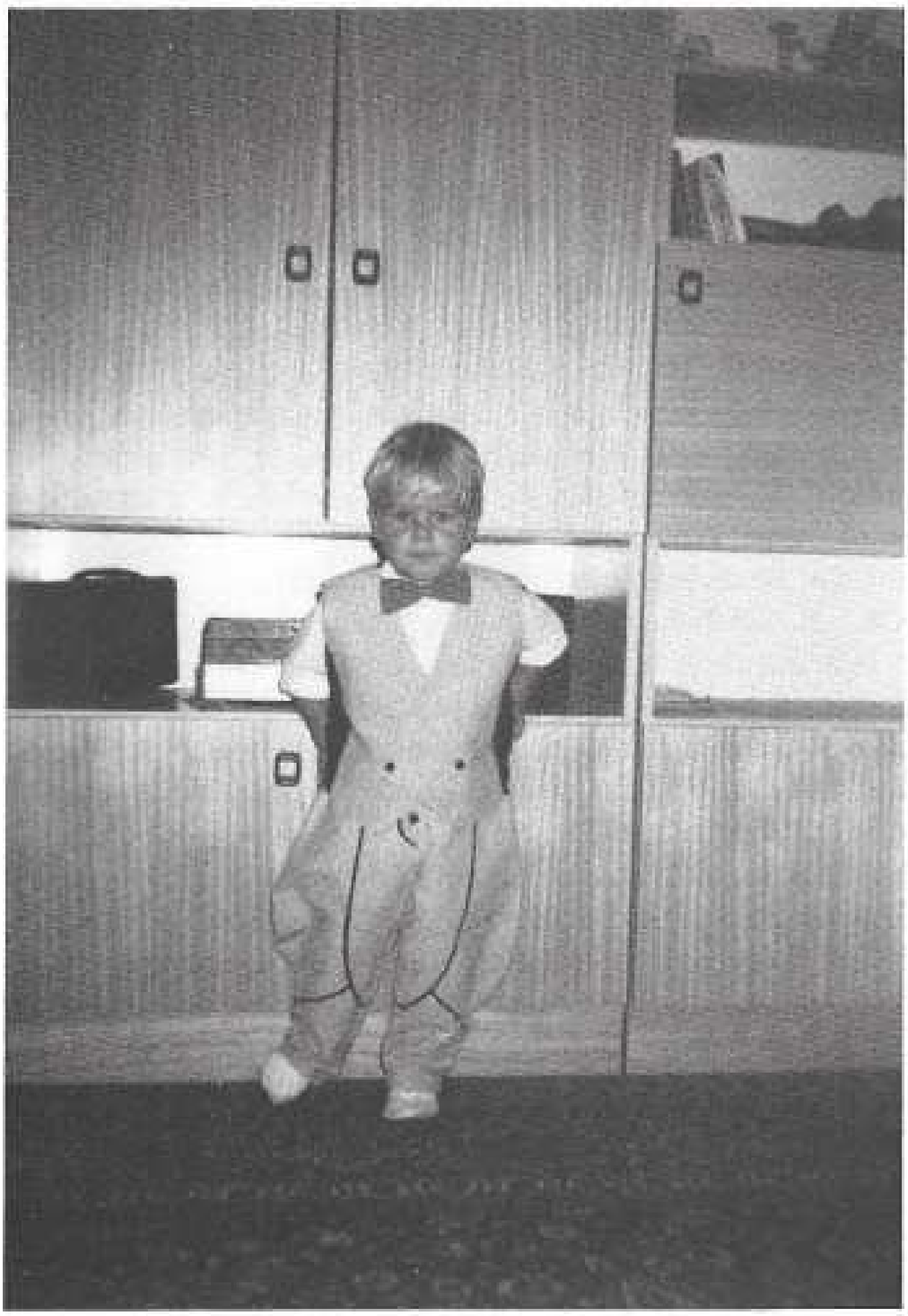

Kelet-Magyarország, 1995. augusztus 23.

Eltemették ifj. Mencsik Attilát *(Gyüre Ágnes írása)*

A családot napokon belül kártalanítja a MÁV anyagilag

A tragédiával kapcsolatban Takács Attila, a MÁV Debreceni Területi Igazgatósága Vasútbiztonsági Irodájának vezetője elmondta: napokon belül megtörténik a család anyagi kártalanítása, illetve megkezdődik az a hosszabb távú biztonsági akció az igazgatóság területén is, amiről a MÁV és az ORFK vezetői augusztus 18-án a vonatdobálások megakadályozása érdekében megállapodtak.

Stumpf Ferenc százados, a BRFK Életvédelmi Osztálya 1. számú Gyilkossági Csoportjának munkatársa közölte: nem találta még a Mencsik-ügyben bizonyítékot és tettest, de a Budapest-Budaörs, illetve Budapest-Budafok vasúti vonalszakaszt videóval figyelik, és most is több csoportot ellenőriznek rendszeresen.

Kelet-Magyarország, 1995. október 5.

Tönkretették a családomat *(Szigeti Józsefné levele)*

Kedves Gyüre Ágnes!

Ön írt több cikket a Mencsik család tragédiájáról. Ezért fordulok Önhöz segítségért. Attila nagymamája vagyok, aki átélte e szörnyűséget. Hogy mit is szeretnék? Kérem, írjon a család további sorsáról. Írja meg, hogy milyen segítséget kapott ez a szerencsétlenül járt család. Megkérdezte-e valaki tőlük, hogy van-e pénzük, el tudják-e temetni a gyereket? Igen. Dobtak morzsát (10 és 5 ezer forintot). Felvették a gyerekek a kölcsönt lakásépítésre. Eltemették belőle Attilát.

Amikor megtörtént a baleset, nem vettek fel jegyzőkönyvet. Sem akkor, sem később nem jelentkeztek. A férjem ment el, ugyan már kérem, csinálják már meg, mert a biztosító e nélkül nem fizeti ki a 80-as rendelet alapján járó baleseti eredetű, halálozás után járó 50 ezer és 12 ezer forint poggyászkárt (gyilkosság volt). 1980-ban Budapestig 200 forint volt a menettérti jegy, most 2000 forint. Attila holttestének hazaszállítása 65 ezer forintba került. Vádolom a MÁV-ot, mert eltitkolták azt a sok vonatdobálást. Ha én erről tudok, nem ülök unokámmal az ablakhoz. Vádolom őket, mert a vonaton nem volt kötszer, mert a vonatról nem lehetett mentőt hívni és a hosszú várakozás a gyermek életébe került... ...Vádolom őket, mert tönkretették a családomat, belőlem idegbeteg embert csináltak.

A MÁV urai emberségből egyes osztályzatot kaptak. Arra nem voltak képesek, hogy egy részvéttávíratot küldjenek.

Kedves Gyüre Ágnes! A KM augusztus 23-i számában az Eltemették ifj. Mencsik Attilát c. cikk alcímeként *„A családot napokon belül kártalanítja a MÁV anyagilag"* – jelent meg. Ma szeptember 24-e van (október 2-án sem változott a helyzet). Eddig ez még nem történt

meg. Kérem, legyen szíves segíteni a családon. Hová forduljanak? Nincs tettes! Nincs kő! Akkor mitől halt meg Attila?

Mi mindenkinek gyűjtünk, mindenkin segítünk. Ezen a családon ki segít? Minden csoda három napig tart? Ön is anya. Ne engedje meg, hogy ez a tragédia háromnapos csoda legyen!

Lehet, hogy Ön azt gondolja, én egy megszállott vagyok. Igen, mert nincs nyugtom addig, amíg meg nem találják a tettest.

Nem tudok nyugodt lenni, amikor látom, hogy ebben a csodálatos demokráciában tönkre lehet tenni családokat érzelmileg, anyagilag. Nekem nem jár semmiféle kártérítés, én nem szenvedtem balesetet. Nem is kellene. Vegyen belőle a MÁV kötszert. Teremtsen a vonaton biztonságot. De igenis fizesse ki a családnak, ami jár.

Nagyon szeretnék segíteni a lányomon, mert teljesen tönkrementek. Most kell kifizetni a sírhelyet is, ami 25 ezer forint, de az OTP nem tud adni. A lányom gyesen, a vejem munkanélküli, két gyerek meg enni kér.

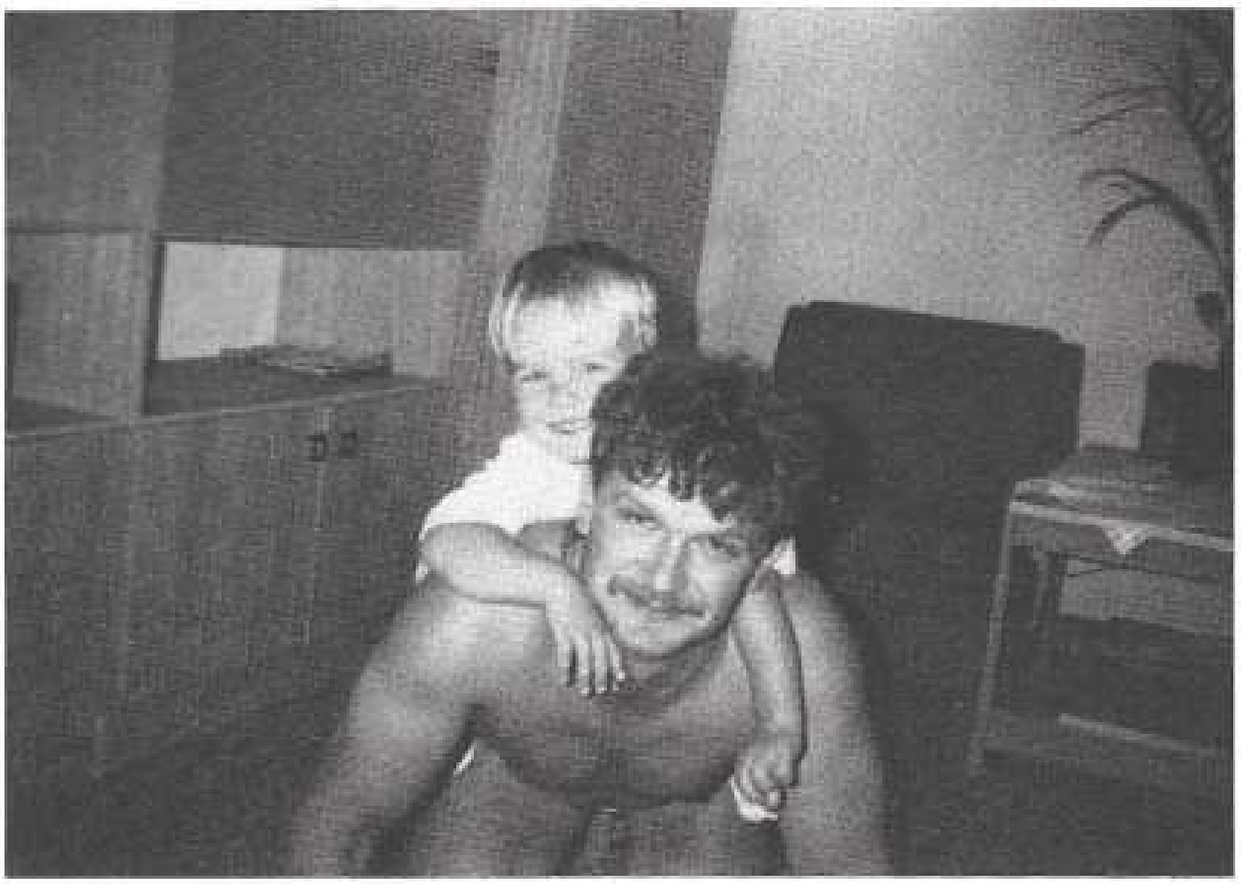

A MÁV Rt. levele Gyüre Ágnesnek

Tisztelt Hölgyem!

A Kelet-Magyarország című lap 1995. október 5-i számában „Tönkretették a családomat" címen megjelent cikk kapcsán az alábbiakat látom indokoltnak a történtek többoldalú, és így objektívebb értékelés céljából rögzíteni... ...közzététel céljából.

Mindenekelőtt hangsúlyoznom kell, hogy a Mencsik család tragédiáját a MÁV Rt., illetve annak munkavállalói is maradéktalanul átérzik,

s jelenleg is, ahogy a sajnálatos események bekövetkeztekor is igyekeztek minden elvárhatót megtenni annak érdekében, hogy a baleset következményei a lehetőségekhez mérten csökkenthetők legyenek.

Mivel azonban az említett cikkben igen hangsúlyosnak minősíthető vádak hangzottak el, néhány téves állítás pontosítását a MÁV Rt. érdekeinek védelme szempontjából feltétlenül indokoltnak tartom.

Így legelőször azt a nem vitatható alaptényt kell aláhúzni, hogy ifj. Mencsik Attila halála bűncselekmény következménye, amellyel összefüggésbe egyetlen vasutas dolgozó szolgálati mulasztása, magatartása nem hozható. Az elkövető személyének felderítése és felelősségre vonása viszont nem a MÁV Rt. feladata.

A biztosítási jogviszony alanya sem a vasút, itt jogviszonyban az AB-Aegon Biztosító Rt. és az utas áll. A kétségtelenül régi, s túlhaladott jogszabályokban előírt kötelező biztosítás alapján a MÁV Rt.-nek csak annyi kötelezettsége van, hogy a menetjegyekbe épített és előírt mértékű biztosítási díj összegét átutalja a biztosítónak, a konkrét károk felmerüléséből származó igények rendezésében már csak adatszolgáltató szerepet kap, így a biztosítási díj mértéke, a tényleges kifizetések indokoltsága, megítélése hatáskörünket meghaladó kérdés.

A tragédia kapcsán megjelent újságcikkek, így különösen a Kelet-Magyarország 1995. augusztus 23-i száma sem tartalmaz olyan nyilatkozatot a MÁV Rt. részéről, amely a vasút helytállási kötelezettségét egyértelműen elismerné. Feltehető, hogy az augusztus 23-i szám címe tévesztette meg az elhunyt családját. Takács Attila, a MÁV Debreceni Üzemigazgatósága irodavezetőjének nyilatkozata ilyen értelmű kötelezettség-vállalást nem tartalmaz.

A MÁV Rt. nem titkolta el a vonatdobálásokat, mint ahogy az egyéb biztonságot veszélyeztető eseményeket sem. Több közleményben adott arról tájékoztatást és több esetben szerepelt a téma sajtótájékoztatón, illetve egyéb újságokban, a televízióban is több alkalommal. A tragikus balesetet megelőzően 1995. július hó 21-én megtartott sajtótájékoztatón – melyen kb. 50 újság vett részt – a szándékos cselekmények alakulásáról a résztvevők írásos anyagot is kaptak. A baleset előtt egy héttel jelent meg a témában a Népszava cikke, melyet levelemhez csatolok.

A MÁV valamennyi vontatójárművén, mozdonyán van mentőláda, és az jelen esetben is rendelkezésre állt. A mentőládát a jegyvizsgáló Budaörs állomáson a vasúti kocsiba vitte, azonban azt a sérülés jellege miatt használni nem tudta.

A baleset észlelésekor az utasok közül valaki vészféket húzott meg, aminek következtében a vonat 17.00 órakor Bp. Kelenföld és Budaörs állomások között a nyílt vonalon megállt. A vészfék meghúzás okát

kereső vonatvezető a balesetről tudomást szerezve azonnal tájékoztatta a mozdonyvezetőt, aki mozdonyrádión keresztül intézkedett mentők és rendőrség riasztására. (Jelenleg a MÁV hálózatának mintegy egyharmadán – túlnyomórészt a villamosított vonalakon – közlekedő vonatok mozdonyán van ún. mozdonyrádió, amely segélyhívásra is igénybe vehető.) Ezt követően a vonat kb. 17 óra 03 perckor tovább indult, és 17 óra 05 perckor megállt Budaörs állomáson, ahova a helyszínelő rendőrök kb. 17 óra 30 perckor, a mentők 17 óra 40 perckor érkeztek.

A levél idézi a Zsaru Magazin 38. számában a „Szerződések a biztonságért" c. cikket. Tájékoztatom, hogy az ORFK és a MÁV Rt. vezetése már 1992-ben kötött együttműködési megállapodást, melyben kiemelt szerepet kapott a közlekedés biztonságát veszélyeztető szándékos cselekmények (bűncselekmények) megelőzése. Ezt az alapmegállapodást azóta több megállapodás egészítette ki, többek között az, amire a cikk is utal.

A sajnálatos baleset jogi hátterének megítélésénél álláspontom szerint ismételten abból kell kiindulni, hogy az adott esetben bűncselekmény történt, melynek elkövetője – vagy amennyiben az elkövető belátási képessége nem vagy csak részben állapítható meg – gondozója köteles elsősorban helytállni a következményekért.

Természetesen a MÁV Rt., mint veszélyes üzem üzembentartójának a Polgári Törvénykönyvben szabályozott objektív felelősségét. Itt azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy még ezen vétkességtől független felelősség alól is mentesül a MÁV Rt., ha a kár bekövetkezése a fokozott veszéllyel járó tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan okra vezethető vissza.

Az adott esetben a külső behatás nyitott ablaknál érte az áldozatot. A MÁV Rt. kocsiparkjának több mint 90%-a nyitható ablakú kocsikból áll, ezek azonban maradéktalanul megfelelnek valamennyi műszaki követelménynek, hiszen csak emiatt tarthatók üzemben. Ugyanakkor ebből a szempontból kocsiparkunk nem marad el Közép-Kelet-Európa vasútjai kocsiparkjának műszaki színvonalától sem, s tipikusnak tekinthető. Zárt és törhetetlen ablakú, ugyanakkor légkondícionált személyszállító kocsik ugyan léteznek (a MÁV járműparkjának jelenleg 5%-a), ezek tömeges beszerzése és alkalmazása azonban nem csak a MÁV Rt. számára, hanem nemzetgazdasági szinten is olyan anyagi terhet jelentene, amely jelenleg teljesíthetetlen. Így, amennyiben ezen feltétel meglétére alapoznánk a vasúti anyagi felelősségét, a közforgalmú vasúti tevékenység létét kérdőjeleznénk meg Magyarországon.

Felmerülhet azonban az a jogilag is lényeges kérdés, hogy a MÁV Rt. megtett-e a baleset elhárítása érdekében minden lehetséges és célravezető lépést. E vonatkozásban a korábban a vonatdobálások

elhallgatása, a mentőhívás lehetetlensége és az adott esetben tett intézkedések indokoltsága alátámasztásaként, illetve cáfolásaként elmondottak alapján úgy vélem, hogy a MÁV Rt. felelőssége még a vétkességtől független anyagi felelősség jogszabályi keretei között is vitatható és a korábban vázoltakra alapozott tiszta lelkiismeret mellett vitatni is kívánjuk.

Természetesen amennyiben az arra hivatott bírói szervek a MÁV felelősségét megállapítják, annak következményeit vállalni kell, s az előírt kötelezettségeket maradéktalanul teljesíteni is fogjuk.

Budapest, 1995. október hó 26.

Tisztelettel:
Sipos István

Megjegyzéseim:

– A MÁV dolgozói bűncselekménnyel – természetesen – nem vádolhatók, hacsak nem minősítjük bűncselekménynek azt a mulasztást, amit a hangosbemondók „követnek el" – illetve nem követnek el! –, amikor nem figyelmeztették soha az utasokat, hogy az ablakokat baleset- és életveszély miatt! – ne húzzák le, s gyerekekkel tényleg ne üljenek a lenyitott ablakokhoz. Erről a vezérigazgatóság intézkedhetett volna, nem tette meg, több, mint mulasztás.

– A bűncselekményt elkövetők felderítése valóban nem a MÁV feladata. De amennyiben a MÁV is ezt teszi hangsúlyossá, akkor a rendőrségnek még inkább azon kellene fáradoznia, hogy elkapják a tetteseket. Kérdés persze, hogy ha kiskorúak a tettesek, akkor lenne-e bármi értelme is az elfogásuknak – a Mencsik család kártérítése szempontjából? Ugyanis az a tény, hogy az elkövetők rendőrkézre kerülnek, még mindig nem jelenti azt, hogy bűnhődnek is, illetve valami alap adódik a kártérítésre. Ha viszont így foglal állást a MÁV, akkor még inkább érthető, hogy a család – s főként a mozgatórugónak számító nagymama – azt követeli, hogy kerítsék elő a tetteseket.

– A biztosítási jogviszony is érdekes kérdés. A MÁV automatikusan kifizettet, kaszíroz egy összeget, s az utas abban a tudatban száll föl a vonatra, hogy van biztosítása. Végül ilyenkor derül ki, hogy passzolgatás folyik, hiszen a MÁV „csak" a pénzt szedi, a biztosító pedig majd hivatkozik, bármire, amire csak akar. Ez a pénz számukra „talált pénz", ha nincs balhé, befolyik, s kész, a számla rendezve is van. Egy ilyen tragédia aztán különféle alkudozásokat hoz a felszínre, hiszen az utas kvázi semmit sem tud sem a biztosításról, sem a jogairól, ő csak utazni szeretett volna, ehelyett most éppen meghalt. És alig akad valaki, aki úgy állna a hozzátartozói mellé, hogy azok legalább további lelki sérüléseket ne szenvedjenek.

– Hogy a MÁV Rt. nem titkolta el a vonatdobálásokat – megkérdőjelezhető, még akkor is, ha valóban nem rejtette véka alá. A lényeg: nem beszélt róla eleget, illetve – ahhoz képest, ami azóta a sajtóban megjelent – szinte semmit. Bizonyítja mindezt, hogy a nagymama országos levelezése semmi érdemleges eredménnyel nem járt, pedig valamennyi megyei lapot felkeresett, hogy tájékoztassák, hányszor írtak a vonatok dobálásáról. Egyetlen egy olyan cikket vagy írást nem tudtak fölmutatni, mely ezzel a témakörrel foglalkozott volna, különösképpen felhívva az olvasók figyelmét a veszélyre. Arról nem is szólva, hogy manapság nem mindenki vásárol már lapokat, s aki lapokat járat, az sem mindig tud időt szakítani az olvasására. Úgy gondolom tehát, az, hogy egyetlen írás megjelent a Népszavában, semmi ahhoz képest, amit a veszélyességre való tekintettel tennie kellett volna a MÁV Rt.-nek. A Népszava pedig nem jár kötelező érvénnyel mindenolyan magyar polgárnak, aki vonaton utazik.

– Amennyiben valóban 50 sajtóorgánum kapott írásos anyagot a MÁV sajtótájékoztatóján, akkor a sajtó felelőssége is fölvethető, hiszen semmiféle tájékoztatás nem jött le, érdemleges írást nem közöltek, gyakorlatilag akár meg sem kapták volna a MÁV anyagát.

– Ha a vonaton van mentőláda, az semmit sem ér egy hozzáértő, azt használni tudó vasutas nélkül. Érthető, hogy Attila komoly fejsérülését nem tudták volna szakszerűen ellátni, de az mégis csak abszurdum, hogy annyit sem tettek meg, ami ilyen esetben a minimum, hogy finoman átkötik a gyermek fejét, legalább a látványtól megkímélve az őt ölében tartó nagymamát.

– Hogy „elháríthatatlan okra" hivatkozhat-e a MÁV Rt. vagy sem, az újabb vita tárgya lehet. Ugyanis minimális odafigyeléssel és az utasok közvetlen tájékoztatásával – feliratozás, hangosbeszélő, kalauz figyelmeztető szavai, stb. – megelőzhették volna ezt a tragédiát (is). Éppen ezért nem igazán érdekel, hogy a kocsipark milyen színvonalat ér el, ha a vasutasok – és persze a MÁV vezetése – nem éri el azt a színvonalat, mely az ilyen tragédiák megelőzéséhez szükséges. Ebből kiindulva abszolút fölösleges az anyagi terhekről, az árakról és a nemzetgazdasági szintről beszélni, mert amiről most beszélünk, nem anyagi kérdés – lett volna!

– Ezekre gondolva a „tiszta lelkiismeret" már csak nézőpont kérdése lehet, ami önmagában is nonszensz.

– Fentiek figyelembe vételével – ha én lennék a MÁV Rt. vezére, alapos megfontolás tárgyává tenném, hogy egy összegben megegyezzek a Mencsik családdal, s ne a bíróságnak kelljen egy olyan ítéletet kimondania, s egy akkora összeget meghatároznia, mely egy nemes gesztus révén megilletné a tragédiát elszenvedett családot.

– Végül egy apróság: a villanyvezetékeket tartó vasbeton oszlopokon látható egy kis táblácska, a következő figyelmeztetéssel:

„Vigyázz! Nagyfeszültség! Életveszélyes!"

Nem kell magyaráznom, sajtótájékoztató nélkül is köztudott, hogy az áram megrázhat és agyonüthet bennünket, mégis figyelmeztetnek rá, mert nem kötelességem „okosnak" lenni, lehetek tudatlan. De így, a figyelmeztető táblával az áramszolgáltató levette a saját válláról a felelősséget, mentesítette magát. Ezt mulasztotta el a MÁV Rt.

Népszava, 1995. augusztus 8.

A síneket is felszedik a tolvajok *(Lénárt Attila írása)*

Az idén eddig 1768, a közlekedést veszélyeztető cselekményt jelentettek a MÁV-nál, ami 77 százalékkal több a tavalyinál. A 199 idei kődobálás során nyolc utas sérült meg. Több mint 700 esetben loptak vezetékeket és kábeleket, de vittek el már sínt is.

A vállalat összesen 162 milliós kárral zárta az első félévet, amelyből 40 millió származik a közlekedést veszélyeztető cselekményekből. Csak az idén 88 esetben jelentették a vasutasok, hogy különböző, vágányra helyezett tárgyaktól megsérült, esetleg kisiklott a szerelvényük. Tizennégy vasúti jelzőberendezés sötétedett el, mert akkumulátorát ellopták, 722 alkalommal még a különböző vezetékeket, kábelokat is elvitték a sínek mellől...

... – Ezek a cselekmények nemcsak anyagi kárt okoznak. Sokkal súlyosabb az, hogy nagyon komolyan veszélyeztetik a közlekedést. – mondta Bencsik László, a MÁV vasútbiztonsági főosztályvezetője.

...Még nehezebb tenni a kövekkel dobáló gyerekek ellen. Az idén eddig 199 alkalommal törték be kövekkel a kocsik ablakát, és vélhetően a szerencsének köszönhető, hogy csak nyolc utas szenvedett súlyos fej- és szemsérülést az idén, szemben a tavalyi negyvennel. A dobálózó gyerekeket nehéz rajtakapni, de ha még sikerül is, általában nem büntethetők...

XXX. Fejezet

A felelősség egyes esetei

A veszélyes üzemek működéséből eredő károk

Ptk. 345.§. (1) Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a

szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

(2) Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.

(3) A felelősség kizárása vagy korlátozása semmis: ez a tilalom a dologban okozott kárra nem vonatkozik.

(4) A kártérítési követelés három év alatt elévül.

PK. 39. sz.

Ha olyan személy, akinek belátási képessége hiányzik vagy fogyatékos, a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatása közben keletkezett kárát elháríthatatlan külső okként minősülő magatartásával maga idézte elő, a veszélyes tevékenység folytatója mentesül a kártérítési felelősség alól. Ha azonban elhárítható közrehatás esete áll fenn, akkor a veszélyes tevékenység folytatóját teljes felelősség terheli. Ilyen esetben a Ptk. 345. §-ának (2) bekezdése alapján kármegosztásnak akkor sincs helye, ha a károsult személy gondozója felügyelet ellátása érdekében nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

Ptk. 346. (1) Ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, egymás közti viszonyukban a felelősség általános szabályait kell alkalmazni.

(2) Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, de a kár egyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, a kárt ez utóbbi köteles megtéríteni.

(3) Ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá, ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát – a felróhatóság hiányában – mindegyik fél maga viseli.

Felelősség olyan személyek károkozásáért, akiknek belátási épessége hiányzik vagy korlátozott

Ptk. 347. § (1) Akinek belátási képessége hiányzik vagy fogyatékos, felelősségre nem vonható. Helyette gondozója felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy a felügyelet ellátása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A nem vagyoni kár

Ptk. 354. § A károkozó köteles megtéríteni a károsult nem vagyoni kárát, ha a károkozás a károsultnak a társadalmi életben való részvételét, vagy egyébként életét tartósan vagy súlyosan megnehezíti, illetőleg a jogi személynek a gazdasági forgalomban való részvételét hátrányosan befolyásolja.

Népszabadság, 1995. szeptember 2.:

Rádiótelefon a vonaton

Továbbra is gyakori a vonatdobálás

A MÁV Rt. és az ORFK együttműködése ellenére augusztusban nem csökkentek, a vasút területén szándékos károkozó cselekmények, így a vonatdobálások száma sem. Ezért a vasúti közlekedés biztonságának fokozása érdekében a MÁV hamarosan húsz segélykérő rádiótelefont állít szolgálatba legveszélyeztetettebb vonatain.

Rigó Zoltán elmondta: az agusztus 11-i tragikus kimenetelű vonatdobálás hatására a korábbinál nagyobb figyelmet kapott a vasúti közlekedés biztonsága. Ennek ellenére az elmúlt hónapban 38 közlekedő szerelvényt dobáltak meg. A vasút és a rendőrség együttműködésének köszönhetően ezek közül 13 esetben fogták el a tetteseket. A vonatok és utasak, valamint az egyéb vasúti létesítmények ellen irányuló támadásokra történő rendőri fellépés gyorsítása érdekében a MÁV hamarosan segélykérő rádiótelefonokkal látja el veszélyeztetett szerelvényeinek személyzetét. Első lépésben a MÁV húsz, az ORFK tíz darab 450 MHz-es, felújított készüléket kap térítésmentesen.

...lapunk értesülése szerint... a MÁV fő- és mellékvonalain közlekedő szerelvények összesen hatszáz, kizárólag segélykérésre alkalmas rádiótelefont kapnak majd.

Megjegyzéseim:

– Rigó Zoltán szavai többet mondanak el, mint amiről szólnak. Egyrészt, hogy ami most történik, az az augusztus 11-i tragikus kimenetelű vonatdobálás hatására történik. Magyarán: Attila halála riadót fújt az eddig tébláboló MÁV-nak és ORFK-nak, ez a haláleset, s Katona Szilvia sérülése azért mégis csak olyas valami, ami után lépni kell, nincs mese, a helyzet tarthatatlan. Ki is mondatott: *„nagyobb figyelmet kapott a vasúti közlekedés biztonsága"*, ami számomra egyben azt is jelenti, hogy eleddig megszunnyadtak, elmismásolták az ez előtti vonatdobálásokat, illetve, hogy cseppet sem kapott – főként nem elegendő! – figyelmet a vasúti közlekedés biztonsága, vagy inkább bizonytalansága. Akárhogy is nézzük, valóban Attila halála kellett ahhoz, hogy végre valami történjen. És ott marad a kérdés: nem lehetett volna mindezt Attila halála nélkül?...

– Ha már a MÁV nem érzi kötelességének, hogy fizessen Attila szüleinek, az minimum helyénvaló lett volna, hogy kezüket-lábukat tördelve kérnek bocsánatot a szülőktől, amiért ennyire lezserül kezelték az Attila halála előtti vonatdobálásokat, s hogy nem figyelmeztették kellőképpen és időben az utasaikat a veszélyre, mely akár

emberi életet is követelhet, ami végtére is Attila életébe került. Tehát nem csupán arról szól a történet, hogy felelős-e a MÁV mások bűntettei miatt, hanem – és sokkal inkább – arról (is), hogy a MÁV tett-e megfelelő lépéseket arra vonatkozóan, hogy ne következhessen(-ek) be haláleset(-ek). Kíváncsi vagyok, ha Attila halála előtt készülhetett volna egy felmérést, hogy tudnak-e az emberek arról, hogy mostanság divat a vonatdobálás, akkor mondjuk ezer emberből hányan mondtak volna igent, s természetesen biztos vagyok benne, Attila halála után ezerből legalább kilencszáznyolcvanan mondanák azt, hogy igen, tudunk róla, s jegyvásárlásainknál eleve biztonságos helyre kérjük a helyjegyeinket.

Heti Világgazdaság, 1995. augusztus 26.

Új kőkorszak?

A korábbinál háromszor gyakrabban éri támadás a vonatokat azóta, hogy nyilvánosságra került. Augusztus 11-én délután egy kisfiú meghalt, majd ugyanaznap este egy 17 éves lány súlyosan megsérült, amikor – máig ismeretlen tettesek – kővel megdobáltak két vonatot. A napi egy kődobálási átlag a történtek óta háromra emelkedett, azóta zúdult kőzápor közel húsz személy- és gyorsvonatra, Kaposvárott pedig a Volán helyi járatára.

A tragikus eseményekről szóló híradások, úgy tűnik, nem értek el a „célcsoporthoz", vagy ha igen, a tudósító szándékaival ellenkező hatást váltottak ki: elrettentés helyett inkább ötletet adtak. A statisztikai adatok tanúsága szerint a Magyar Államvasutak (MÁV) vonalain

utazók évek óta egyre növekvő veszélynek vannak kitéve: 1992-ben 202 esetben érte támadás a MÁV szerelvényeit, 1993-ban már 321 alkalommal, tavaly 348-szor, az idén pedig – csak július végéig – 233-szor dobáltak meg robogó vonatot.

Mint az eddigi kődobálásokról készített MÁV-vizsgálatból kiderül, a legveszélyeztetettebbek a lakott területeken átvezető vonalak. Különösen fertőzöttek Budapest külterületei, ezekből is a legutóbbi tragédia színtere, a Kelenföld-Budaörs vasútvonal, illetve a Rákospalota-Újpest szakasz. (Csak e két körzetben az idén közel félszáz esetet regisztráltak.) Tavaly 38 vasutas és 2 vasúti dolgozó sérült meg, az idén 1 halálos és 9 sérüléses esetet jegyeztek fel. Az ablakon berepülő tárgyak, illetve a széttört ablakok üvegszilánkjai többnyire fej- és arcsérüléseket okoznak. A MÁV vezetőinek elrettentő céllal közzétett házi számításai szerint az eldobott 20 dekagrammos kő a 80-90 kilométeres óránkénti sebességgel száguldó vonathoz 150 kilónyi erővel vágódik.

...tavaly 97 vasúti kődobálási esetben sikerült a tetteseket kézre keríteni (a rendőrség és vasút alkalmazottai összesen 179 személyt fogtak el), az elkövetők többsége kiskorú volt. Ilyen előzmények után a rendőrség vélelmezi, hogy most is szünidejüket töltő diákok között kell keresni a tetteseket. Eddig több száz embert hallgattak meg az ügyben, 23 tanúvallomást vettek fel a BRFK életvédelmi osztályának alkalmazottai, értékelhető adatról azonban Kacziba Antal lapzártánk idején még nem tudott tájékoztatást adni.

A Büntető Törvénykönyv szerint gondatlanságból elkövetett emberölés címén öt évig terjedő, életveszélyt okozó testi sértés címén három évi szabadságvesztés szabható ki a kődobálókra. Büntetlenséget élveznek az elkövetők, ha vétőképtelenek, azaz nem töltötték be a 14. életévüket. Bűncselekmény elkövetése esetén gyermekek számára csak úgynevezett védő-óvó intézkedés rendelhető el, vagy ha ezt például a szülői háttér indokolttá teszi, a gyermek állami gondozásba is vehető.

Gyermekük tetteiért a szülők – kivéve, ha például felbujtóként közreműködtek a bűncselekmény elkövetésében – büntetőjogilag nem vonhatók felelősségre. A Polgári törvénykönyv előírásai szerint kártérítés megfizetésére kötelezhető viszont a szülő, nevelő akkor, ha bizonyítható, hogy a felügyeleti kötelesség ellátása során nem a tőle elvárható módon járt el, azaz az ő mulasztása miatt következett be a károkozás. (A MÁV jogászai szerint az államvasút mentesül a kártérítés felelőssége alól, mivel a kőtámadás okozta károk nem az üzemeltető hibájából, mulasztásából erednek: az utasok azonban kártérítést kaphatnak a biztosítótól, valamennyi menetjegy árában ugyanis szerepel a balesetbiztosítási tétel.)

„A statisztika szerint a gyermekkorúak által elkövetett bűncselek-

mények 80 százaléka 12-14 évesek számláját terheli, ez azonban nem feltétlenül indokolja a büntethetőség határának leszállítását – vélekedik Lévai Miklós, aki 1992-ben részt vett a hazai büntetőjogi szabályok felülvizsgálatára létrehozott kodifikációs és deregulációs bizottság munkájában. A ma vízválasztónak számító 14. életév megfelel az ENSZ által 1989-ben megalkotott és Magyarországon 1991-ben törvényben kihirdetett gyermekjogi egyezmény előírásainak. Igaz, nem is ír többet elő, mint hogy meg kell szabni egy olyan életkort, amelyen alul a gyermek nem büntethető.

A büntethetőségi korhatárt illetően máig nem alakult ki egységes gyakorlat: Belgiumban 16, Franciaországban 13, Görögországban 7 éves kor a „beszámíthatósági" küszöb. Bár az utóbbi időben egyre több, különös kegyetlenséggel elkövetett gyermekbűncselekményről számol be a sajtó (éppen a múlt héten emelt vádat az ügyészség a fóti gyermekváros két lakója ellen, akik tavaly novemberben meggyilkolták egy 9 éves társukat), Lévai Miklós úgy véli, nem lenne helyes az életkori határ módosítása. „Inkább arról kellene gondolkodni, helyes-e a 14. életévüket egy napja betöltőkre minden átmenet nélkül rázúdítani a büntetőjogi szankciókat, ha a két nappal fiatalabbak még teljes büntetlenséget élveznek."

„A vonatdobáló gyermekek többsége nyilván nem méri föl tette lehetséges következményeit, nem akar embert ölni, ostoba játékot játszik csupán." – vélekedik Herczog Mária, az Országos Kriminalisztikai Intézet munkatársa, aki szerint a gyermeki agressziót a környezet és a felnőttek példája, a számítógépes játékok egyaránt erősíthetik. A szociológus szerint kevesebb nevelő hatás remélhető attól, ha egy kiskorú vonatdobálót javítóintézetbe, netán börtönbe zárnak, és cipőfelsőrészeket gyártatnak vele, mint ha rendszeresen elviszik például mozgássérültek közé, hogy sétáltasson valakit, akit örökre tolókocsihoz kötött a balesete, illetve ha segítő közösségi munkát tanul. Attól tart – tette hozzá Herczog Mária -, pénz híján csökkenni fognak az iskolákban azok a foglalkozások, amelyek a gyermekek energiáit leköthetnék, kreativitását növelhetnék, s ez könnyen oda vezethet, hogy expoenciálisan nő majd a gyermekbűnözés. „Pedig ki kellene csak számolni, hosszú távon mennyivel több pénzbe kerül az államnak az elkallódott emberekről való gondoskodás és az általuk okozott károk viselése, mint amit ma az iskolák karcsúsításából megtakarításként nyernek."

Sipos István, a MÁV vezérigazgató-helyettese is az iskoláktól, a szülőktől vár igazi megoldást. Legalábbis ez derült ki, amikor egy múlt heti sajtótájékoztatón azt ecsetelte, mennyire behatároltak a vasút védekezési lehetőségei. „7600 kilométer vonal védelmét a MÁV nem tudja megoldani, még ha a rendőrséggel múlt pénteken kötött szerződés értelmében a jövőben is erősödni fog a veszélyeztetett

szakaszok ellenőrzése" – mondta a MÁV-vezető, hozzátéve, hogy az államvasút távlati tervei között szerepel a szerelvények átalakítása. Az ablakok felső egyharmad részét „buktathatóvá" tennék, így kinyitott állapotukban sem lehetne bedobni rajtuk semmit. (Arról azonban nincs szó, hogy a levegőtlenségért cserébe légkondicionálókkal látnák el a szerelvényeket, a klímaberendezés beszerelése ugyanis vagononként 17 millió forintba kerülne.) Megtudtuk, hogy szóba került az ablakok törésvédő fóliákkal való ellátása is, de a tetemes költségeket – egy négyzetméter bevonása 2800 forintba kerül – a MÁV nem képes kigazdálkodni. Tervezik azonban a baleset- és kármegelőző tevékenységre fordított pénzek emelését. (Ilyen címen tavaly 4,5 millió forint jutalmat fizettek ki, főként vasúti dolgozóknak, azt azonban nem sikerült megtudni, mennyi jutott ebből például a vasúti jelzőberendezések megrongálóit vagy a kábel- és akkumulátortolvajokat lefülelőknek, s mennyi a kődobálókat elcsípőknek.)

Mint azt az augusztus 11-i eset is bizonyította, a vasút a gyakori kődobálások ellenére sem készült fel igazán a bajok következményeinek mielőbbi enyhítésére. Problémát jelent, hogy nyílt pályán sokszor nincs mód felvenni a kapcsolatot a menetirányító központtal és a mentősökkel. Sipos István kérdésünkre elmondta: csak a törzshálózaton közlekedő vasutakat látták el CB-rádiós adó-vevőberendezéssel, ez az összes vasútkilométer mintegy fele. Egyébként a Budaörsnél megtámadott szerelvény a jobban ellátottak közül való volt, más kérdés, hogy a rádiós összeköttetés ellenére is közel fél óra telt el, mire a kővel eltalált kisfiú a mentősök kezébe került. Mindez az Országos Mentőszolgálat szabályai szerint a 30 perces kiszállási normaidőn belül történt, a kisfiú azonban éppen szűk félórával élte túl a balesetet.

Megjegyzéseim:

– „az elkövetők többsége kiskorú volt", tudjuk meg Kacziba Antaltól, s ha nem figyelünk, könnyen elsiklunk a lényeg mellett, mármint, hogy csak a többsége volt kiskorú. Tehát valamennyi felnőtt is volt az elkövetők között, így talán nem teljesen jogtalan a kérdés: miért nem ismerhettük meg eddig azokat a felnőtt elkövetőket, akik immáron rendőrkézre kerültek? Ha valóban így igaz, s felnőttek is dobálnak, akkor még komolyabban kellene kezelni a vonatdobálások ügyét, s valami keményebb rendőri fellépést is mérlegelni illene.

– Hogy mit jelent a vonatdobálás esetében a „gondatlanságból elkövetett emberölés", egyszerűen nem tudom értelmezni. Mert ha gondatlanságnak tekintjük azt is, ha egy – egyébként évek óta balesetmentesen autózó – gépkocsivezető elnéz egy piros lámpát, s halálra gázol egy gyalogost, akkor hogyan nevezhetjük gondatlanságnak azt, ha egy ember – kiskorú vagy felnőtt – szánt szándékkal kővel dobál

egy olyan vasúti szerelvényt, melyen – általa is tudottan – emberek utaznak? Mi abban a gondatlanság, hogy valaki azzal szórakozik, hogy kőzáport zúdít egy vonatra? Abban az esetben sorolhatnák a gondatlanságból elkövetett emberölés kategóriába, ha mondjuk követ talicskáz valaki egy vasúti felüljárón, s teszem azt túlpakolja a járgányt, s gyakorlatilag a saját hibájából – kvázi gondatlanságából – kibillenti a követ az éppen akkor alatta elrobogó szerelvényre, s véletlenül halálra zúz vele egy éppen kihajolva integető vagy nézelődő utast. Így, a szándékosan előidézett – elkövetett? – kategóriához sokkal inkább közel álló gyilkosságról van – illetve lehet – szó.

– Egy-két szót a szülők felelősségéről. Nem gondolom, hogy könnyű lenne bebizonyítani, hogy a szülő vagy nevelő vajon a tőle elvárható módon járt-e el akkor, amikor szabadjára engedte rakoncátlan gyermekét, így tehát aligha varrható a nyakába, hogy mulasztást követett volna el, s emiatt következett be a károkozás, vagy esetünkben a „gondatlanságból elkövetetett emberölés". Egy szülő nem ülhet a gyermek nyakába, a gyerekek a maguk útjait járják. Legföljebb annyi és az várható el tőlük, hogy kiskoruktól kezdődően, s persze egész életük során úgy neveljék a gyermeküket, hogy annak eszébe se jusson a vonatdobálás, sőt, kötelességének érezze azt is, hogy az ilyen ambíciókkal megáldott haverjait is megfékezze, lebeszélje, s kivegye a kezükből a vonatok dobálására szánt köveket. Mindebből egyértelmű számomra, hogy a gyermekek 14 éves korig tartó védettsége csak abban az esetben és akkor ér valamit, ha addig, a 14. születésnapig valaki más – természetesen a szülők vagy nevelők – felelnek a tetteikért. Mert olyan nincs – illetve nem lehet, nem lehetne! –, hogy valakik elkövetnek különféle tetteket, s azokért senki nem vállal felelősséget, illetve senki sem vonható felelősségre. Ez csak egy abnormális társadalomban fordulhat elő, melyet rosszul védenek és tartanak rendben a törvények, márpedig ez a társadalom nem ilyen, illetve nem ilyennek készül. Ha pedig mégis ilyen ez a társadalom, akkor úgy abnormális, ahogy van, s ebben az esetben meg kell változtatni azokat a törvényeket, melyek ilyenné tehetik, illetve teszik.

– Hogy a MÁV jogászai mit gondolnak, az egy dolog, őket azért fizetik, hogy védjék a gazdájuk érdekeit, tehát ebben az esetben is maradnak – maradtak – ügyvédek, minden hájjal megkenve, védve a mundér becsületét, magát a MÁV-ot, kimondva, hogy nem az üzemeltető hibájából, mulasztásából erednek a kődobálások okozta károk. Hogy magáért a kődobálásért nem ők a felelősök, az elfogadható, de esetünkben egy halott kisfiúról van szó, ahol nem csupán a jognak, sőt, sokkal inkább másnak, az emberségnek kellene érvényre jutnia. Egyszerűen érthetetlen számomra, hogy egy akkora cégnél, mint a MÁV, miért jelent gondot elvállalni legalább az erkölcsi felelősséget egy ilyen – egész családot, sőt, az ország közvéleményét

is – megrázó tragédiánál? Abból a pénzből, amit jutalmazásra osztanak ki, miért nem szántak egy jelentősebb összeget a Mencsik családnak? Vagy úgy, hogy vállalják a felelősséget, hiszen való igaz, elmulasztották az utasokat figyelmeztetni a balesetveszélyre, az életveszélyre, ami mégis csak mulasztás. Hogy most ez az üzemeltető hibája volt vagy mulasztása, azt döntsék el a MÁV jogászai, s egyáltalán a törvényt tudó jogászok, de ne a tragédiát átélt család legyen az, akin csattan az ostor, miközben ha valaki vétlen az ügyben, az éppen a nagymama és a halálos sebet kapott kisgyermek. Épp elég ilyenkor a baj, a bánat, a sokk, a stressz, a gyermek és az unoka elvesztése okozta trauma, az átélt tragédia, nem igazán hiányzik, hogy hivatalok játszák el velük szemben, illetve a kárukra, hogy a jog szerint nem felelős senki. Érthető a nagymama kérdése: akkor ki a felelős?

– Hogy az utasok mit kapnak a jegy árába beépített biztosításra, azt külön fejezet tárgyát képezi, de annyi ide kívánkozik, hogy aki biztosítást köt, az minden esetben csak addig valaki, amíg alá nem írja az eléje tett, s a biztosítók által profi módon megfogalmazott, apróbetűs szerződést. Amint bajba kerül, máris „kedves ügyféllé" változik, s úgy szórakoznak vele, ahogy a kedvük tartja. Kelepce ez. Egérfogó. Bent lapul a szalonna, beédesgetnek, aztán rád csapódik a zár, s nem menekülsz, fizetsz, mint egy katonatiszt, s úgy kezelnek, mint egy bakát. Az árakat a biztosító szabja meg, a szerződést a biztosító fogalmazza meg, a kifizetésről a biztosító dönt, egyetlen jogod van, ami kvázi a kötelességed is: fizesd a havi részleteket. A jegyet már eleve úgy veheted meg, hogy benne van a biztosítás, de fogalmad nincs arról, hogy mit kapsz egy baleset esetén, s mit kapnak a hozzátartozóid, mondjuk a halálod esetén. Aztán ha jön egy eset, amire fizetni kellene, nem győzöl utána járni és harcolni, hogy megkapd legalább azt, amiről úgy gondolod, hogy járna. Isten mentsen meg bennünket attól, hogy valamelyik biztosítótól pénzt kelljen kiküzdenünk!

(Közbevetőleg:)
Esti Hírlap, 1995. augusztus 22.
Fizet-e a biztosító?

Nemrégiben nagyon felkavarta a kedélyeket a vonatdobálások híre. Az eseményekről beszámolt minden sajtóorgánum. A kártérítésről – ha lehet egyáltalán térítésről beszélni az események ismeretében – több nagy biztosítótársaságot megkérdeztünk.

A MÁV-ot nem terheli megtérítési, fizetési kötelezettség – bár létezik vasúti felelősségbiztosítás –, ugyanis nem a társaság hibájából következtek be a balesetek. *(Hogy ezt egy újság, illetve újságíró hogyan jelentheti ki felelőssége teljes tudatában, érthetetlen számomra.)*

A biztosítótársaságok számára új keletű a probléma. Magyarorszá-

gon lehet már egyes társaságoknál úgynevezett magánemberi felelősségbiztosítást kötni – a Providenciánál például a lakásbiztosításba építve –, de a szerencsétlenségekkel kapcsolatban két akadályozó tényező is felmerül. Először is a tetteseket még nem ismerjük, tehát nincs kin számon kérni a térítést. *(Abszolút érthetetlen, hogy a biztosító csak akkor hajlandó kifizetni egy kárértéket, térítést, ha van vagy lesz egy „tettes", akin be tudja vasalni a kifizetett összeget. Így aztán tényleg semmiféle rizikót nem vállal akkor, amikor szerződést köt.)* Másodszor pedig nem valószínű, hogy az elkövetők olyan társadalmi régiókból származnának, hogy ilyen felelősségbiztosításuk lehessen. *(Tehát annak kellene felelősségbiztosításának lennie, aki a kárt, a tragédiát okozta, hogy az elkövető biztosításának terhére fizessen. No de: ha nincs tettes, de van valaki, aki sérült, akit leütöttek, akinek beverték a fejét, s történetesen neki volt is biztosítása, akkor nem arra, az általa fizetett biztosításra kellene kapnia egy kárösszeget vagy térítést?)*

A biztosítók csak abban az esetben fizetnek, ha a károsultnak a szerencsétlenség pillanatában már megkötött élet-, illetve balesetbiztosítása van – nyilatkozták a Providencia és a Hungária Biztosító szakemberei.

Van-e erre valamilyen előzetes intézkedés? Például számos Volán-járat megköti utasai számára egy évre előre a balesetbiztosítást. Ez nem névre szóló, hanem mindenki számára érvényes, aki igénybe szándékozik venni ezt a szolgáltatást.

A legtöbb külföldre utazónak pedig kötelező baleset-, beteg- és poggyászbiztosítást kötnie. Hasonló szándékos közúti rongálásra, ártalmakra nem volt példa az utóbbi időben – mondták az ÁB-Aegon és a Providencia Biztosító Társaságnál.

Ha a tettesek ismeretlenek maradnak, akkor a biztosító csak abban az esetben fizet, ha a károsultnak casco biztosítása van. Így az üvegkárt teljes egészében, más rongálás javítását bizonyos előre meghatározott összeg levonásával fizeti ki.

– Itt van ez a 14 éves korhatár. Olvasom, „Lévai Miklós úgy véli". És aztán? Mi van akkor, ha Lévai Miklós úgy véli, hogy nem lenne helyes, az életkori határ módosítása? Valószínűleg az lenne a megoldás, ha sok Lévai Miklós mondaná el a véleményét, az érveit, s ha már egyszer ilyen mindenkit érintő gondról van szó, akkor a sok-sok érv és vélemény elhangzása után születne meg egy törvény, egy döntés, mely akár módosíthatná is a jelenleg elfogadottat. Ha tudomásul vesszük, hogy a statisztikák szerint lányok is sokkal előbb vesztik el a szüzességüket, akkor tudomásul kellene venni azt is, hogy a fiúk is sokkal előbb érnek meg az efféle agresszív viselkedésre, a különféle bűntettekre, és persze sok minden másra is. Egyszerűen lehetetlen, hogy egy 14 éves, mondjuk éppen nyolcadik osztály befejező kiskorú ne legyen képes felelősséget vállalni a tetteiért. Nem gyermekekről van szó. Egy nyolcadikos fiú maholnap a fejünkre nő, s a nyolc elvégzett osztály valószínűleg kell hogy jelentsen annyit az életében, a tudását illetően, hogy alapvető butaságokat, ostobaságokat ne kövessen el, vagy ha mégis, akkor legalább annyit tudjon, azzal legyen tisztában, hogy az efféle tetteit bünteti a törvény.

– Abból is kezd elegem lenni, amit ezt követően mond Lévai Miklós, hogy szegény 14 évet éppen betöltöttekre nem kéne rögtön a törvény szigorával hatni. Most vagy van egy életkori határ, vagy nincs. Ha nincs, akkor lefelé is át lehessen lépni, tehát, amennyiben egy kiskorú 13 és fél évesen öl, akkor képezhesse legalább megfontolás tárgyát, hogy kap-e büntetést vagy sem, s ugyanígy meggondolandó legyen, hogy egy 14 és fél éves bűnelkövető feltétlen megkapjon-e egy olyan szigorú büntetést, mely esetleg valóban károsan befolyásolhatja a további életét. Természetesen az elkövetett vétség határozhatná meg az ítéletet, illetve a meg nem hozott ítéletet.

– Herczog Máriával is vitatkoznom kell. Mert az valószínűleg igaz, hogy vannak tettek, melyeket egy kiskorú nem mér föl kellőképpen. De nem létezik, hogy annyi esze ne legyen egy gyereknek, hogy tudja, ha vonatra dobál, eltalálhat vele embereket is. Más kérdés, hogy az már nem biztos, hogy eszébe jut, hogy meg is ölheti vele az ott utazókat. Azt sem hiszem, hogy ostoba játékként éli meg a vonatdobálást. Ez több annál. Olyanféle szórakozás, mely egy jó brahi, mint annyi más

ehhez hasonlatos ifjú kori dilizés, melyen ott és akkor, egymás között jókat röhögnek, egymást szórakoztatják, tisztában lévén azzal, hogy a vonat úgysem áll meg, nyugodtan dobálhatunk rá, semmi felelősség, adj neki!

– Sipos István részéről határozottan kimondatott, hogy „a kővel eltalált kisfiú", s ennek ellenére még ma sincs meg a nevezett kő, sőt, ahogy a nagymama és az apa szavaiból kiveszem, semmi sem biztos, az sem, hogy kő volt, az sem, hogy valami más. Ebben a kérdésben illő lenne már valamit mondani, jó lenne végre „valamit" letenni az asztalra.

– Tudjuk, sokszor egy-két perc késedelem is számít. Nem hiszem, hogy a mentősöket el kellene marasztalni, föltételezem, jöttek, amint és ahogy csak tudtak, miért is ne tették volna a lehető legjobban a

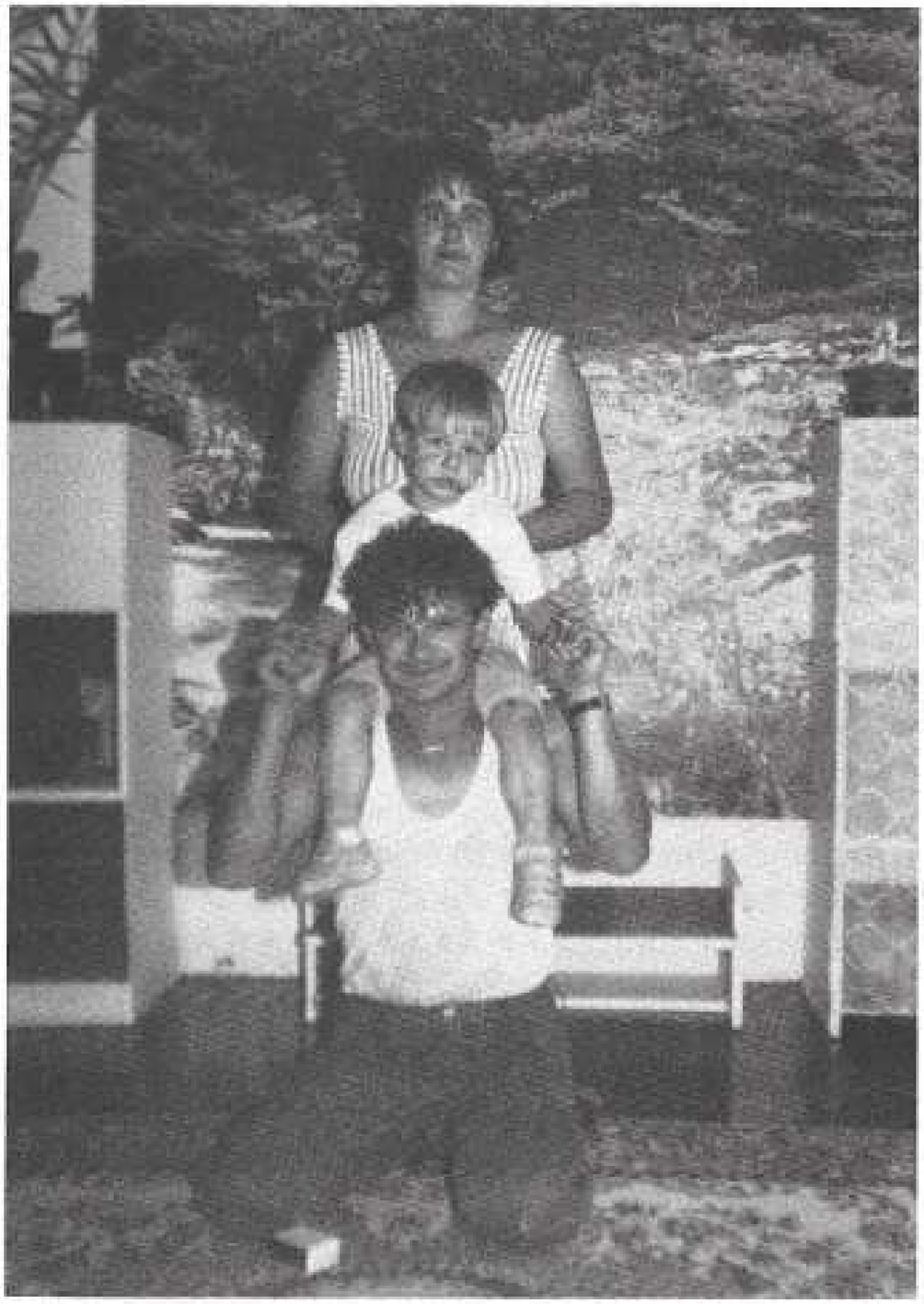

dolgukat, amikor tudva lévő volt számukra, hogy egy kisfiú életéről van szó. Mégis azt mondom, ha az ilyen esetekről tudott a MÁV, tehát az utóbbi évek tapasztalatai szerint előbb-utóbb komolyabb baj bekövetkezésétől is tarthattak, akkor feltétlenül kéznél kellett volna lenni egyrészt egy segélykérő telefonnak, másrészt egy olyan elsősegély doboznak, mely az alapellátáshoz elegendő tartalommal bír. Ezek azok a labilis pontok, melyek megkérdőjelezik a MÁV jogászainak álláspontját, s kérdőjelessé teszik a MÁV „tiszta lelkiismeretét".

– És ha már a költségekről szó esett, nem állhatom ki, hogy a jelzőt ne emeljem ki, hiszen esetünkben nagy súllyal esik a latba: úgy bizony, *„tetemes"*, de meg kell kérdeznem: számít-e bármit is egy beruházás költsége, amikor emberéletekről van szó?

Népszava, 1995. augusztus 12.

Még kómában a kislány – a rendőrség keresi a kődobálókat – Nem felelős az esetért a MÁV

(Ez az alcím annyira egyértelművé teszi a MÁV felelősségének kérdését, hogy ezt olvasva egy jogi ügyekben teljességgel járatlan és tájékozatlan embernek eszébe sem jut, hogy bármit is követeljen, esetleg – ha más út nincs – pert indítson a MÁV ellen.)

...az egyik lehúzott ablakon bedobott tárgy súlyos koponyasérüléseket okozott egy szüleivel utazó hatéves kisfiúnak. A Budaörsre kihívott mentők már nem tudtak segíteni, a gyermek a helyszínen meghalt. Szüleit sokkos állapotban kórházba szállították...

(Attila apukája – ilyen hírek hallatán – egy ideig némi joggal képzelhette azt, hogy nem a fiáról, Attiláról van szó...)

...Az elkövetők – amennyiben tizennégy év alatti gyerekek – a hatályos jogi szabályozás értelmében vétőképtelenek, így tettükért egyáltalán nem vonhatók felelősségre. Szüleikkel szemben természetesen nincs helye büntetőeljárásnak, kártérítésre irányuló polgári jogi igényüket azonban érvényesíthetik velük szemben a károsultak.

Kártérítés a jogszabályok értelmében a nem vagyoni kár bekövetkeztéért is megítélhető. Így K. Szilvia mellett kártérítésre irányuló eljárást kezdeményezhetnek a halott kisfiú szülei is. Kérdés, mekkora összeget ítél meg a bíróság a kioltott kisgyerek életéért „cserébe".

Tény, hogy a MÁV-ot, mivel a vasúti szerelvények üzemeltetése fokozottabb veszéllyel jár, a szokásosnál nagyobb felelősség terheli a működése során bekövetkezett károkért. Jogi szakértők véleménye azonban megoszlik: van, aki szerint a MÁV ebben az esetben mentesül a felelősség alól, mivel a kőtámadás olyan külső körülménynek minősül, amelyet a vasút dolgozóira a legkörültekintőbb eljárás esetén sem tudtak volna megakadályozni...

Megjegyzésem:

– ha a MÁV is tudja, hogy a vasúti közlekedés és a szerelvények üzemeltetése fokozottabb veszéllyel jár, pláne mindent el kellett volna követnie, hogy a veszély tovább ne fokozódjon, s egyáltalán ne történhessen olyan baleset, mely ezen tények tudta ellenére történt, mivel nem voltak eléggé körültekintőek, s nem törekedtek kellőképpen a megelőzésre. A kőtámadás valóban külső körülmény, ami önmagában kivédhetetlen, megelőzhetetlen, de az utasok védelme megoldható, sőt, kötelező, legfőképpen pedig a sérülésük és a haláluk is megelőzhető (lett volna!). A legkörültekintőbb eljárás esetünkben az lett volna, amit immár többedszer erősítek meg, hogy a tájékoztatással nem maradnak adósok, és a tragédiák, a kődobálások nyilvánosságra kerülnek, arról minden vonaton utazó kertelés nélkül és pontosan értesül, hogy legalább önmaga védelmét megszervezhesse és megoldhassa. Így tehát ismét csak azt mondom: megelőzhették volna a tragédiát, Attila ma is élhetne, Szilvia ép bőrrel hazaért volna, mint ahogy azóta is az utasok tudatában van, hogy veszélyes az ablaknál ülni, nem is húzzák le az ablakot, s ha csak lehet, a menetiránynak háttal ülnek, ha már egyszer ablak mellé kényszerültek. Kimondom tehát: megakadályozható lett volna Attila életének kioltása, s ezt csakis a MÁV akadályozhatta volna meg, a lehető legkörültekintőbb eljárással.

Kelet-Magyarország, 1995. október 30.

Próbaper a Mencsik-ügyben *(Gyüre Ágnes írása)*

Bár a gyilkost ez idáig nem találták meg, s a Mencsik család sem heverte ki a hirtelen halált, újabb állomásához érkezett a Mencsik-ügy. Jogászok egy csoportja úgy ítéli meg: a hozzátartozók eséllyel indíthatnak próbapert a Magyar Államvasútak Rt. ellen nem vagyoni kár – köznyelven fájdalomdíj – megítélésre.

Ekképpen foglalt állást a Magyar Televízió Ablak című műsorának jogi szakértője, dr. Szentmiklósi Péter az október 20-i adásban...

...Az AB-Aegon Biztosító Nyíregyházi Kirendeltségén a MÁV-val fennálló, a jegyárba foglalt kötelező biztosításra vonatkozó megállapodás értelmében Attila szüleinek kifizettek 50 ezer forint baleseti kártérítést. (Ezenkívül 12 ezer forint poggyászkárt, az apa és az anya CSÉB-je után 8 ezer forintot. A családtól származik az az információ, hogy más biztosítások, illetve segélyek révén további 49 394 forintot kaptak. A számlákkal bizonyított anyagi káruk viszont számításuk szerint 158 733 forint).

Kajorné dr. Hargitai Kornélia, az AB-Aegon Nyíregyházi Kirendeltségének osztályvezető jogtanácsosa felhívta a figyelmet arra: a kifizetések ténye nem jelenti azt, hogy a MÁV felelősségét elismerték volna. *(A nagymama ezt a mondatot aláhúzta, megjegyzés nélkül,*

felhívva a figyelmemet arra, hogy ebben is van némi jogi rafinéria.) A MÁV a felelősségbiztosítást nem is az ő cégükkel kötötte.

Ahhoz, hogy a bíróság kimondja a nem vagyoni kárra való jogosultságot, be kell bizonyítani, hogy a vasút nem tett meg mindent a tragédia kivédéséért. A Polgári Törvénykönyv XXX. fejezete ugyanis tartalmazza: mentesül a felelősség alól az a veszélyes üzem, amely bizonyítja, a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

Ismeretes, hogy a kisfiúval utazó nagymama azt állítja: unokája talán ma is élne, ha a MÁV széleskörűen tájékoztatta volna az országot a vonatdobálások veszélyeiről, ha lett volna a szerelvényen telefon, kötszer. A gyerek életbenmaradási esélyeiről minden bizonnyal orvosszakértő fog véleményt alkotni.

A per gyakorló ügyvédek szerint 2-3 évig is eltarthat, a többféle szakértőt igénylő bizonyítási eljárás önmagában is elhúzódhat egy esztendeig.

Sipos István, a MÁV vezérigazgató-helyettese 4 oldalas levelet juttatott el szerkesztőségünkbe. Ennek főbb pontjai a következők: a történtekkel nem hozható összefüggésbe egyetlen dolgozójuk mulasztása vagy magatartása sem. A részvénytársaság nem titkolt el egyetlen biztonságot veszélyeztető eseményt sem. A téma többször szerepelt közleményekben, sajtótájékoztatókon, újságokban és a televízióban.

A június 21-i sajtótájékoztatón a résztvevők a szándékos cselekmények alakulásáról írásos tájékoztatót is kaptak. A tragédia előtt egy héttel jelent meg a Népszava ilyen tárgyú cikke.

A halálos bűncselekmény idején is rendelkezésre állt a vonaton mentőláda, azt azonban a jegyvizsgáló hiába vitte a kocsiba, a sérülés jellege miatt használni nem tudta.

A vonaton délután 5-kor húzták meg a vészféket. A mozdonyvezető mozdonyrádión értesítette a mentőt és a rendőrséget. A szerelvény 5 perc múlva érkezett a budaörsi állomásra, ahová a mentők 17 óra 40 perckor jöttek meg.

A MÁV gépkocsiparkjának több mint 90 százaléka olyan nyitható ablakú kocsikból áll, amelyben az áldozat is közlekedett. Ezek azonban maradéktalanul megfelelnek a műszaki előírásoknak, hiszen csak emiatt tarthatók üzemben. Ez a gépkocsipark Közép-Kelet-Európában tipikusnak mondható, s korszerűsítésére a MÁV-nak nincs pénze.

A család úgy nyilatkozik: nincs vesztenivalója, perbe száll lelki kárának megtérítéséért. A mama továbbra is gyeden van, a korábban munkanélküli papa néhány hónapig az orosi kézbesítőt helyettesítheti. Helyzetükből kiindulva a bíróság valószínűleg költségmentességet ítél meg számukra.

Véleményük szerint azt, ami velük történt, semennyi pénzzel nem lehet megmásítani. Emberileg érthető, hogy nem tudják túltenni magukat a szörnyű eseten, felelősöket és igazságot keresnek. Ám a MÁV-nak annál több vesztenivalója van, hiszen az esetleges per precedenst teremthet a hazai joggyakorlatban. Ezért a családnak – amennyiben kitart szándéka mellett – talán az eddigieknél is nehezebb napokra kell számítania, amelyek során elkerülhetetlenül igazolnia kell majd a maga indíttatását és szándékait.

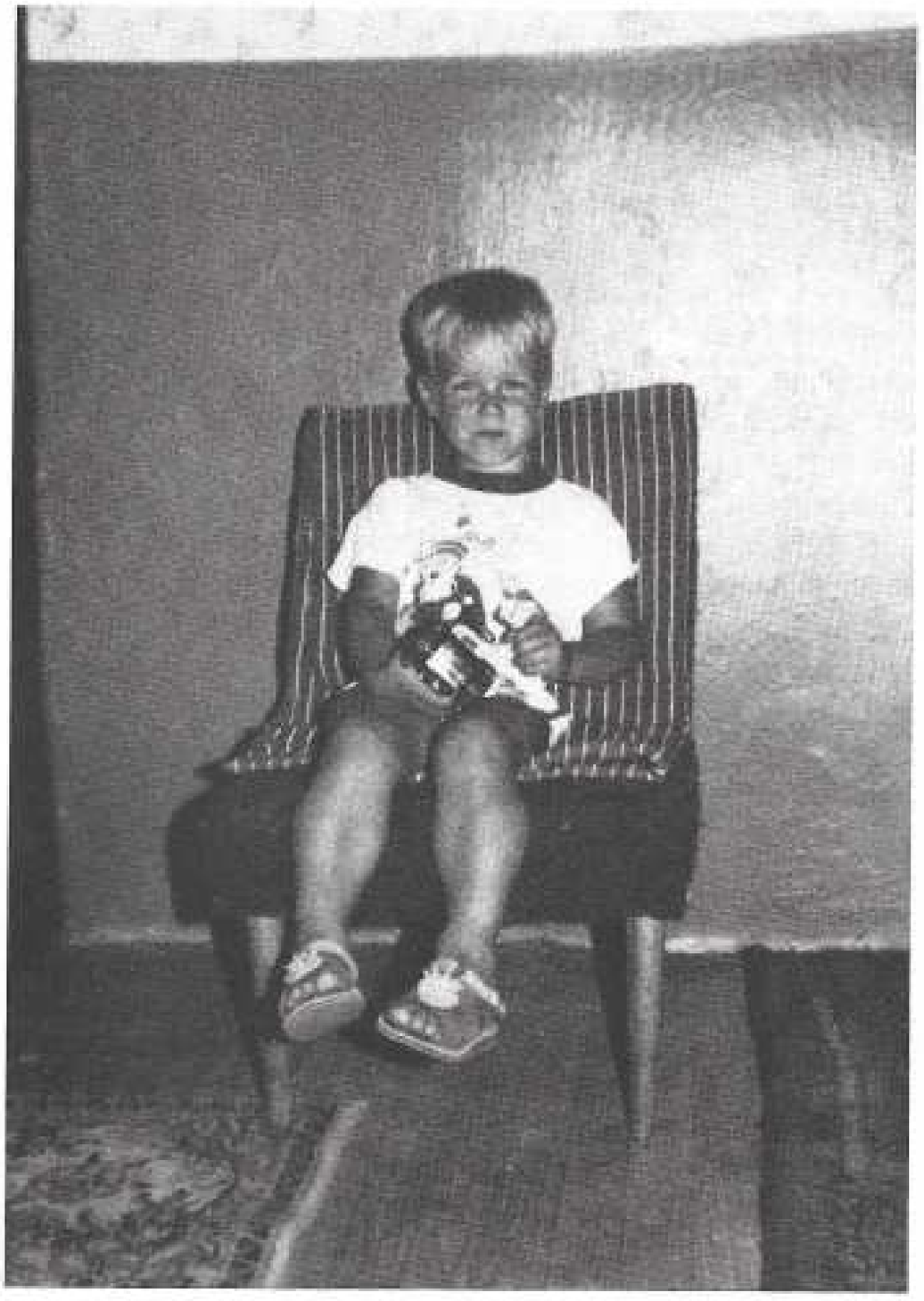

Reform, 1995. augusztus 25.

Bűnöző gyermekek

...Egy ügyészségi vizsgálat szerint a gyermekkori bűnözés változatlanul emelkedő tendenciájú, a 100 ezer gyermekkorú lakosra

számított 14 éven aluli bűnelkövetők száma az 1991. évi 204-ről 1994-re 211-re növekedett. Ezt a megállapítást az az összefoglaló jelentés tartalmazza, amelyet a Legfőbb Ügyészség vezetői értekezlete tárgyalt a közelmúltban.

A dokumentum szerint a megyei főügyészségek 1610 olyan büntetőügyet vizsgáltak, amelyeket 1994-ben indítottak 3162 gyermekkel szemben.

A vizsgálat tapasztalatai szerint a gyermekkorúak évek óta főként vagyon elleni bűncselekményeket követtek el. E kategórián belül rendkívül magas a gyermekkorúak részvétele a betöréses lopásokban. A korábbi évekhez viszonyítva emelkedett a garázda és az erőszakos cselekményeket elkövető gyermekkorúak száma és aránya. Korábban évente legfeljebb egy-egy gyermek követett el élet elleni bűncselekményt, 1994-ben viszont hárman gyilkoltak. Az okok és a körülmények között leggyakoribb a nem megfelelő szülői felügyelet és ellenőrzés. Szinte valamennyi ügyben kisebb-nagyobb mértékben szerepet játszott valamilyen nevelési hiba, illetve mulasztás. A szülők gyakran nem ellenőrizték, hogy gyermekük mivel tölti szabadidejét, kikkel barátkozik illetve honnan szerezte a hazavitt tárgyakat.

A jelentés megállapítása szerint a gyermekkori bűnözés, noha emelkedő tendenciát mutat, korántsem olyan mértékű, mint a fiatalkori bűnözés. A gyermekkorú elkövetők körében valóban magas a 12 és 13 évesek aránya, de jelentősen elmarad a 14 éves fiatalkorúak arányától.

Népszabadság, 1995. augusztus 17.

Vonatdobáló gyerekek Békéscsabán

...Nagy Tibor, a békéscsabai rendőrkapitányság bűnügyi osztályvezetője tudósítónknak elmondta: a MÁV illetékesei jelezték, hogy a fővárosból Békéscsabára tartó gyorsvonatot a város peremén lévő felüljáróról ismeretlen személyek kövekkel vették célba. A rendőrök azonnal körbefogták a hidat, és nyakon csípték a pilléreken játszadozó gyerekeket. Közülük három 11-12 év körüli srác beismerte tettét. Mivel büntetőjogilag nem vonhatóak felelősségre, a rendőrök értesítették a szülőket és a gyámhatóságot...

Megjegyzéseim:

– Amennyiben az a hír, hogy „kövekkel vették célba" a vonatot, akkor azok az ismeretlen személyek vonatdobálók voltak.

– Ha ezek a személyek a vonatot dobálták, akkor a rendőrök nem a „pilléreken játszadozó" gyerekeket csípték nyakon, hanem a vonatot dobáló fiatalkorú elkövetőket. (Idézet a Magyar Nemzet 1995. augusztus 19-i „Megelőzni a vonatdobálásokat!" című cikkéből: *„A rendőrség*

a jövőben fokozottan ellenőrzi a veszélyes szakaszokat... ...Nagy súlyt kell helyezni a megelőzésre, minden gyermekekkel foglalkozó intézménynek fel kell hívnia a figyelmet az ilyen játékok következményeire. "Tetszik nekem ez a „játékozás"! Előbb-utóbb elér-hetjük, hogy a játékboltok kirakatában és polcain vonatdobáló kőkészletet árusítanak majd, elérhető áron...)

– Amennyiben a tudósítás csak úgy „srác"-ként emlegetheti ezeket a kiskorú csibészeket, akkor rendesen lement bratyizásba. Hiszen ez a srácozás inkább passzol egy olyan gyerekre, akit jól ismerünk, s főképpen különféle csínytevéseiről, viselkedéséről, egyebekről, de semmiképpen nem passzol egy olyan tudósításba, mely vonatdobáló kiskorúakról szól.

– Az, hogy a rendőrök nem tehettek mást, mint hogy értesítették a szülőket és a gyámhatóságot, nagyjából el is árulja, milyen fokon köti gúzsba a kezét a rendőrségnek, s persze azt is, hogy ha ennyivel megússzák az elkövető kiskorúak, akkor ezek után milyen fokon kaphatnak vérszemet. Nem csodálnám, ha kis idő múlva ismét ott kellene elkapni őket, amint éppen kővel dobálnak egy másik vonatot.

Kurír, 1995. augusztus

Hadjárat a dobálók ellen

...Kacziba kijelentette: a vonatokat érő kőzáporok miatt veszélyhezet alakult ki, de sem a vasút, sem a rendőrség nem hagyja magára a dobálózásoknak kitett utasokat. Idén százkilencvenhárom bejelentett, nyilvántartott hajigálás történt. Huszonkilenc esetben tört ki a vonat ablaka, nyolc utas feje, szeme sérült meg. Az elkövetők laza csoportokban kószáló kiskorúak voltak. A szülők feladata lenne a vétkes gyerek megregulázása, de a rendőrségnek erről kedvezőtlen tapasztalata van. Egyébként a szülő büntetőjogilag nem felelős a gyerek tetteiért. Polgári jogi pert biztosító indíthatna ellene, az, amelyik az áldozatnak, illetve hozzátartozóinak fizet. De ezt a biztosító nemigen teszi meg...

...Kimerítő statisztikát készített a MÁV is. Idén, augusztusig 17,5 százalékkal több dobálás volt, mint tavaly, jelentette be Sipos István vezérigazgató-helyettes. A vonatok, mozdonyok telefonellátottsága olyan, amilyen. Sokan a vasutat is hibáztatják, mert a hatéves kisfiú sérülése után fél órába telt, amíg a vonat befutott Budaörsre. De a mentőt azért kérték az állomásba, hogy ne a sínek között keresgéljen, hiába....

Zsaru Magazin, 1995, 38. szám

Szerződések a biztonságért

Soha annyit még nem beszéltek a vonatok utasközönségének biztonságáról, mint napjainkban. Szomorú aktualitást kölcsönzött a

témának a mindenki által ismert augusztus 11-i kettős tragédia. Az egyik áldozat, Szilvia a legújabb hírek szerint gyógyulófélben van, s már a kórházból is eltávozott, mégsem feledkezhetünk meg róla, és arról sem, hogy tenni kell valamit az elborzasztó események ellen.

Ez okból tartott szerződés-aláírással egybekötött sajtótájékoztatót a MÁV Rt. székházában az ORFK és a Westel.

Mint azt Rigó Zoltán, a MÁV vezérigazgatója elmondta, augusztus 18-án megállapodást kötöttek a rendőrséggel, amelynek célja a megelőzés, a veszélyelhárítás és egyáltalán a két „cég" együttműködésének javítása.... *(A nagymama megjegyzése: csak augusztus 18! Korábban miért nem?)*

...egyelőre harminc és a továbbiakban még 570 modern távbeszélőkészüléket bocsát a felek rendelkezésére. Eleddig ilyen telefonok csak az Intercity járatokon voltak használatosak...

...a mellékvonalakon közlekedő szerelvényeken is megtalálható lesz a jövőben eme telefonrendszer...

...Papp Miklós, a Westel vezérigazgatója szerint a szerződésben foglaltak elősegítik, hogy a leendő sérültek minden korábbinál gyorsabban orvos elé kerüljenek. Emlékezetes, hogy az augusztus 11-i dobálásban megsérült kisfiú hosszú ideig és éppen a kommunikáció lassúsága miatt nem kaphatott kezelést, ami az életébe került... *(A nagymama megjegyzése: Milyen telefonnal telefonáltak?)*

Kurír, 1995. augusztus 15.

Szilvi sansza

A kislány Balatonról jövet, barnára sülve a vonatablaknál nézelődött, bőrének jólesett a hűs szél. A barátja mellette állt, ő meséli, hogy a kő, amely befelé repült, a murvára emlékeztető, fehér kavics volt. Ennyi elég volt a nyílt koponyatöréshez. A homlokcsont szilánkként fúródott a lányka agyába, az agypép pedig kidudorodott a kő okozta – ötször hat centiméter nagyságú – lyukon. Ilyen állapotban hozta be a mentő a Szent János Kórházba, és menten megműtötték. A beavatkozás során eltávolították a roncsolt részt, a szilánkokat, a helyükön egy sárgabaracknyi üreg maradt. Mindez péntek éjszaka történt, a súlyos, életveszélyes állapotban lévő, tizenhét éves Szilvit az intenzív osztályra vitték.

– Azóta is géppel lélegeztetjük – mondja dr. Pénzes István professzor –, és mivel mozog, rúgkapál, ezért az infúzióban nyugtatókat is kap. Tegnap délelőtt elvégeztük a komputertomográf-vizsgálatot, amit ebből megtudtunk – a műtét területén nincs bevérzés, az agyduzzanat csökkent –, az biztató. Az életben maradáshoz egyre több a sansza. Nem sima antibiotikumos kezelést, hanem úgynevezett kataszt-rófakombinációt adunk. Több támadásra is számítunk, mindegyik ellen harcolunk, még azzal is kalkulálunk, hogy a kövön lehetett tetanusz-kórokozó. Ha semmi váratlan fordulat nem történik, a kislánynak meg kell gyógyulnia, és még „az esze is a helyén marad". A három agylebeny találkozásánál történt a sérülés, ezt a helyet „néma agyterületnek" hívjuk.

Magyar Nemzet, 1995. augusztus 14.

Műtét után még kómában az áldozat

...A János Kórház intenzív osztályának vezetője, dr. Pénzes István professzor vasárnap délben, az MTI érdeklődésére elmondta: a kislány többórás agyműtéten esett át, egy kisebb tojásnyi részt eltávolítottak az agyából. Jelenleg úgynevezett felületes kómában eszméletlenül fekszik és lélegeztető készülék segítségével lélegzik. Testreakcióit gyógyszeresen nyugtatják, így kommunikálni nem lehet vele. Amennyiben szövődmény nem alakul ki, a kislány meggyógyulhat...

Kurír, 1995. augusztus 16.

Pénz Szilvia egészségéért

Katona Szilviát pénteken éjjel találta el egy kő vagy más éles tárgy egy vonaton, s a tizenhét éves leány olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy napok óta eszméletlenül fekszik a budapesti Szent János Kórházban, ahol megműtötték, s még jelenleg is géppel lélegeztetik. A British-American Tobacco társaság magyarországi vállalata, a

BAT Pécsi Dohánygyára Kft. anyagilag támogatni kívánja Katona Szilvia gyógyítását. A menedzsment keddi döntéséről Rácz Gábor PR-igazgató tájékoztatta az MTI munkatársát, a hírügynökség útján kérve a szülők jelentkezését, valamint leányuk gyógyulását a reményeik szerint leginkább elősegítő kezelés várható költségeinek közlését. A felajánlott támogatás összegét azért nem határozták meg, mert a cég lehetőségeinek legfelső határáig hajlandó elmenni, s a segély összege szükség esetén több százezer forint is lehet.

Esti Hírlap, 1995. augusztus 23.
Újjászülettem

Tanácstalanul álldogálok az ajándékboltban. Milyen apróságot vigyek az immár gyógyulófélben lévő Katona Szilviának, a Szent János Kórházba?... ....Hosszas gondolkodás után... ...egy plüssmacit választok Szilviának.

A kórház intenzív osztályán dr. Pénzes István professzor fogad...

– A javulás első jeleit már csütörtökön észleltük: a kislány kezdett magához térni. Ha kértem, megszorította a kezem, bólintott a fejével. Így már másnap levettük a lélegeztetőgépről. Azóta, mondhatni, rohamosan javul az állapota. Abbahagytuk a mesterséges táplálását is, hiszen képes önállóan étkezni.

Pénzes professzor úr kiemelte: reméli, hogy a kislány a baleset és a műtét miatt semmiféle maradandó károsodást nem szenvedett. Szilvi szeretne minél többet hozzátartozóival lenni...

...Pénzes professzor még elmondja: Szilvi a balesetre nem emlékszik, a történteket édesanyja mesélte el neki. Egyelőre nehezen tudja feldolgozni, úgy éli meg, hogy „rossz gyerekek játszottak" és köveket dobáltak a vonatra. Szerencsére még nem érti, hogy ez a „játszadozás" majdnem az életébe került.

Vasárnap, 1995. augusztus 13.
Tragédiákkal végződő vonatdobálások

...A nyomozást lényegesen megnehezíti, hogy nem lehet az utcán minden csúzlival sétáló kisiskolást igazoltatni. A rendőrség mindenesetre úgy véli, jó helyen keresgélnek mindkét ügy tettesei után: már több fiatalkorút meghallgattak, illetve még tart az elszámoltatásuk, talán egy-két napon belül megtalálják a „kődobálókat"...

Esti Hírlap, 1995. augusztus 14.
Kőkorszaki szórakozás

...A kődobálók a vonat személyzetét is veszélyeztetik – állítja dr. Márkus Imre, a Vasutasok Szakszervezetének elnöke. Ez azért nagy gond, mert bár a mozdonyt rács védi, s különféle biztonsági berendezések is vannak, egy „jól irányzott" dobás eltalálhatja a mozdonyvezetőt és kivételes vasúti katasztrófát idézhet elő.

A szakszervezet elnökének meggyőződése: hiba, hogy a nyilvánosság eddig alig értesült az ilyen veszélyről. *(A nagymama megjegyzése: „Nyilvánosság?... Én már csak hozzá teszem: hogy ez hiba vagy bűn, arról érdemes lenne hosszabban értekezni...")* A közutak mentén légpuskából lövöldöző fiatalok cselekedetei megfelelő figyelmet kaptak, a vonatokat dobálók életveszélyes „szórakozása" azonban nem. Pedig védekezni csak együttesen lehet...

...Lehet, hogy ezután úgy kérjük majd a jegyünket: véletlenül se szóljon az ablak mellé....

Megjegyzéseim:

– Külön figyelmet érdemel, hogy ha a MÁV vezetői tudták, hogy a kődobálók a vasutasokat is veszélyeztetik, akkor pláne megfelelő intézkedéseket kellett volna foganatosítaniuk, hiszen saját dolgozóikat is védeniük kellett – illett – volna. Ha a vonatok személyzetét minderre figyelmeztették, sőt, ők maguk is tudtak róla, hiszen gyakran tapasztalhatták maguk is, hogy a kődobálás napi veszélyt jelent, akkor érthetetlen, hogy az utasok minderről miért nem tudhattak, s látszólagos nyugalmuk érdekében miért kellett a MÁV-nak elhallgatnia ezeket a tényeket. Ezért a hallgatásért – legalább a kisfiú haláleseténél – a MÁV-nak mindenképpen felelősséget kellene vállalnia, függetlenül a jogászai véleményétől. Becsületbeli ügyről van szó, ami jogilag is kívánnivalót hagy maga után.

– Amennyiben a Vasutasok Szakszervezetének elnöke is úgy gondolja, s azt állítja, hogy a nyilvánosság eddig alig értesült az ilyen veszélyről, s ő maga is hibának mondja, akkor valami alapja mégis csak van annak, amit a nagymama állít, hogy a kis Attila ma is élne, ha a nyilvánosságot időben és folyamatosan tájékoztatta volna a MÁV az ilyen veszélyhelyzetekről, a kődobálásokról és az előtte már volt sérülésekről. Éppen ezért mondom újra: ez több, mint hiba!

Kiáltás, 1995. 19. szám

Miért nem tudunk róla? *(Fekete János írása)*

A rendszerváltás rengeteg gondjáért-bajáért senki sem akar felősséget vállalni. Bevett szokás – már-már sztereotip mozdulat – a „visszafelé mutogatás" az előző kormányra, végső soron az „átkos"-ra, ha mind kevesebben fogadják is el a lakosság körében a mindenkori vezetés konkrét felelősségét elhárítani próbáló, átlátszó érveket.

Az azonban szinte vitathatatlannak látszott a médiák túlnyomó részében, hogy az események *nyilvánossága* a fordulat egyik legnagyobb vívmánya. Hogy a vezetés többé nem titkolózik, de ha akarná sem tehetné, hiszen a hírekre vadászó újságírók mindent kiszimatolnak, s azonnal közreadnak az olvasókért folytatott konkurrenciaharc során. Ami lehet, hogy nem tetszik egyeseknek, de mégiscsak tény, amivel mindenkinek számolnia kell.

Nos, a demokrácia alappillérébe vetett bizalmamat ingatták meg a legutóbbi hetek fejleményei. A vonat-kőhajigálásokról szóló nyilatko-

zatokra gondolok. Illetékes bűnüldöző szakemberek mondták el a halálos kimenetelű, vagy életveszélyes sérüléseket okozó legújabb (?) kőzáporok kapcsán, hogy száznál több személyt (gyereket?) hallgattak ki eddig, de még mindig nincsenek nemhogy forró, de langyos nyomon sem. Ám most nem ez rémített meg, hiszen ahhoz már hozzászoktattak az örökös pénzhiánnyal küszködő rendfenntartó közegeink, hogy az elkövetett bűncselekmények jó fele kideríletlen marad az utóbbi időben. Szó sincs róla, nem ez, hanem a hasonló atrocitások eddig titokban tartott *gyakoriságal*

Ha a nyilatkozóknak hinni lehet, 1992 óta jött divatba gyerekeink körében az életveszélyes „játék" – a rohanó vonatok ablakainak kövekkel való berobbantása, vagy éppen a kinyitott szellőzőrések „ügyes" megcélzása –, és évente három-négyszáz ilyen esetet regisztráltak azóta.

A közvélemény nevében kérdem: miért nem tudtunk róla eddig? Miért csak most kezdenek spekulálni szociológus és pszichológus tudósaink, hogy mi is lehet ennek a brutalitásnak az oka? Az iskolai napközik meg nyári táborok anyagi ellehetetlenülése miatt utcára kényszerült kujtorgó és unatkozó tinik esztelen csínyével szembesülünk-e az Európa felé tartó (?) szerelvények szilánkokra hasadó, olykor „csak" reccsenve elhomályosuló ablaktükrében, vagy más is belejátszik gyermekeink fokozódó agresszivitásába? A tévé meg a videófilmek akciósorozatai netán? Vagy egy mélyebben fekvő ok: végső soron nem a kilátástalanságukban egymást maró családtagok már-már elviselhetetlen feszültségeit tombolják ki ezek a – minden szülői és pedagógiai kontrolltól megszabadulni próbáló – gyerekek?

Nem titkolom, vitát szeretnék provokálni. Társadalmi vitát. Szólaljanak meg az írók, meg az olvasók is. A lelkészek is, meg a pedagógusok is. Mindenki, aki felelősnek érzi magát gyerekeinkért. Hogy ne ordas világban nőjenek föl, ahol már a vonatablak mellé sem tanácsos ülni. Ahol az általános bizalmatlanság és agresszió lesz az úr.

De gyorsan ám! Amíg nem késő...

És egyáltalán: mi mindenre kell ráébrednünk még, amit titkolnak előlünk, amíg ki nem pattan valami botrány?!

Kiáltás, 1995. október 10.

Legyen vita! *(Szigeti Józsefné nagymama reagálása)*

Az 1995/19-es számú Kiáltásban megjelent, Miért nem tudunk róla? című íráshoz – amelyet Fekete János írt – szeretnénk néhány gondolatot hozzáfűzni. Szeretném megköszönni, hogy ennyi idő elteltével még valakinek eszébe jut az augusztus 11-i vonatdobálás (??), amikor ifjabb Mencsik Attila meghalt. Ártatlanul, hatévesen meggyilkolták. De nincs kő, tárgy és nincs tettes sem. Akkor miért halt meg az én unokám? Érthetetlen!

Az én ölemben halt meg az unokám. Tönkretették az egész családot! Negyvenhétévesen idegbeteg lettem, hiszen volt egy gyönyörű, életvidám gyermekünk. Már nincs! Miért? Segítsen! Igaza van – provokáljon vitát!

Minden csoda három napig tart – ne ez legyen az én unokámból.

Kiáltás, 1995. október 24.

Emberölés törvényes oltalommal? *(Szabó Miklós írása)*

Mielőtt bárki az elmúlt történelmi – hitleri, sztálini – eseményekre gondolna, sietek kijelenteni, hogy a cím és az általa jelzett téma napjainké, és velünk, az e hazában élőkkel kapcsolatos. Arról a hivatalos személy által a televízió nyilvánossága előtt gyermekcsínynek nevezett, a vonatot kővel megdobáló sorozatról van szó, amelynek egy hatéves kisfiú vált halottjává és egy tizenhét éves diáklány életveszélyes sérültjévé.

Amiért a kérdést fel kell vetnem, annak oka, hogy levélben fordult hozzánk a hétunokás Szigeti Józsefné, akinek nyolcadik unokája a karjai között vérzett el, amikor a „gyermekcsíny" elkövetőinek köve bezúzta a koponyáját. Keserű, lázadó, jogos levelében azt kérdezi: miért kellett meghalnia egy életvidám, jó kisfiúnak véletlenül és ártatlanul? Azt kérdezi: elfogadható-e, hogy „nincs kő, nincs tárgy, nincs tettes"? Azt kérdezi: lehetséges-e, hogy a „minden csoda három napig tart" elve alapján beletörődjünk abba, hogy a „gyermekcsíny" elkövetői megtalálhatatlanok?

Bevallom, bennem az a gondolat is felvetődött – szeretném hinni,

tudni, hogy nem indokolatlanul –, vajon nem fékezi-e le a rendőri nyomozás lendületét annak tudata, hogy értelmetlen munkát végeznek, hiszen ha gyermekkorú az elkövető, amint feltételezik, úgysem büntethető. Törvényeink ugyanis kizárják a gyermekkorúak büntetőjogi felelősségre vonását.

A kérdés, amely nem hagy nyugodni – és meggyőződésem, hogy a társadalom jelentős részét sem -, hogy ezzel a ténnyel minden vita lezárult volna? Hogy meg kell nyugodnunk abban: bármi okból, bármilyen módon kiskamaszok áldozataivá válhatunk? Mert mi történik akkor, ha nem ritkán a felnőttek erejével rendelkező 13-14 évesek tudatára ébrednek – vagy már ébredtek? – annak, hogy büntetlenül tehetnek bármit?

Félreértés ne essék, egyetértek azzal, hogy a gyermekeknek jogaik vannak és legyenek. Egyetértenék a büntethetőségük kizárásával is a tizennegyedik életév alatt. Ám a körülményeink olyanokká váltak, hogy e jog pontos meghatározása és kirívó esetekben – mint például az emberölés, a súlyos testi sértés, a kínzás – korlátozása nagyon is indokoltnak és szükségesnek látszik. Mert az emberöléshez, az azt megközelítő súlyú ember elleni bűnökhöz a törvény se adjon jogot, majdnem hogy felhatalmazást az elnézésével se!

Sajnálatos tény, de van olyan állam Európában – ha jól tudom, Franciaország -, ahol hasonló körülmények miatt leszállították a büntethetetlenség határát a 13. évre. Szerintem célszerűbb – ám halaszthatatlan – megoldás lenne a korhatár megtartása mellett törvénybe iktatni, hogy melyek azok a kivételek, amikor a büntethetetlenség elve gyermekkorúnál sem alkalmazható. Ugyanis a halállal, az egész életre szóló testi-lelki károsodással járó bűncselekmények – és semmiképpen sem gyermeki csínyek! – legyenek e kivétel kodifikált tárgyai.

Van a gyermeki bűnözésnek ennél enyhébb, ám okait és következményeit tekintve nem elhanyagolható, más válfaja is. Mind gyakoribb, hogy eljárásuk következményeit felmérni nem tudó felnőttek, sok esetben szülők, éppen azért, mert ők el akarják kerülni a jogkövetkezményeket, gyermekekkel hajtatnak végre bűncselekményeket, például feltöretnek autót, bemászatnak ajtón-ablakon, lopásra késztetik őket. És mivel a gyermekkori bűnelkövetés nem a jog tárgya, a felbujtó felnőtt pedig mossa kezeit, hiszen „mit sem tudott a gyerek dolgairól", tehát ártatlan, mint a maszületett bárány. S az áldozat, meg a hatóság lehetetlenné van téve.

Mécs László, a csodás szavú pap-költő gyönyörű versének mondandója jut eszembe: *„E fiúkért valaki felelős!"* S valóban: létezik-e még jogrendünkben a szülői, a gondozói felelősséget törvénybe iktatott paragrafus? Ha nem, akkor sürgősen beiktatandó. Ha igen: *alkalmazni kell*, méghozzá kellő súllyal, mielőtt a bűnözésre nevelt

gyermekek profi bűnözőkké nem válnak. A büntethetetlenségtől ösztönzött gyermekbűnözést a szülői és gondozói felelősség jogcímének alkalmazásával nyilvánvalóan vissza lehetne és kellene szorítani. Ezzel az ember- és társadalomvédő intézkedéssel aligha lehet tovább várni.

Persze az otthon által elhanyagolt, vagy éppen túlzottan szabadjára engedett alig tizenévesek unalomból, „jópofaságból", erőfitogtatásból, a másnak okozott fájdalom, a kegyetlenség a gyerekeknél oly gyakori örömeből eredő jóvátehetetlen cselekményei a szétroncsolt fejű, elvérző unokáját ölében tartó Szigeti nagymama szerint nem intézhetők el „csak úgy". És nem intézhetők el „csak úgy" az életbe éppen csak kilépni készülő, az élet örömeiben reménykedő tizenhét éves, kővel bezúzott koponyájával hetekig kómában fekvő, agyműtétre kényszerített, a traumát feltehetően soha el nem felejtő diáklány szerint se. Szerintem sem.

E fiúkért valaki csakugyan felelős. És a leányokért is. De felelősnek kell tartanunk azt a társadalmat, azt az államot is, amely jószándékúan és jóhiszeműen bár, de eleve bátorítást ad akár a „gyermekcsínynek" mondott, de annak aligha nevezhető emberölésre is. Csak ne töltse be még a tizennegyedik életévét a „csínytevő".

Kelet-Magyarország, 1995.
Mencsikék, Attila nélkül *(Gyüre Ágnes írása)*

Mint kikerekedett szemű kísértetek, úgy járnak a Mencsik család nőtagjai a házban. A csupa fekete nagynéni oda-odatol egy kis főtt

kukoricát, egy kis narancslevet az édesanya elé. Hiszen szoptatnia kéne a nevét viselő kis Gabócát, de napok óta nem eszik.

Ha néha megszólal, badarságokat mond. Olyanokat, hogy: én engedtem el, én küldtem a halálba...

S persze csurig van önváddal az anyai nagymama is, hiszen az ő karjában halt meg péntek délután a kővel megdobott Ati. Éva mama már azt is megtelefonálta a pszichiátriáról, hogy nem akar a lánya szeme elé kerülni. Hiába égette el a férje az összevérzett ruháját, az a ruha mintha ránőtt volna. Ott, belül, nem lehet levenni...

Ebben az iszonyatos csendben nem nehéz hangosnak lenni. Az apa fájdalmában, tehetetlenségében, és megcsúfolt családoltalmazóként átkozódni kezd. Előbb a rendőrséget szidja. Azt mondja: számára nagyon lassan telnek a percek, és nem érti, miért múlhattak el napok anélkül, hogy kiadták volna a fia testét. S az is felfoghatatlan, hogy nincs meg a bizonyíték, és nincs meg a tettes.

Sokan gondolják, hogy nem is fog megbűnhődni soha a gyilkos – hadarja. – Akkor meg felesleges minden törvény.

Aztán meddő szitokáradat zúdul a vasútra, mert – onnan nézve – csak a fizetési mérlegével törődik.

Ifjú Mencsik Attilának most még mindenütt ott a nyoma. Az udvarban kiskapával megkezdett vágások várják a folytatást. S kínálgatja magát a létra, amire csak ő mert felmászni. A húga, Nikolett javában árulkodik rá, mert nem jó helyen áll a biciklije. Ám most ettől mindenki sírva fakad.

Pedig lassan el kell fogadni az elfogadhatatlant: a gyerek nem a szomszédban van. A kapavágásait lassan elmossa az idő. Mégis: minden nap látni fogja majd valaki maga előtt. Virgoncan, vagányan, hatévesen...

Kiáltás, 1995. november 7.

Rekviem az Attilákért *(Fekete János írása)*

Legyen vita – írja a Kiáltás 21. számában Szigeti Józsefné, aki a közöny minden kínját végigszenvedte, mialatt az ölében halt meg a garázda vonathajigálóktól fejsérülést szenvedett kisunokája. És azóta is ez a társadalmi közöny gyötri kegyetlenül, mert az ilyen véres csodák sem tartanak három napnál tovább, s ma már mintha senki sem keresné az elvaduló indulatok okát. Ráadásul szegény – vigasztalhatatlan – még meg is köszöni, hogy ennyi idő után az újságban ismét szóvá tettem a tragédiát, és azért rimánkodik, hogy segítsek felkavarni a közöny állóvizét.

Mit írjak most Önnek, Asszonyom, amikor falra hányt borsónak tűnik minden kimondott és leírt szó? Tavaly is harmincegy ezerrel lettünk kevesebben, s mind fiatalabb férfiak-nők halnak meg körülöttünk, a reménytelenségüket mind többen fojtják alkoholba.

Évtizedek óta verjük félre a harangot – mindhiába. Azt mondják, vannak ennél fontosabb dolgok is, és akármilyen pártiak is az ország vezetői, a legkisebb gondjuk is nagyobb annál, mint hogy elemezni próbálják e tömeges önpusztítás okait. Hiszen aki szeszes italt fogyaszt, jórészt adót iszik, meg ez (és a dohányipar) hozza be a sok-sok kemény valutát is...

Egyszer egy Önhöz hasonló asszony – Eszternek hívják, a vezetéknevét hadd ne áruljam el –, az Atyaúristenig is elment a panaszával, mert derék, húszéves fiát egy vele frontálisan ütköző részeg kompánia gyilkolta meg – az úttest baloldalára átsodródó, száguldó kocsijával. És a bíróság csak nagyon enyhe, felfüggesztett ítéletet hozott, amibe Eszter képtelen volt belenyugodni. Tudja, Asszonyom, hogy Eszterünk dörömböléseinek, ide-oda címzett panaszainak és kérelmeinek mármár mi lett a következménye? Közel állt ahhoz, hogy bolonddá, eszelős igazságkeresővé nyilvánítsák.

Megkereste szerencsére dr. Simek Zsófiát – akit azóta sajnos már elvesztettünk –, s ő itt, a Józan Élet Szövetségben figyelmeztette: *Ne egyéni úton-módon keresse az igazságát, hanem lépjünk föl közösen!* Szervezze táborba mindazokat az anyákat, akiket így vagy úgy megfosztott a gyermeküktől és unokájuktól – az alkohol, meg a brutalitás. Hiszen ha az asszonyaink összefognának – mint a Lürkisztráté javaslatára tették annak idején, megtagadva mindent a férfiaktól –, bizony hamar letennének az erősebbik nem tagjai a háborúskodásról, de a többi pusztító szenvedélyükről is megpróbálnának legalább leszokni.

Önnek is csak ezt tanácsolhatom, kedves Szigeti Józsefné. Minél többen mennek el majd az iskolákba az asszonyok – akik átélték a vonatdobálások szörnyű félelmét, iszonyatát –, s minél több gyerekkel osztják meg fájdalmukat, aggodalmukat, annál inkább gyarapodik majd a jóindulat, s az egymásra vigyázás is a felnövekvő generációban.

Mind a Józan Élet Szövetség, mind a Társadalmi Kamara készséggel segít ebben a gyermekeinket mentő „asszonylázadásban".

Megjegyzéseim:

– Mint Fekete János nagy tisztelője, nehéz szívvel látok írásának boncolgatásához, mert ugyan a szándékát értem, mégis azt kell mondanom, ezt sem intézhetjük el ilyen egyszerűen. Egy – egyébként is kiszolgáltatott helyzetben lévő – falusi asszonytól azt kérni, hogy szervezzen meg egy országos méretű asszonylázadást, enyhén szólva naivitás. Szigetiné nagymamának épp elég a maga baja, s valószínű, hogy egy ilyen akció csak tovább őrölné az idegeit, s rontaná a lelki állapotát, arról nem is beszélve, hogy egy idő után benne is kihűlne az az indulat és ambíció, amivel nekivágna az ügynek, hiszen a sebei szép lassan, de mindenképpen behegednek. És akkor utána mi lesz?

– A közöny állóvizét kötelességünk felkavarni. Fekete Jánosnak is – meggyőződésem, hogy írásával is ezt tette –, nekem is, s mindazoknak, akik publicitással bírnak, s a szociális érzékenységük is átlagon felüli. Azoknak kell segítő kezet nyújtani, akik személyesen nem érintettek ugyan az ügyben, tehát józanabbul, s a kívül állók tiszta rálátásával rendelkezve talán pontosabban és reálisabban látják az ügyet, amiért szót kell emelniük.

– Nehéz beletörődni, hogy az ország vezetőinek kisebb gondja is nagyobb annál, hogy az önpusztítás okait elemezzék. Végtére is erre megy ki az egész. Az összes intézkedésük, törvénykezésük és munkálkodásuk azt kell hogy szolgálja, hogy kevesebb legyen az önpusztító, hogy egyre több legyen, aki itt, ebben a honban leli örömét az életben, s eszébe sem jut más világba vándorolni, és a másvilágra vágyni. Így tehát teljességgel elvárható, hogy elemezzék az önpusztítás okait, sőt, az elemzésen túl azon legyenek, hogy a kapott eredményt földolgozzák, s a megoldást keressék.

– Eszter példája egyetlen azon esetek közül, melyek az utóbbi években fölkavarták a közvéleményt. Az ilyen felelőtlenségből megesett gyilkosságokat követték a valódi gyilkosságok, amikor is egy-egy család, édesanya és édesapa elvesztette gyermekét, nem egyszer egyetlen fiát vagy lányát. Az ilyen gyilkosságokat követően is indultak „mozgalmak", legfőképpen azért, hogy hozza vissza a halálbüntetést, s talán érthető is a gyermeküket elvesztő szülők álláspontja: akinek meghalt a gyermeke, s olyan korba jutott, hogy már nem nemzhet és nem szülhet „helyette" másikat, az a család folytatását vesztette el, s attól kezdve esélye sincs már arra, hogy unokája legyen, s úgy, azzal a tudattal búcsúzzon ettől a világtól, hogy meghalok ugyan, de a vérem tovább folyik, az élet megy tovább, az unokáim képviselnek engem is ezen a Földön. A gyilkosok emberek lelkét roppantják össze, az emberölést követően mások halálát is okozzák, s az önpusztításért is őket terheli a felelősség. Ezért is érdemes újra és újra elgondolkodni azon, hogy tovább élhessenek-e azok, akik előre eltervelve, szánt szándékkal törtek bárki vagy bárkik életére. Morbid adalék az egészhez, hogy a gyilkosok jól elvannak a börtönben, élik világukat, valahány év múltán esetleg szabadulnak, netán újra is kezdik hajdani gyilkolásukat, s eközben a megölt családtag hozzátartozói is fizetik azt az adót, amiből fenntartják a börtönöket, s amelyből etetik, itatják és altatják a rokonuk gyilkosát.

– A diszkóbalesetek ma is mindennaposak, a szülők pedig természetesnek tartják, hogy autóval ajándékozzák meg az iskolát éppen csak befejező gyermeküket, szinte felkínálva a lehetőséget, hogy másokat megöljenek a felelőtlen vezetésükkel. Hogy egy ilyen balesetnél mennyi a szülők felelőssége és mennyi a tragédiát okozó gyermeké, külön oldalakat érdemelne.

– Ha nem is személyesen kellene felkeresni az iskolákat, s beszélgetni a gyermekekkel, de Fekete János jó helyen tapogat. Az iskolákban „kötelező tananyag" lehetne az ilyen esetek elemzése, megvitatása, az előzményektől a következményekig bezárólag.

Kedves Művész Úr!

KÖSZÖNÖM!

És kezdeném! Lehet, hogy nem lesz összefüggő, de még mindig van az eltelt 8 hónapból olyan időszak, amely teljesen kiesett az emlékezetemből. Így például az unokám temetése, és az azt követő 2-3 hét. Azért nem akarom elhinni, hogy Atika meghalt. De ha leülök itthon, vagy lefekszem, azonnal „bekapcsol" az én MOZIM, és pereg, pereg előttem az az augusztus 11-i nap, s ekkor már el kell hinnem, hogy nincs többé.

Kérem, ne higgye, hogy bolond vagyok, mert ilyeneket írok, de meginí táppénzen vagyok, még midig nem tudom feldolgozni a történteket. Sajnos, van, aki ezt nem érti meg, azt mondja, tegyem rajta túl magamat. Akinek egy unokája van, azt gondolja, hogy szeretete egy és osztbatatlan. Nekem kilenc, és osztbatatlan. Négy lányom van, akik becsületes adófizetői ennek a csodálatos demokráciának. Atika anyukája – Gabi – második a sorban. Gyermekei: Atika (6), Nikolett (3) és Gabriella, akit 1995. július 23-án szült. Hogy segítsek neki, tudjon pihenni, elvittem Atikát, hogy meglátogatjuk a Száron lakó negyedik lányomat, aki akkor hét hónapos terhes volt. Ott leszünk egy hétig, így neki is tudok segíteni. (Ő is, s férje is rendőr.)

*Az utazást nem részletezem. Utaztunk. Atika annyit sóhajtott, hogy: **„Jaj!..."** Csak csúszott lefelé, mintha egy lassított felvételt látnék, az ölembe. És akkor láttam, hogy a feje kettényílva, orrán-száján folyt az agyveleje rám, és én csak ordítok. Egy nő meghúzta a vészféket, odarohant a mozdonyvezető és a két kalauz, ők AKKOR azt mondták, hogy be kell menni Budaörsre, mert a vonatról nem lehet mentőt hívni. Be is értünk hamar. Hanem az a várakozás, míg megjött a mentő. Borzasztó volt. Hogy senki nem tudott segíteni, hogy látni, ahogy haldoklik az ölemben és tehetetlen vagyok. Hogy a XXI. század küszöbén 40-50 perc kell ahhoz, hogy mentő érkezzen. A rendőrök hamarabb megérkeztek, felugráltak a vonatra, de nyomban le is ugrottak, mert borzalmas volt a látvány. Könyörögtem, hogy kérem, sürgessék már a mentőt, de mindig volt, aki beszólt, hogy „Ne ordítson már, legyen türelemmel! Ezzel nem segít a gyereken!" A férfi, aki odajött hozzám, fogta Atika kezét, elkáromkodta magát: Nem igaz, hogy ezen a kurva vonaton nincs kötszer! Akkor valaki hozott, betekerték vele Atika fejét, de pár perc múlva már megjött a mentő is, elvették tőlem a gyereket, lefektették a vonat MOCSKOS padlójára, engem elküldtek, ott halt meg. Két fiatalember – fülbevalós – jött oda hozzám, ők vittek az állomáson lévő falikúthoz, lemosták rólam az unokám vérét, agyvelejét. Asszony, nő nem jött segíteni. Mindenki elhúzódott tőlem, mintha leprás lennék. Egyedül le-fel a vonat előtt robangáltam, míg meg nem mondták, hogy Atika meghalt. Akkor már „teljes sötétség" lett. Előtte a rendőrök kérdezték, hogy kit értesítsenek. Leadtam a gyermekeim címét, első Atika szülei voltak.*

I. Már az egész ország értesült a tragédiáról, ők még nem tudtak róla, csak a tévén keresztül, de rossz információ volt, mert azt a hírt adták le, hogy a gyerek a szüleivel utazott. Ők pedig otthon vannak. A vejem – tűzszerész – telefonált kétszer Nyíregyházára a rendőröknek, ugyan menjen már ki valaki Orosra, mondja el, mi történt, vigyenek mentőt is. Így tudták meg. Ugye, milyen kíméletesen jutott tudomásukra?

2. A tragédia megtörténtekor a budapesti és a budaörsi rendőrök „húzd meg, erezd meg"-et játszottak telefonon, ki menjen a helyszínre, kihez tartozik. (Ezt az információt Vildanger úrtól tudom, 1. sz. Gyilkossági Csoport.) Becsületükre váljék, ők gyorsabbak voltak a mentősöknél – a budaörsiek -, ők kb. 30 perc elteltével már ott is voltak, 20 perccel megelőzve a mentőket.

3. Sok embert megkeresve kértem, adjanak már egy olyan jegyzőkönyvet, hogy a megérkezett – nem egyenruhás rendőrök voltak, és volt közöttük egy rendőrnő (nyomozó) is – rendőrök mit láttak, amikor felugráltak, majd leugrottak a vonatról. Ilyen jegyzőkönyv NINCS. Hogy miért kellene? Én azt állítottam, hogy nem volt kötszer – most is ezt mondom –, később hoztak (kb. 30 perc elteltével, a rendőrök megérkezése után.) valahonnan, amikor a férfi elkáromkodta magát. A MÁV azt állítja, VOLT, csak a vonatkísérő (kalauz) látta, hogy milyen a sérülés, ezért nem használta. Ha rögzítette volna a rendőr, amit látott, talán hinnének nekem, mert a mentő már a bekötözött fejű gyermeket látta. Igaz, hogy ilyen sérülésre nem kell kötszer, és Atika nem élte volna túl semmiképpen sem, de maga a látvány, legalább ettől kíméltek volna meg.

3. Én azt állítom, nem volt telefon, azért kellett Budaörsre menni. A MÁV azt állítja, VOLT, s azért kellett Budaörsre menni, hogy a mentő ne a sínek közt keresgéljen. Vág az eszük.

4. Az első pillanattól kezdve én azt kiabáltam: „Ez nem kő volt!" A mikroszkopikus vizsgálat semmit nem tudott kimutatni, hogy mi lehetett. De leírták, hogy „kő volt, és fiatalkorúak dobálták meg a vonatot". A Magyar Hírlap 1995. augusztus 14-i számának 1. oldalán lévő cikk szerint: „A Vasvári Pál laktanyától kb. 200 méterre találták el a Győr felé tartó vonat 2. kocsiját." Művész Úr! Nem küldök cikket, mert nem tudok fénymásolni, de higgyen nekem – ez van leírva.

5. „Az igazságügyi orvosszakértők által elvégzett pásztázó mikroszkopikus-mikroszondás vizsgálat során az elkövetés eszközére utaló jellegzetes anyagminta nem volt detektálható." Ezt a 118-3612/1995 (NF.8392/1995) sz. HATÁROZAT a nyomozás megszüntetéséről, mely 1996. március 25-én kelt – idéztem. Kérdésem: miért nem vették le rólam a rubáimat, bátha azon volt, amit kerestek?

6. A tragédiát követő napon a család ígéretet kapott Rendőr Úrtól, hogy hétfőn kiadják Atika bolttestét. A lányomék feljöttek szombaton, hétfőn, a megbeszéltek szerint. Ugyanez a rendőr Úr letagadta, hogy ő ilyet mondott. Hazamentek. Sikerült ismerőst szerezni, az rendezte le, hogy kiadják Atikát már akkor, hétfő este, de a gyerekek már hazajöttek, így szerdán került sor rá, és hozták haza augusztus 22-én. Nesze neked kímélet, közeledés Európa felé! Ekkor volt az 1000 Ft-os bírság is.

7. Tovább folytatva olyan nyilatkozatokat hallottunk és olvastunk,

hogy ha kell, évekig nem zárják le az ügyet. Idézek a Kelet-Magyarország 1995. augusztus 16-i „A TITOKZATOS MENCSIK-AKTA" című írásból: „Mindent meg fognak tenni azért, hogy a gyilkost megtalálják, ha kell, éveken át nem zárják le a Mencsik-aktát." Erre 1995. március 25-i dátummal megszüntetik a nyomozást. Aláírás: ANDRÉKA PÉTER rendőralezredes. Három héttel előtte azt mondták, hogy csak felfüggesztik, mert gyilkossági ügyben csak egy évig lehet nyomozni, most meg megszüntetik. Hogy lehetnek ennyire emberteleneK, hogy a törvény által biztosított egy évet sem használják ki. Idézek a határozatból: „...a tanúkutatás eredményre nem vezetett, a sajtófelhívásra további szemtanúk ill. utasok nem jelentkeztek... ...mivel a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg az elkövető kiléte és az eljárás folytatásától sem várható eredmény – m e g s z ü n t e t e m."

8. A MÁV nem vett fel jegyzőkönyvet. Ezt már leírtam Önnek.

9. Bezártak a bolondok közé. A Kútvölgyi Kórház pszichiátriai osztályára. Lehet, hogy nem voltak bolondok (elnézést, de úgy néztek ki, amiről ők nem tehetnek, és sajnálom őket), de nagyon féltem tőlük, amikor be-bejöttek a szobába, és simogatni, fésülgetni akartak. Az osztályon dolgozó orvosok, ápolónők emberségből kitűnőre vizsgáztak. A férjem saját felelősségére hazabozott.

10. A biztosító – ezt is leírtam.

11. Én állítom, hogy a MÁV nem verte nagydobra a vonatdobálást. Ő mást mond. Írtam az ország valamennyi megyei lapjának, legyenek kedvesek kigyűjteni, hogy 1995. január 1. és augusztus 31. között bány cikk jelent meg a lapjukban, ami vonatdobálásról szól. 17 lap válaszolt. Első cikk 1995. augusztus 12. Aláírásokat gyűjtöttem„ ki hallott vonatdobálásról? Ezerből három.

12. Miért néznek bolondnak? Bárkitől kérek segítséget, válaszra sem méltat. Hát ennyi az emberi élet?

Művész Úr!

Amit tudok, mellékelek. Nagyon sok cikket összegyűjtöttem, de odaadtam a lányomnak. Hála istennek, volt egy ügyvéd, aki elvállalta tiszteletdíj nélkül (vinni kellett „koldusbizonyítványt") az ügyet, de csak az ő részükről indította.

Az én célom az <u>IGAZSÁG</u> kiderítése. Az, hogy ne tegyenek különbséget ember és ember, halott és halott között.

Legyen felelős! Ha már engem tönkretettek, és a családomat – ismerjék el!

A rendőrség? Kíméletlen fajankók gyülekezete. A MÁV? Nincs rá szó!

Atika kisbúga, Nikolett – lassan négy éves, akit tőlünk is jobban megviselt ez az értelmetlen halál – még mindig visszavárja. Nem tudja megérteni, hogy miért nem jön még mindig haza, miért

temettük le a hideg földbe. Nem megy óvodába, megvárja Atikát. Nem játszik, állandóan beteg.

Atika szülei építkeztek, de nem tudták befejezni a házat. Felvették a kölcsönt, eltemették belőle a gyereket. Most árulják a házat. A vejem tartós munkanélküli volt, január 1-től sikerült elhelyezkednie. A lányom gyesen. Szeretnénk Atikához méltó sírhelyet csináltatni – még az apai nagypapája mellett fekszik – már a sírhelyet megvettük. A sírbolt 200 ezer forint. Miből?

A MÁV nem ismeri el a felelősséget, nem fizet. Perelni kell, ami eltart 2-3 évig is.

Én nem szenvedtem balesetet, nekem nincs semmi keresnivalóm az átélt borzalomért. Mit tehetek?

Őszinte üdvözlettel: Szigeti Józsefné

Heti Világgazdaság, 1995. szeptember 30.

Forintosított bánatok – fájdalomdíjak Magyarországon

(Babus Endre írása)

Az inflációt megközelítő ütemben növekszik a „bánat ára" Magyarországon, ráadásul a bíróságok mind szélesebb körben élnek a fájdalomdíj kiszabásának lehetőségével. Erkölcsi kár címén egy férfinak alkotmányos jogai megsértése, egy hölgynek pedig kedvenc kutyája elvesztése miatt ítéltek meg százezres nagyságrendű kártérítést.

Jogászokat meghökkentő döntést hozott tavaly – nem jogerősen – a Budai Központi Kerületi Bíróság, amikor egy állatorvosi műhiba miatt

elpusztult, méregdrága *shar pei* fajtájú kölyökkutya gazdájának az őt ért lelki sérelmek enyhítése címén 100 ezer forint fájdalomdíjat is megítélt kártérítésként az állat 135 ezer forintos vételárán kívül. Az ítélet, amely egyelőre unikumnak számít a hazai joggyakorlatban, jól érzékelteti, hogy újabban a hazai törvényházak egyre extrémebb esetekben is elégtételt kívánnak adni a károsultaknak. Míg a szocialista Magyarországon sokáig (1953–1978) a rendszerhez méltatlannak nyilvánították, hogy súlyos testi vagy lelki sérüléseiért bárki is pénzbeli elégtételt, úgynevezett nem vagyoni kártérítést követeljen, mostanra a helyzet gyökeresen megváltozott. A fájdalomdíj itthon valóságos jogi csodafegyverré kezd válni, amely alkalmasnak tűnik arra, hogy több területen, például a személyiségi jogok tartományában helyreállítsa a törvények megtépázott tekintélyét.

Ki és miért jogosultak fájdalomdíjra jelenleg Magyarországon? A legtöbb ilyen „bánatpénzt" ma is – miként 1978 óta mindig – súlyos közlekedési, illetve munkahelyi balesetek károsultjainak fizetik ki jogerős ítéletek vagy peren kívüli egyezségek alapján a vétkes gépjárművezetők, pontosabban azok biztosítóintézetei s a munkáltatók. Annak például, aki más hibájából akár baleset, akár orvosi műhiba miatt mindkét lábra megbénul, jelenleg általában 2-3 millió forintos fájdalomdíjat ítélnek meg a bíróságok.

Az 1989-es Köztársasági Alkotmány, majd a Legfelsőbb Bíróság (LB) egy 1990-es és az Alkotmánybíróság (Ab) 1992-es döntése óta ért véget az a korszak, amikor meg kellett rokkanni idehaza ahhoz, hogy valaki fájdalomdíjat kapjon. Azóta már bokaizület szakadásért is ítélt meg kártérítést – 200 ezer forintot – a hazai bíróság...

...Aki viszont konkrét jogesetek helyett precíz törvény előírások alapján kíván tájékozódni arról, kit és miért illet meg idehaza fájdalomdíj, az csalódni fog. A Polgári Törvénykönyv (Ptk) ez ügyben lakonikusan fogalmaz, az idevágó 355. paragrafus lényegében csak annyit közöl, hogy „A kárért felelős személy... köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni." Hogy milyen jogsérelmek tekinthetők „nem vagyoni kárnak", s hogy e címen milyen összegű kompenzáció jár, arról egyedül és kizárólag a bírói kar jogosult dönteni.

...Testi sérülés miatt mostanáig – a Hungária Biztosító Rt. (HB) kétkötetes, 300 közlekedési per adatait tartalmazó jogesetgyűjteménye szerint – egy 6 millió forintos követelés a csúcs, míg a jogerősen megítélt legnagyobb összeg 3,5 millió forint volt, ezt egy mindkét lábára megbénult 23 éves pincér kapta tavaly Debrecenben. Az egyik legkisebb összegű kártérítést, 30 ezer forintot ugyanakkor egy autóbusz utasának ítélték meg egy bokaficamért, miután 6 hétig gipszkötést volt kénytelen viselni...

...ma már együttvéve alighanem milliárdos nagyságrendű összeget fizetnek ki Magyarországon fájdalomdíjként a károsultaknak.

Sokáig vita folyt arról, jogosult-e fájdalomdíjra a baleset miatt megözvegyült házastárs, árván maradt gyerek vagy gyermekét elvesztő szülő. Az LB a nyolcvanas évek elején ez ügyben még igen tartózkodó álláspontot foglalt el, amikor leszögezte: „A közeli hozzátartozó halálának ténye és az ennek következményeként jelentkező gyász és fájdalom önmagában nem nyújt alapot vagyoni kár meg-ítélésére." Egy teljes évtizeden át a hazai bíróságok így általában csak akkor láttak indokoltnak fájdalomdíjat megítélni, ha a család bizonyítani tudta például azt, hogy a baleset során egyetlen támaszát vesztette el. Ezzel szemben ma már szinte automatikusan jár – ha igénylik – fájdalomdíj halálos baleset esetén. Legalábbis ezt látszik jelezni, hogy az elmúlt hónapokban a Magyar Államvasutak Rt. (MÁV) bírói gyakorlatból kiindulva legalább 500-500 ezer forint nem vagyoni kárt fizetett ki peren kívül a tavalyi szajoli vasúti szerencsétlenség halálos áldozatai után. Külön érdekesség, hogy a MÁV – néhány bíróság ma is követett szigorúbb kurzusával ellentétben – nemcsak a Ptk. által „közeli hozzátartozónak" számító személynek (házastárs, gyerek, szülő, testvér) fizetett jóvátételt, hanem az ott csupán „közvetlen" hozzátartozónak minősített élettársaknak is.

...Az LB 1990-ben hozott 21-es számú irányelve s az Ab 32/1992-es határozata... ...eltakarított szinte minden akadályt az úgynevezett bagatell kártérítések érvényesítése elől. Azóta talán csak a régi beidegződések s a sokakban élő erkölcsi fenntartások tartják vissza a károsultakat attól, hogy „forintosítsák bánatukat". A *shar pei* kölyökkutya esete azonban jelzi: e korszak előbb-utóbb véget ér. Részben emiatt számos gyakorló jogász úgy véli, legfőbb ideje, hogy a fájdalomdíjjal kapcsolatban a parlament vagy az LB meghatározzon bizonyos fogódzókat. Enélkül – állítják – egymásnak kínosan ellentmondó ítéletek fognak születni a 152 hazai bíróságon... ...A téma hazai spiritus rectora, Lábadi Tamás azonban úgy látja, semmi szükség központilag meghatározott fájdalom-díjtarifára, mert a magyar bíróságok az elmúlt években megfontoltan döntöttek a nem vagyoni kártérítési igényekről. Csupán arra volna szükség, mondja, hogy a legtöbb nyugati államhoz hasonlóan időről időre Magyarország – is közzétegyék a nem vagyoni kártérítési perekben hozott bírói döntéseket, ami szerinte önmagában képes volna kielégítően orientálni a hazai bíróságokat.

Levél az AB-Aegon Biztosító Rt. Nyíregyházi fiókjától

Szigeti Józsefné, Kálmánháza, Váci M. u. 1.

Tisztelt Hölgyem!

Kérjük, szíveskedjék az 1995. augusztus 11-én történt poggyászkár bejelentésével kapcsolatosan a károsodott ruhaneművel együtt 1995.

szeptember 27-én a délelőtti órákban fiókunkat felkeresni kármegállapítás céljából.

Szíves közreműködését előre is köszönjük.

Nyíregyháza, 1995. szeptember 20.

Tisztelettel: AB-Aegon

Mit lehet egy ilyen levélre mondani?

Az ügyintéző hölgyek valóban komolyan gondolták, hogy a nagymama negyven napon át véresen és az unokája kifolyt agyvelőjének maradványaival őrzi a ruhaneműit? Valóban úgy gondolták, hogy itt egy poggyászkárról van szó? Tényleg így akartak kármegállapítást végezni? Hol vannak az emberek a hivatal asztalai mögött?

Mindenesetre, ha ott vannak, szíves közreműködésüket – így, utólag is – köszönjük!

Magyar Államvasutak

Baleseti jelentés

Krisztián István balesetvizsgáló, Nyíregyháza az alábbiakban jelentett balesetről a következőket közli:

Az utas személyi adatai: Név: *Szigeti*... Utónév: *Józsefné*... Születési idő... ...Biztosított: *családi otthon, CSÉB*...

...A baleset lefolyása...

Időpont: 1995. VIII. 11...

Óra: 17.00...

Helység: nyílt vonal...

Állomáson: Budapest-Kelenföld–Budaörs 154. szelvény bal vágány... A kocsiban tartózkodott (ha lehet, a helyet és az utas helyzetét fel kell tüntetni) *bal oldalt a sérült gyermek mellett*... Időjárás a baleset időpontjában: *csendes, derült, C fok +30*...

Látási viszonyok: *napszaknak megfelelően jók*... A baleset lefolyását röviden kiegészítő leírás: *...Az utas unokáját, Mencsik Attilát kísérte Nyíregyháza állomásról Szárliget állomásig. Kelenföldről történő kibalaadás után az ölében álló gyermek a nyitott oldalablaknál életveszélyes fejsérülést szenvedett. A látottak következtében az esemény után kb. 10 perc múlva önkívületi állapotba került. Budaörs állomásról a mentő az utast a Kútvölgyi klinikára szállította, ahol 13-án nyerte vissza tudatát.*

A kár leírása... Személyi sérülés: *tartós stresszes állapot, tudati zavar, eszméletvesztés*.... Elsősegélyt nyújtotta: *mentőorvos*... A sérült folytatta-e útját? *...nem*... A munkaképtelenség előrelátható időtartama: *folyamatos, 8 napon túl*... Az utas által viselt vagy magával vitt tárgyakban keletkezett károk: *összrubázata teljesen szennyezett*...

Levél a Magyar Televízió Új Reflektor Magazinjától

Budapest, 1996. március 14.

Tisztelt Nézőnk!

Szerkesztőségünkhöz fénymásolatban megküldött újságcikk alapján újabb riportot nem kívánunk készíteni. A felelősség jogi megállapítása elsősorban a független bíróságokra tartozik. A lakosság szélesebb körű tájékoztatása viszont a MÁV feladata. A sajnálatos eset kapcsán a sajtó igyekszik eleget tenni figyelemfelhívó kötelezettségének. Csak ajánlani tudjuk – természetesen anyagi lehetőségeihez képest – a peres eljárás megindításához vegyen igénybe ügyvédi segítséget.

Üdvözlettel:

Dr. Ilkei Csaba felelős szerkesztő

Szigeti Józsefné nagymama országgyűlési képviselőknek, a parlamenti pártok frakcióvezetőinek is írt: Isépy Tamásnak, Torgyán Józsefnek és Cseh Máriának, Pető Ivánnak, Szekeres Imrének, Szájer Józsefnek, Szabó Ivánnak, Zwack Péternek és Pusztai Erzsébetnek.

A megkapott válaszok:

Tisztelt Szigeti Józsefné!

Megrendítő volt olvasni levelét, éppoly megrendítő, mint amikor a rádióból hallottam a kisfiú – immár tudom: az Ön unokája – tragikus haláláról. Ezúttal is, mint megannyi más esetben, amikor személyes tragédiákkal találkozom, mérhetetlen keserűséget érzek, hiszen nem orvosolható, a legjobb szándékkal sem visszafordítható, megmagyarázhatatlan, ami történt. Fájdalmas ez az eset elsősorban azért, mert egy kisgyermek halt meg ártatlanul, ráadásul feltehetően más gyermekek végzetes felelőtlensége következtében.

Ön a levelét hozzám, mint frakcióvezetőhöz, politikushoz írta. Lehet, hogy amíg nem találják meg az elkövetőket, úgy érzi, más, az életében fájó nyomokat hagyott történések mellett unokája haláláért is azok okolhatók, akik az ország mai arculatának alakításáért felelősek. Bizony, én is úgy gondolom, e tevékenységük következményeiért gyakran hibáztathatók a politikusok, ám őket és a demokrácia intézményét nem hiszem, hogy indokolt összefüggésbe hozni ezzel a szomorú esettel.

Tisztelt Asszonyom!

Valóban nekem is vannak gyermekeim. Mégis úgy hiszem, hamisan csengne, ha azzal fejezném be válaszomat, hogy át tudom érezni az Ön fájdalmát.

Egy ilyen levelet nehéz lezárni. Alkalom – szomorú alkalom – megírása abhoz, hogy az ember saját életéről elgondolkodjon.

Úgy vélem, továbbra is azt kell tennem, amit eddig is próbáltam tenni: egy jobb, egy jól működő világ létrehozásáért tisztességgel dolgozni határainkon belül, hogy sem tettesként, sem áldozatként, sem elviselhetetlen gyász hordozójaként ne kelljen senkinek hasonló tragédiák részesévé válnia ebben az országban.

Budapest, 1995. december 11.

Üdvözlettel: Pető Iván

Tisztelt Asszonyom!

Szavakkal ki sem fejezhetem, mennyire átérzem az Ön fájdalmát! Egy ártatlan kisgyermek értelmetlen halálánál elképzelni sem lehet fájóbbat, borzasztóbbat! Vigasztaló szavak nem pótolják a veszteséget, – talán csak az idő az, amely képes lehet majdan enyhíteni a fájdalmat!

Mélységesen elítélem magam is az erőszakot, a durvaságot, és

nem tudok beletörődni abba, hogy ez világjelenség, kortünet. Különösen az riaszt meg, hogy a fiatalság körében tapasztalható egyre nagyobb mértékben, és egyre fiatalabbak válnak potenciális bűnözőkké.

Nagy feladat hárul a szülőkre és a pedagógusokra, hogy neveléssel, jó példával, törődéssel, szeretettel próbáljanak a bűn útjába állni, – hogy megakadályozzanak szörnyű eseteket, mint például a vonatdobálás...

Tisztelt Asszonyom!

Az Ön fájdalma leírhatatlan, – azonban mégis arra kérem Önt, hogy legyen a család lelki támasza, és segítsen lányának, vejének, az egész családnak feldolgozni ezt a traumát, – hogy a gyermekek kiegyensúlyozott, szerető családban nőhessenek fel.

Kívánok ehhez Önnek lelkierőt, türelmet, egészséget!

Budapest, 1996. január 16.

Tisztelettel:
Szekeres Imre

Tisztelt Asszonyom!

Az egész ország, s köztük én is mély megdöbbenéssel értesültem a múlt évi augusztus 11-i vonatdobálás okozta tragédiáról, és őszinte részvéttel osztozom unokája elvesztése miatti fájdalmában.

Megdöbbenésemet nem enyhítheti az a sajnálatos tény, hogy az ilyen jellegű cselekmények felderítése szinte megoldhatatlan feladat, mert a vonatdobáló gyerekek a most már emberi életet is követelő tevékenységüket gyermekes csínynek, időtűző szórakozásnak tartják és a dobálás után, az esetleges következmények felmérése nélkül gyorsan tovább állnak.

Az élet értelmetlen elvesztésére soha nincs magyarázat és az okot valójában az erkölcsi értékek fellazulásában és a társadalom egyre növekvő közömbösségében kell keresni, mert egy jogszabály soha nem tud létrehozni új társadalmi viszonyt, legfeljebb a meglévőt tudja szabályozni.

Minden politikai felhang nélkül a jövő szempontjából elengedhetetlennek tartom az erkölcsi megújulást és az egymásra figyelést, mert csak ez akadályozhatja meg a társadalom eldurvulását.

Nekem is három felnőtt lányom és négy lányunokám van. Nagyon szeretném, ha biztonságban, nyugalomban élnének és nem kellene naponta szembesülniük az erőszak félelmetes megnyilvánulásaival. Törvénybozó képviselőként a magam részéről igyekszem mindent elkövetni a jogszabályi keretek megteremtéséért, de ez önmagában kevés.

Budapest, 1996. január 23.

Tisztelettel: Dr. Isépy Tamás

Szigetiné nagymama levele
Dr. Pintér Sándor altábornagy, országos főkapitányhoz

Tisztelt Pintér Úr!

Biztosan szokatlan, s csodálkozik, hogy hogyan vesz bátorságot egy kis „szürke" falusi tanítónő, hogy Önhöz fordul. Ha Ön sem tud segíteni, akkor már csak a miniszterelnök marad, vagy én is megyek a parlament elé sztrájkolni...

...Gondolja el, Pintér Úr, mit érzünk mi! Olvasom a Hajnali Krimiben az Európa védence című cikket. Idézek belőle: „...A szakértői bizottság többek között ajánlja Magyarországnak, hogy rendőrsége kíméletesen bánjon a bűncselekmények áldozataival, ne okozzon további pszichológiai sérüléseket..."

Sajnos ezt a kíméletességet nem kapjuk meg a gyilkossági csoporttól. Mi nem tudunk hetente felutazni Budapestre, mert nincs 4000 forintunk. Telefonunk sincs. Ha mi hívjuk a BRFK-t, fülkéből nem szerencsés, nem telefon téma, ők viszont nem hívnak, pedig úgy szólt a megállapodás, hogy a megadott számon felhívnak és adnak információt. 73 nap eltelt és semmi mondanivalója a rendőrségnek? Mindenki csak bátat fordít. MÁV, biztosító!

Milyen világ ez, Pintér Úr?... Hogy lehet ártatlan gyermeket meggyilkolni? Miért nincs tettes? Várjunk évekig? ...Kérem, segítsen kideríteni az igazságot, s ne engedje, hogy évekig, de még hónapokig se porosodjon Mencsik Attila gyilkossági aktája. Kérem, válaszoljon levelemre, tud-e segíteni vagy adjam fel a reményt?

Kálmánháza, 1995. október 25.

Dr. Pintér Sándor válasza

Tisztelt Asszonyom!

Fogadja őszinte együttérzésemet az Önt és családját ért tragédia miatt.

Levelében annak a kétségnek ad hangot, hogy az ügyben dolgozó munkatársaim nem kellő intenzitással folytatják a nyomozást, illetve úgy, hogy nem kapja meg az elvárható kíméletet és a szükséges tájékoztatást.

Biztosíthatom arról, hogy ez nem így van.

A nyomozást a hatályos utasítások alapján a BRFK Életvédelmi és Rablási Osztályának a felderítésre kijelölt szakalegysége – az I. sz. Gyilkossági Csoport – végzi. A csoport minden tagja – átérezve a tragédia súlyát – a legnagyobb erőfeszítéssel dolgozik azon, hogy az egyelőre ismeretlen elkövető(k) kilétét megállapítsa.

Meg kell értenie azonban, hogy egy ilyen bűncselekmény elkövetőjének felderítése rendkívül széleskörű és aprólékos munkát igényel.

A látókörbe került személyek, az üggyel kapcsolatban érkezett bejelentések ellenőrzése, a szemtanúk vallomásaiban felmerült ellentmondások tisztázása, a szakértői vélemények – soron kívüli – beszerzése, mind-mind időigényes feladat.

Éppen az Ön és családja megkímélése érdekében el akarjuk kerülni, hogy olyan részletek megbeszélésével zaklassuk, amelyek más úton is tisztázhatók. Tudomásom szerint a napokban a csoport munkatársai fel fogják keresni és a lehetőségekhez mérten tájékoztatják az eddig végzett tevékenységről.

Bízva abban, hogy az elkövető(k) felderítésére irányuló munkánk eredményre vezet, kérem türelmét és megértését.

Budapest, 1995. november 8.

* * *

BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
BŰNÜLDÖZÉSI FŐOSZTÁLY
ÉLETVÉDELMI ÉS RABLÁSI OSZTÁLY

HATÁROZAT
a nyomozás megszüntetéséről

A Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés szerint minősülő gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének alapos gyanúja miatt ismeretlen tettes ellen indított nyomozást a Be. 139. § (1) bekezdés b. pontja alapján – mivel a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg az elkövető kiléte és az eljárás folytatásától sem várató eredmény –

m e g s z ü n t e t e m.

1995. augusztus 11-én nyomozást rendeltünk el a Btk. 166.§... ...szerelvényt ismeretlen tárggyal megdobálták a Bp. Kelenföld és Budaörs pályaudvar közötti szakaszon.

A szerelvény második kocsijában Szigeti Józsefné kálmánházi lakossal utazó gyk. Mencsik Attila nyíregyházi lakost eltalálta(-ák), aki fejsérülésébe a helyszínen belehalt.

A bűncselekmény után – tekintettel a sértett állapotára – a szerelvény tovább haladt a Budaörsi pályaudvarra. Az eljárás során bevont igazságügyi vasúti szakértő és az igazságügyi fizikus szakértő sem tudta a bűncselekmény pontos helyszínét megállapítani.

A helyszíni szemle során sem a szerelvény kocsijában, sem a vélt helyszínen nem sikerült felkutatni az elkövetés eszközét. Az igazságügyi orvosszakértők által végzett pásztázó mikroszkopikus-mikroszondás vizsgálat során az elkövetés eszközére utaló jellegzetes anyagminta nem volt detektálható.

A Budaörsi pályaudvarra történő beérkezés után a szerelvényt az utasok elhagyták, a tanúkutatás eredményre nem vezetett, a sajtófelhívásra a további szemtanúk, illetve utasok nem jelentkeztek.

Az elkövetés vélt helyszínén végzett anyaggyűjtés alapján az elkövetés idején – a nyári szünidőben – gyermekkorúak, illetve fiatalkorúak szoktak tartózkodni. Arra vonatkozóan, hogy a történtekkel összefüggésbe hozhatók-e vagy sem, a tanúkutatás és adatgyűjtés szintén nem vezetett eredményre.

Tekintettel a fentiekre, illetve arra, hogy az eljárás során az elkövető(k) kilétével kapcsolatban érdemleges információk nem merülnek fel és nem is várhatók, a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Amennyiben a továbbiakban érdemleges információ merülne fel az üggyel kapcsolatban, a nyomozás újbóli elrendeléséről fogok intézkedni.

Budapest, 1996, március 25.

Andréka Péter r. alezredes
osztályvezető

Budapest XI. és XXII. kerületi Ügyészség

HATÁROZAT

A gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége miatt ismeretlen tettes ellen... ...nyomozást megszüntető határozat ellen a sértett törvényes képviselője Mencsik Attila által bejelentett panaszt

e l u t a s í t o m.

Határozatom ellen további panasznak helye nincs.

INDOKLÁS:

...A megszüntető határozat ellen Mencsik Attila jelentett be panaszt, arra hivatkozással, hogy a nyomozóhatóság tagjai azt közölték vele, hogy eljárást felfüggesztik a nyári szünidőig. A nyomozás 1 éves időtartamig történő folytatását kérte.

A panasz nem alapos.

A nyomozati iratokból megállapítható, hogy a nyomozóhatóság széleskörű felderítő, ellenőrző tevékenységet végzett...

...Az érintette körzetben a vasúti pálya közelében lakókat, a gyakran ott tartózkodó gyermek és fiatalkorúakat kihallgatták tanúként. Tanúkutatás céljából felkeresték a környékbeli szórakozóhelyeket, az iskolákkal felvették a kapcsolatot, értékelhető információt azonban nem sikerült szerezni.

...a lakosság segítségét kérték a tettes vagy tettesek felderítéséhez, sajnálatos módon ez sem vezetett eredményre.

...Jelenleg nem áll rendelkezésre olyan adat vagy körülmény, amely ellenőrzése a tettes kilétének megállapításához vezethet, így nincs olyan konkrét elvégzendő nyomozati cselekmény, amely érdekében a nyomozás folytatására lenne lehetőség. Erre tekintettel a nyomozás megszüntetése törvényes intézkedés volt, mivel a nyomozóhatóság a tettes vagy tettesek kilétének megállapítása érdekében kimerítette felderítési lehetőségeit, sikert azonban nem ért el...

...bekezdés értelmében a nyomozást az elrendeléstől számított 2 hónapon belül be kell fejezni. A határidő meghosszabbítására az ügy bonyolultsága vagy elháríthatatlan akadály miatt kerülhet sor.

Olyan eljárási szabály nincs a büntetőeljárásban, amely meghatározná az eljárás szükségképpeni tartamát, eredménytelenség esetén is. A nyomozás határidejét... ...2 hónaponként a jogszabályban megjelölt illetékes ügyészség hosszabbítja meg, de erre csak akkor kerülhet sor, ha konkrét nyomozati cselekmény elvégzésére van szükség. Ha ilyen nincs, a nyomozás határidejének további meghosszabbítására sem kerülhet sor.

Budapest, 1996. május 8.

Dr. Dvorzsák Anna
főügyészségi tanácsos
ker. vez. ügyész

Szigetiné nagymama levele
Lotz Károly,
Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi miniszternek

Tisztelt Miniszter Úr!

Őszinte együttérzésemet fejezem ki Önnek a Kutason történt tragédia miatt. Sajnálom a halottakat, a hozzátartozóikat. Dicséretes dolog, hogy Ön, Miniszter Úr és Kuncze Miniszter Úr azonnal a helyszínre siettek, a hozzátartozóknak részvétet nyilvánítottak és 500 ezer forint azonnali gyorssegélyt osztottak ki, több milliót pedig a napokban. Figyelemmel kísértem a „borzalmat", melynek látványa sokkolta a környéken lakókat.

Miniszter úr!

48 éves falusi tanítónő vagyok, tisztességgel, becsületes munkával felneveltem 4 gyermeket. Mind férjnél vannak. 9 unokám van, de már csak 8-él. Atika nevű unokámat meggyilkolták 1995. augusztus 11-én... ...vandál módon, ártatlanul a vonatdobálók.

Majd egy órán át az ölemben tartottam halott unokámat a vonaton, aki azóta is szétnyílt fejjel, rám folyt agyvelővel előttem van.

Mit gondol, Miniszter Úr, én milyen borzalmakat éltem át? Hozzám nem sietett senki részvétet nyilvánítani, segítséget nyújtani. Még mentő is csak 50 perc elteltével jött. Annyi esélyt nem adtak a gyermeknek, hogy egy tiszta ágyon haljon meg, hanem egy koszos, mocskos vasúti vagon padlóján.

Tőlünk senki nem kérdezte meg, hogy mit segítsen. Senki nem kérdezte meg, van-e rá pénzünk, el tudjuk-e temetni a gyermeket. Nekünk senki sem utalt ki gyorssegélyt. (A sors iróniája, hogy amikor Atika szülei mentek a halottas házba, egy rendőr megbüntette őket 1000 forintra, mert rosszul kanyarodtak. pedig hiába kérték őt, engedje el őket,nem volt irgalom.)

Fokozzam? A MÁV még egy részvéttáviratot sem küldött. Még jegyzőkönyvet sem vett fel. De felajánlotta, hogy a vasúti jegy árát visszatéríti. Ugye, milyen emberségesek voltak?

Miniszter Úr!

Egy halott nem halott? Itt nem történt emberi mulasztás? Mi nem vagyunk ugyanolyan állampolgárok, mint más szerencsétlen emberek? A mi fájdalmunk nem fájdalom? Hogyan közeledünk Európa felé, ha ebben a csodálatos demokráciában különbséget tesznek ember és ember, halott és halott között?

Ön szerint ki a felelős? Én, mert vonatra ültem, mert utaztam? Tönkretettek bennünket. Érzelmileg, anyagilag mélypontra kerültünk. Mi nem érdemlünk irgalmat?

Remélem, Önnek is vannak gyermekei, így meg tudja érteni a mi bánatunkat, ami 7 hónap elteltével is ugyanolyan eleven, mint a tragédia napján.

Kálmánháza, 1996. március 7.

Kissé megkésve érkezett meg a Pusztai Erzsébet által írt válasz:

Tisztelt Szigeti Józsefné!

Levelére reagálva írásbeli kérdést intéztem a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Miniszter Úrhoz, melynek válaszát ezúton küldöm meg az Ön részére.

Tudom, hogy a Miniszter Úr írásbeli tájékoztatása vigaszt nem nyújt az Ön számára, de remélem, hogy talán segítséget nyújt unokája emlékének méltó megőrzéséhez, valamint együttérzésemet szeretném kifejezni a szörnyű tragédiáért.

Budapest, 1996. április 24.

Tisztelettel Pusztai Erzsébet

KÖZLEKEDÉSI, HÍRKÖZLÉSI ÉS VÍZÜGYI
MINISZTER

ÍRÁSBELI VÁLASZ

Dr. Pusztai Erzsébet Képviselő Asszony
„A vonatdobálás áldozatainak ügyében" című kérdésére

...Az 1995. augusztusi vonatdobálás és annak következményei nagy megdöbbenést és mély részvétet váltottak ki valamennyiünkben és az

egész lakosság körében. Különösen megrázó, hogy a bűncselekmény egy kisgyermek életének kioltását eredményezte. Szigeti Józsefné (nagymama) kérése jól ismert a minisztérium előtt. Levelével – amelyben azt panaszolja, hogy nem ugyanolyan elbánásban részesült, mint a kutasi tömegszerencsétlenség áldozatainak hozzátartozói – tárcánkat is megkereste. A kért kártérítési igény megítélésével kapcsolatban tájékoztatom a Képviselő Asszonyt, hogy **a vonatdobálások okozta tragédiáért nem a MÁV (vagy valamelyik dolgozója) a felelős. Még a veszélyes üzem tárgyi felelőssége alapján sem lehet a MÁV-ot elmarasztalni.**

Különbözik a szóban forgó eset a közlekedési tömegszerencsétlenségektől és ennek megfelelően az azt követő eljárásoktól is. Az említett kutasi (illetve szajoli) katasztrófa egyszerre, egyidőben követelt nagyon sok áldozatot. Így egyetlen baleset jelentett nagyon sokak számára tragédiát. Ugyanakkor – és ez a legfontosabb – az állam elismerte, hogy a magyar vasút volt a baleset okozója. Ezért a kormányzat eljárása is kivételesen más volt, mint a többi közlekedési balesetnél. Ugyanúgy, ahogy a kormányok a világ összes többi országában is ilyen esetekben kivételesen másképpen járnak el.

Szigeti Józsefné tragédiája (bár el kell fogadnunk, hogy mindenki számára az őt ért veszteség a legnagyobb) kártérítési szempontból sajnos a nagy számban előforduló közúti balesetek, gyilkosságok, lakástüzek áldozataiéhoz hasonlítható. Az ilyen esetek – amint azt Képviselő Aszszony az előző kormány Népjóléti Minisztériumának politikai államtitkáraként nagyon jól ismeri – sajnos minisztériumi vagy akár vállalati adományokkal nem kezelhetők. Az évente ma is több ezer áldozatot kívánó ilyen tragédiáknál a minisztériumok csak együttérzésükkel lehetnek jelen.

Tekintettel azonban a vonatdobálás valóban rendkívül tragikus kimenetelésre, az együttérzés kinyilvánításaként – anélkül, hogy ilyen kötelezettség számonkérhető lenne és precedensül szolgálna – **a kormányzati szervek nem zárkóztak el attól, hogy adományban részesítsék a családot.**

A konkrét esetben az együttérzés jeléül a Belügyminisztérium és a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium képviselői 100 000 Ft-ot adnak át a szülők részére és részvétlátogatást tesznek a tragikus sorsú gyermek nagyanyjánál is.

Információim szerint egyébként az AB-Aegon Nyíregyházi fiókja 50 000 Ft kártérítést, 12 000 Ft poggyászkárt és CSÉB biztosítás alapján 8000 Ft-ot fizetett ki a család részére.

Tisztában vagyunk azzal, hogy pénzzel nem lehet megváltani a fájdalmat, amelyet a család gyermeke szörnyű halála miatt azóta is érez. Az adomány, amely az eset egyedileg is iszonyú voltát kívánja

figyelembe venni, talán segítséget nyújt az elvesztett gyermek emlékének méltó megőrzéséhez.

Tájékoztatom továbbá a Képviselő Asszonyt arról, hogy az elhunyt kisfiú, Mencsik Attila ügyében a MÁV Rt. a rendőrséghez feljelentést tett. Az azóta lezárult vizsgálat szerint az elkövető személyét sajnos nem sikerült megállapítani.

Az ORFK és a MÁV Rt. vezetői közösen rendelkeztek:

– a rendőri, illetve a vasúti rendészet és a rendőrség közös járőrözésének gyakoriságának növeléséről,

– a vonatok rendszeresebb rendőri kíséréséről,

– az előforduló szándékos cselekményekről hetente a rendőrség tájékoztatásáról,

– az ilyen eseményeknek a vasúti közlekedés biztonsága veszélyeztetéseként történő minősítéséről.

Mindezek mellett a MÁV Rt. a rendőri intézkedések gyorsítása érdekében a legkritikusabb helyeken közlekedő vonatok személyzetét rádiótelefonokkal látta el és ezek a beszerzések tovább folytatódnak. A közös intézkedések hatására gyakrabban fogtak el tetteseket, akiknek döntő többsége fiatalkorú volt. Kérem Képviselő Asszonyt, hogy válaszomat elfogadni szíveskedjék.

Budapest, 1996. április 19.

Szívélyes üdvözlettel:
Dr. Lotz Károly

Megjegyzéseim:

– A nagymama csupán ennyit írt a levél felső szélére: *„Művész Úr! Ilyen válasz után nagyon elvagyunk keseredve. Felháborítónak tartom az „ügy" (NEKIK) ily lerendezését!"*

– Tekintsünk el attól, hogy a nagymama és a gyermekét vesztett család eleve más érzelmi és indulati alapról látja az „ügy" részleteit. Gondoljuk végig csupán azt, hogy miről is van szó. Kapott egy adományt a család, mondjuk ki: könyöradományt. Egyrészt, mert ezt sem kapta volna meg, ha a nagymama nem kezd levelezésbe, nem üti a meleg vasat, s ha belenyugszik abba, hogy „ezekkel és itt úgysem megyünk semmire". Másrészt, mert igazából nem könyöradományért kilincselt a nagymama, hanem valamiféle mélyről jövő igazságérzet hajtotta – és hajtja azóta is! –, melyet épp a gyermek értelmetlen halála és „igazságtalan" elvesztése váltott ki belőle. Nagy hiba, hogy nincs egy olyan törvény, mely ilyen esetben konkrét eligazítást ad, s eligazodást biztosít. Hogy nincs, azért gyakorlatilag a törvényhozók a felelősek, de hogyan lehet felelőssé tenni a képviselőket, mert nem fogadtak el törvényt a kődobálásos halál esetére, kiváltképp a hazai vasútvonalakon bekövetkező gyermek-

halálok tisztességes rendezése érdekében. Persze egy általánosan rendelkező törvény mégis csak lehetne, mely erre, s az ilyen esetekre is ad valami emberileg és erkölcsileg elfogadható útmutatót. A Mencsik család teljességgel magára maradt. Hiába vannak válaszok, s hiába vannak szép szavak. Hiába a mély részvét, hiába az együttérzés, semmi sem pótolja az elvesztett gyermeket. És persze a törvény és/vagy bírósági döntés következményeként esetlegesen felvehető összeg sem pótolná a gyermeket, de azt az emberi érzést megadná a szülőknek és a nagyszülőknek, hogy legalább Attila elvesztésén túl egyéb – akár anyagi – veszteségük már nem keletkezett, mondjuk ki: a gyermek halálának következményeként legalább nem mentek tönkre, mint ahogy ezen sorok írásának idején még ennek is ki vannak téve. Annyi, de annyi pénzt herdálunk el különféle butaságokra, annyi de annyi millió került már tisztességtelenül valakik markába vagy zsebébe, hogy az adományként odavetett százezer forinton csupán mosolyogni lehet. Mily kevés hiányzott ahhoz, hogy megnyugtassák a családot! Például csak annyi, hogy egy minisztériumi ember oda utazott volna Orosra és Kálmánházára, s megkérdezte volna a szülőket és a nagymamát, hogy tulajdonképpen mennyi pénzt veszítettek, s mennyi hiányzik ahhoz, hogy tönkremenetel nélkül rendezzék Attila temetését, sírjának kivitelezését, vagy mondjuk mennyibe is került a gyermek holttestének hazaszállítása. Így mindjárt emberibb kép alakulhatott volna ki egyrészt a család helyzetéről, másrészt arra vonatkozóan is, hogy hogyan lehetne megnyugtató módon rendezni a család életét, Attila halálát követően. Maga a törődés, a közvetlen kapcsolat, az érdeklődő és segítőkész odafigyelés jelentett volna sokat, többet, mindenféle – nagyságrendű – adománynál.

– Maga a tény, hogy a miniszter megemlíti, hogy a nagymama „kérése jól ismert a minisztérium előtt" számomra azt is jelenti, hogy ott bizony jó ideje elfeküdt egy levél, mellyel nem tudtak, nem akartak, vagy nem mertek mit kezdeni. Miért kellett ahhoz Pusztai Erzsébetnek írásbeli kérdést intézni a miniszterhez, hogy a nagymama választ kapjon arra a levelére is, melyet előzőleg már megírt a minisztériumnak?

Pedig kérésének volt némi igazságmagva: a kutasi tömegszerencsétlenségben valóban részes volt a MÁV is, még ha csak egy dolgozója révén, akkor is. De ki vagy mi bizonyítja, hogy ifjú Mencsik Attila halálában mennyire játszhatott közre egy vagy több MÁV-vezető hibás döntése, illetve halogatott döntése? Miért döntheti el egy bírói képzettség nélküli miniszter, hogy a kutasi tragédia csak a MÁV hibájából eredhetett, s a kisfiú halálát a MÁV mulasztása nem okozhatta? Az eset egyedi, éppen ezért még alaposabb, s még körültekintőbb véleményezést kívánna, nem pedig magabiztos kijelentést, mint

például a miniszter kijelentése: **„...a vonatdobálás okozta tragédiáért nem a MÁV (vagy valamelyik dolgozója) a felelős. Még a veszélyes üzem tárgyi felelőssége alapján sem lehet a MÁV-ot elmarasztalni."** (A nagymama ide csupán ennyit írt be: *„Akkor ki? Erre miért nem adnak választ?")*

Számomra egyszerűen érthetetlen és értelmezhetetlen az, amit a miniszter magabiztosan, mintegy bírói döntésként kijelent, annál is inkább, mivel hogy az írásbeli válasz megfogalmazásának pillanatáig semmi más nem derült ki, mint hogy egyelőre nincs tettes, nincs meg a tárgy, mellyel Attilát eltalálták, s hogy kevés a remény arra, hogy a nyomozás eredményesen fejeződjön be. Azt semmiféle bírói ítélet nem szögezte le, hogy van felelős vagy nincs. Meggyőződésem, hogy annál alaposabb vizsgálatra van (lenne) szükség, mint ami eddig történt, vagyis hogy a jog szerint a MÁV „nem követett el mulasztást". Bebizonyította ezt valaki? Megerősítette ezt egy bírói döntés? Kimondott bármiféle bíróság is egy ilyen ítéletet? Nem tudunk róla.

– Ha már egy ilyen szörnyű tragédiával végződött egyedi esettel állunk szemben, alaposabb feltáró munka szükségeltetik – szükségeltetne –, hogy a kedélyeket megnyugtassák, hogy a család lelki békéje valamelyest helyre álljon, hogy a jog tekintélye cseppet se csorbuljon, hogy a valamennyiünkben mély részvétet és megdöbbenést kiváltott eset ne csak úgy nagyjából, hanem kellő alapossággal rendeződjék el.

– Való igaz, van némi különbözőség a kutasi és a szajoli tömegszerencsétlenség és Attila egyedi esete között. De az vitathatatlan, hogy ott is egy-egy család siratott el egy – vagy két – családtagot, s számukra épp úgy lelki traumát okozhatott a családtag elvesztése, mint Mencsikék, s a nagymama esetében. Szajolon rossz felé tereltek egy vonatot, Kutasnál nem csukták le a sorompót. Mindkét esetben egy vasutas követett el emberi tragédiákat okozó vétket. Mondhatnánk azt is, egy-egy ember hibázott. Ez bármikor megtörténhet, emberek vagyunk. Egyszerűen elrontottak valamit, rosszul cselekedtek, talán kihagytak egy pillanatra, talán másfelé jártak gondolatban, ki tudja. Emberi hibák voltak tehát, melyért a MÁV vállalta a felelősséget. Attila tragédiáját viszont nem efféle „hibázás" okozta. Esetében egy megelőzhető tragédiáról van szó. A MÁV már régóta tudott a vonatdobálásokról, gyakorlatilag nem „hibáztak", amikor nem figyelmeztették kellőképpen az összes utast, hanem – igaz, akaratlanul, de egyúttal felelőtlenül is – tragédiát okoztak. „Hibájukat" megelőzhették volna, s ezzel együtt Attila halálát is. Nem lehet egyetlen újságcikk és egy sajtótájékoztató mögé bújni, s úgy tenni, mintha a létező összes intézkedést megtették volna, mintha semmivel sem maradtak volna adósak.

– Hogy milyen hiányosságok voltak Attila haláláig ebben a „témakörben", legjobban az írásbeli válaszban rögzített – az ORFK és a MÁV Rt. vezetői közötti – rendelkezések bizonyítják. Ugyanis ha valóban minden a legnagyobb rendben lett volna, akkor most, így, utólag semmiféle rendelkezésre nem lett volna szükség. Ellentétben azzal, amit most kénytelenek voltak megtenni: rendőrség, vasúti rendészet gyakrabb járőrözése, rendszeres rendőri kíséret a vonatokon, a rendőrség heti rendszerességgel történő tájékoztatása, az ilyen cselekmények új minősítése, s amiről már olvashattunk: telefonok a vonatokra, stb. Ha csak ezeket vesszük alapul, talán elmondhatjuk, ha mindezek Attila utazása előtt megvalósulnak, kevesebb sansza maradt volna a kődobálóknak arra, hogy célba vegyék az őt és a nagymamát szállító vonatot. Hát még ha a kalauzok és a hangosbemondók határozottan figyelmeztetik az utasokat, s minden ablakra ráragasztott volna a MÁV egy-egy öntapadós matricát: „KÉRJÜK AZ UTASOKAT, NE HÚZZÁK LE AZ ABLAKOKAT, MERT A VONALAK MENTÉN KISKORÚAK ÉS GYERMEKEK KÖVEKKEL DOBÁLÓZNAK, MELY BALESET- ÉS ÉLETVESZÉLYES!"

– A nagymama is aláhúzta, s számomra is érthetetlen, hogy a miniszter szerint „kártérítési szempontból a sajnos nagy számban előforduló közúti balesetek, gyilkosságok, lakástüzek áldozataihoz hasonlítható". Nagy képzelőerővel kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki ilyen kijelentést tegyen. Ha csak egy közúti balesetet nézünk, ahol az egyik fél az okozója – vagy mindkettő –, de bármelyikük megtalálható a helyszínen, máris van némi eltérés, arról nem is szólva, hogy van egy kötelező biztosítás, mely alapján a kárt rendezheti a biztosító, s mondjuk, rendezi is. Tiszta kép rajzolható arról is, hogy hogyan történt az eset, ki okozta, s ki milyen mértékben felelős. Ha Attila vonatja kisiklik, s a kisiklást a MÁV dolgozója okozza, mondjuk maga a mozdonyvezető, s tegyük föl, hogy ebbe hal bele a kisfiú, akkor gyorssegély illette volna meg, a család pedig további százezreket, esetleg milliókat kaphatott volna. Így, hogy a rendőrség képtelen tetteseket találni – bár ki tudja, lehet, hogy épp azok között vannak a tettesek, akiket azóta kézre kerítettek! –, esélye sem maradt a családnak arra, hogy a gyermekük haláláért legalább méltó kártérítést kapjanak. Maradt számukra a „gyermek emlékének méltó megőrzése".

Gyilkosság? Ahhoz valóban hasonlítható, mint hogy az is volt. Csakhogy valóban igaza van a rendőr alezredesnek, nehezebb nyomot találni a gyermekek után, mint egy profi bűnözőt követve. Ettől függetlenül meggyilkoltak egy kisfiút, s ha már nincs tettes, legalább emberileg korrektül kellene elrendezni a dolgot, megteremtve és visszahozva a család elvesztett lelki békéjét és harmóniáját.

Lakástűz? Akkor már inkább mondanám azokat a példákat, amikor kisgyermekeket dobtak ki a szülők az emeletes házak erkélyéről. Haláluk értelmetlen volt, a külső szemlélő számára pedig érthetetlen. Ott is sajnáltuk a gyermekeket, akik épp picinységük, s tehetetlenségük révén kiszolgáltatottá váltak másoknak, azoknak, akik – épp ezért – halálukat okozták. Persze ott is tetten érhető a gyilkos, nevezetesen a szülők egyike, lehet ítélkezni, s – ha még van kinek – fizetni. Attila esete valóban egyedi: a tettesek felszívódtak, a követ vagy más tárgyat nem találják, a rendőrség nincs forró nyomon, az ügyészség elutasít, a család anyagilag tönkremegy, lelkileg megnyomorodik, s reményük sem marad arra, hogy egyszer majd tisztességesen rendeződik a helyzetük, függetlenül attól, hogy Attilát már nem kaphatják vissza.

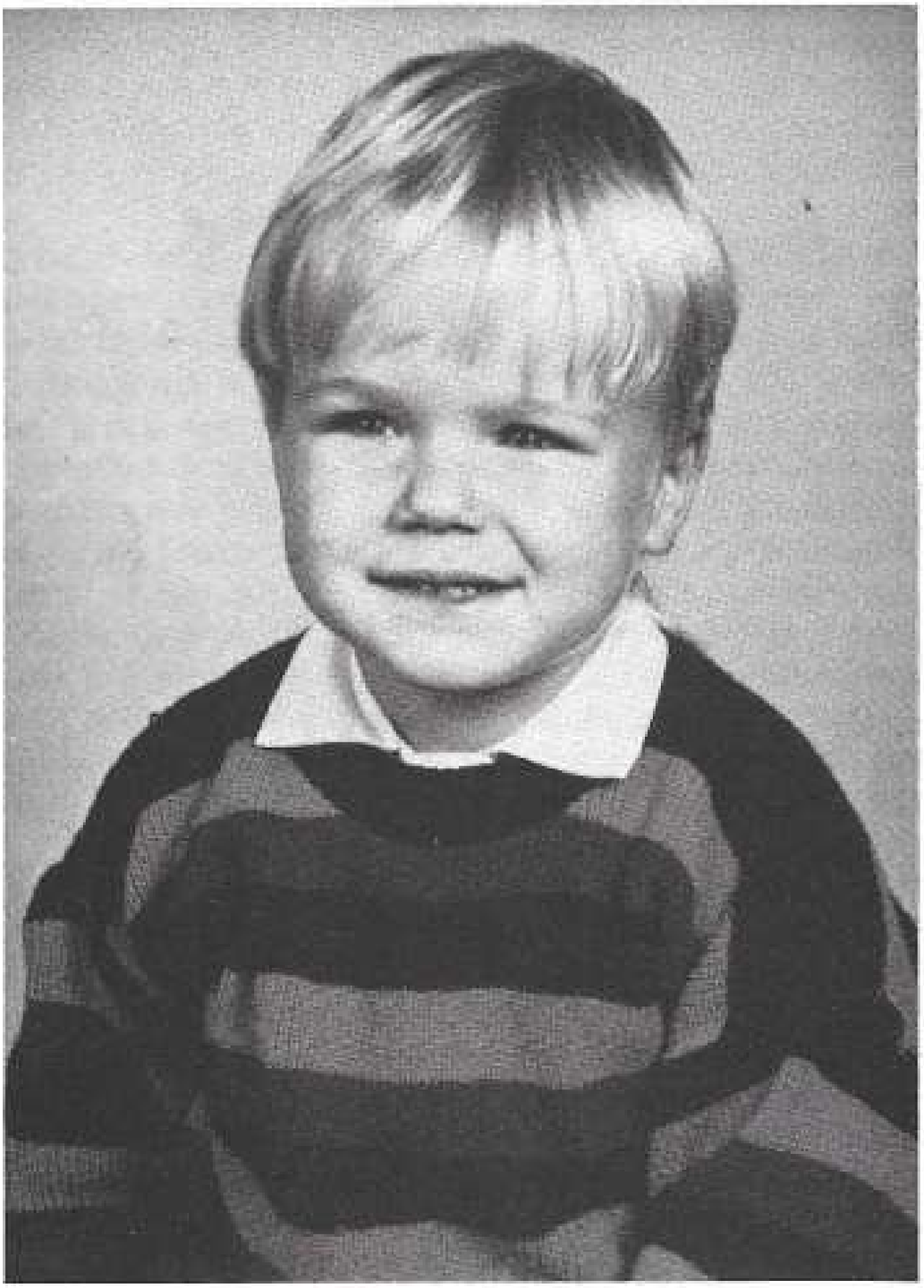

Népszava, 1996. május 3.

Segítség a vonatdobálás áldozata szüleinek

Kuncze Gábor belügy- és Lotz Károly közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter anyagi segítségben részesítette a múlt évi vonatdobálás 6 éves áldozatának szüleit. Nyíregyházán a támogatás átadásakor a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium munkatársa elmondta: a hasonló tragikus esetek megelőzésére a MÁV megkezdte a vasúti kocsik régi ablakainak biztonságosra történő cserélését. Amíg a csere tart, a különösen veszélyeztetett vonalakon közlekedő szerelvényeket segélykérő rádiótelefonnal látják el. Baj esetén azonnal riasztható a rendőrség is.

Vasárnapi Hírek, 1996. március 31.

Már megint vonatdobálás

Nagy kő esett le mindazok szívéről, akik e sorok írójával együtt tegnap délután 5 óra után átélték azt a hatalmas üvegrobbanást, amelyet egy hatalmas kő okozott a Budapest-Szeged között közlekedő gyorsvonaton Ceglédbercel-Cserfő határánál. Az utolsó kocsi egyik ablakát zúzta be a repülő kődarab, de szerencsére senkit sem talált el, sőt, a szilánkok sem sértettek meg senkit, mert most kivételesen célt tévesztett a felelőtlen dobáló. Ettől függetlenül nagy volt a riadalom. A kiskunfélegyházi Balogh család három és fél éves Bence nevű kisfia például az eset után is alig tért napirendre a dolog felett, hiszen csak néhány centi választotta el őt és nagymamáját attól, hogy a kődarab megsebesítse őket. Úgy látszik, nem szoktak le még a sínek mellett játszó gyerekek erről az életveszélyes játékról, és ha arra gondolunk, hogy a tavaszi iskolai szünet megkezdődött, akkor újra retteghetnek az utasok a vonatokon.

Zsaru magazin, 1996. 15. szám

Portré – Andréka Péter alezredes *(A nagymama választotta)*

„...Menni kell. Nem mondhatod, hogy jaj, most késő van. Minden nap üggyel jövök, üggyel megyek. Megszoktam. Ez életformámmá vált. Én eredménycentrikus ember vagyok: meg kell fognom a tettest, az én ügyemben az én tettesemet. És soha nem szabad feladni. Ha pedig zsákutcába jutottál, akkor el kell kezdeni elölről. Hátha valamin átsiklottál. Hátha. Újra és újra...

... – Ön mostmár osztályvezető. Nem csak aláír és az íróasztal mögül dirigál?

– Nem. Én ma is ugyanúgy mindig kimegyek a helyszínre, százból ha egyszer nem..."

A nagymama – elkeseredett hangulatában, szívében a fájdalommal úgy érezte, hogy az alezredes „bort iszik és vizet prédikál", s ezt meg is írta egy Andrékának címzett levélben. Az alezredes válasza pontos,

emberi hangvételű és jó beleérző képességről is valló. Azt hiszem, ebből a válaszból válik igazán érthetővé, hogy miért nem képesek a tettesek nyomára bukkanni, s ugyanakkor ez a levél arra is jó példa, hogyan kell és lehet – mindenféle sértődöttséget félretéve – emberséges választ adni a csalódott és megkeseredett, gyászából adódóan gyanakvó és gyanúsítgató, fájdalma következtében igazságtalanul is vádoló, de tiszta szívvel érző ember levelére.

Tisztelt Asszonyom!

Őszinte köszönettel vettem, hogy levelével megtisztelt. Higgye el, mint két gyermek apja és mint nagyszülő, valóban átérzem az Önöket ért veszteséget és különösen az Ön személyes tragédiáját.

Higgye el azt is, hogy – mint ahogy az Ön által idézett újságcikkben leíródott – nemcsak én, de munkatársaim is minden áron „meg akartuk fogni" unokájának gyilkosát és továbbra is ez a feltett szándékunk.

Az, hogy ez nem sikerült eleddig, annak tudható be, hogy az elkövető nem szokásos bűnöző. Feltehetően egy „unatkozó" fiatalember, vagy egy gyermek, aki talán a mai napig nem tudja, hogy mit tett. A vonatok ablakainak hajigálása csupán egy veszélyes játék volt számára, amelynek következményeit a tovarobogó szerelvény elfedte előle. A rendőr számára a bűnözőt elfogni – akinek szokásait, magatartását jól ismeri – sokkal könnyebb, mint egy, a konkrét eset kivételével egyébként talán törvénytisztelő személyt. Természetesen mindez még nehezebb, ha az elkövető nem is tud róla, hogy mit tett.

Mindez nem jelenti azt, hogy a tettest nem tartanánk bűnösnek és nem úgy üldöznénk, mint bármelyik másik gyilkost. A nyomozást meg kellett szüntetnünk, mert egyszerűen „elfogytak" a nyomok, ugyanakkor újabb, hasonlóan súlyos bűncselekmények történtek a fővárosban, ahol az Önöz hasonló tragédiát átélt, elkeseredett hozzátartozók ugyancsak tőlünk várták – ha nem is egy élet visszaadását, de – az elkövető elfogásával teljesülő viszonylagos erkölcsi elégtételt. A nyomozás megszűntetése azonban nem azonos az elkövető keresésének feladásával. Ezentúl is – ahogy az az idézett cikkben megjelent – valóban vissza-visszatérünk az ügyhöz, a helyszínhez.

Úgy érzem, Ön igazságtalan velem és kollegáimmal szemben, amikor azt írja, hogy „...akinek soha nem volt gondja – nem is érzi át a mi bánatunkat..."

Nekem az évek során sok száz tragédiával kellett szembe néznem, ennél is több hozzátartozó fájdalmát kellett átéreznem. Aki érzéketlen mindezzel szemben, az nem tud eredményesen nyomozni. Nem tudja gyűlölni a gyilkost és így nem tudja kibozni magából azt a

pluszt, amely annak elfogásához nélkülözhetetlen. Azt az energiát, amely hosszú évek során családtól, baráttól, magánélettől távol, mások igazának kereséséhez szükséges, azért, hogy az emberek többsége valóban gond nélkül élhesse életét. Természetesen ez nem múlik el nyomtalanul. Sok társam hunyt el idő előtt a gyilkossági csoportnál. Nem fegyverektől, hanem a benne felhalmozódott stressztől. Mindannyiuknak volt családja, akik szerették őket és akiknek fájt elvesztésük. Nekem is, mindannyiszor.

Tisztelt Asszonyom!

Mélységesen megértem Önt, amikor az érzései által vezérelt tollal mulasztással vádol engem és személyemen keresztül kollegáimat. Lássa be azonban, hogy a mi helyzetünk sem könnyű. Ennek a kis embercsoportnak egy kétmilliós város összes gyilkosával kell felvennie a harcot – és az emberölések száma egyre szaporodik. Egyre több ügyet kell eredményesen lezárnunk, mert a tragédiákat meg kell előzni és a legbiztosabb megelőzés, ha a bűncselekmény kitervelőjének a biztos lebukás kockázatával kell szembenéznie.

Erőink azonban végesek. Valamennyi ügyben egyszerre, egyforma energiával nem lehetünk jelen. Azokkal kell elsősorban foglalkoznunk, ahol nyilvánvaló remény látszik a tettes elfogására. Ha ezekkel végeztünk – és nem történik újabb bűncselekmény, újabb áldozattal és újabb, igazságtételt váró hozzátartozókkal –, mindannyiszor visszatérünk a régi ügyeinkhez, mert egyikben sem adtuk fel az elkövető felkutatásának reményét.

Tisztelt Asszonyom!

Fogadja még egyszer mélységes együttérzésemet és kérem higgye el, ami abban az újságcikkben megjelent, őszintén gondoltam: nem adtuk fel unokája gyilkosának felkutatását.

Budapest, 1996. május 15.

Tisztelettel: ***Andréka Péter*** *r. alezredes osztályvezető*

1996. május 18-án, egy előző napi nyíregyházi fellépésem másnapján sikerült találkoznom előbb az apával, Mencsik Attilával, majd pedig Gabival az édesanyával, Éva nagymamával és Jóska papával.

Gyüre Ágnes kalauzolt, aki Atika halálától kezdve írt a gyermekről, a családról, s a fejleményekről. Oroson csak Attilát találtuk, Gabiék már elmentek Kálmánházára, arra gondolva, hogy én egyenesen oda megyek.

Attila szikár, megkeményedett, gyászát mélyen hordozó, tisztaszívű, jóérzésű ember benyomását keltette. „Régi ismerősként" köszöntöttük egymást, hellyel, majd szőlőlével kínált, s azonnal „körülültük" Atikát. Fényképek kerültek elő, csak úgy, album nélkül – már tudtam, mi lesz az első ajándékom –, s megkíséreltük összeszedegetni a még hiányzó mozaikdarabokat.

A ház, melyet albérelnek, most kétszeresen szegényes, egyszerű és üres. Itt nemrégiben még Atika hangja töltötte be a szobákat és az udvart, most pedig érezhető az űr, amit maga után hagyott. Senki által be nem tölthető iszonyatos űrt, és persze tapinthatóvá tette azt a semiképpen sem szégyellhető szegénységet, amit gazdagságnak érezhetnek és tudhatnak azok, akik körül három apró emberke nyüzsög, hangoskodik és mosolyog.

Próbálok úgy tenni, mintha ki tudnám kapcsolni az agyamból, hogy **ki** is a beszélgetésünk legfőbb alanya, igyekszem a legtermészetesebb maradni, s közben a fotókba rejtem szomorúságomat és az együttérzésemet. Ki gondolta volna egy-két évvel ezelőtt, hogy ezek a fényképek nem akkor kerülnek újra kézbe, amikor Atika felnőttként szemlélheti egykori önmagát, hogy az anyuka és az apuka hozzá

mondogathasson egy-egy történetet, felidézve a gyermekkor napjait. A fotó könyörtelen. Kattogtatjuk a fényképezőgépeket, mosolygásra biztatva az előttünk állókat, s fogalmunk sincs, hogy pár nap múltával mindez már csupán emlék, egyetlen kézbe vehető érték, ami szeretett családtagunk után és róla megmaradt. És itt van köztük az utolsó, ez az úszógumis, mely alig egy héttel Atika halála előtt készült...

Attila elmondja, hogy a helyzetük reménytelen és siralmas, a házépítéshez használható pénzük elment a gyermek holttestének hazaszállítására, a temetési és egyéb költségekre, az év utolsó napjáig el kell adniuk a félkész házat. Az építkezést immáron sem folytatni, sem befejezni nem tudják, anyagilag is tönkrementek, s ahogy a szavából kiveszem, Atika nélkül minek és miért is építenék föl... Próbálom éltetni a reményt: ha már sehonnan se számíthatnak segítségre, kártérítésre vagy megfelelő nagyságrendű adományra, legyen annyi bizodalma, hogy ha a történetről írt és összeállított könyv megjelenik, akadnak majd, akik – ha másért nem, hát őket segítve – megvásárolják, s így, ezáltal, a helyükre kerülnek a dologok, és sikerül majd befejezniük az építkezést is.

Amikor elköszönünk, érzem, nem volt hiábavaló a találkozásunk, Attila szemében ott látom a fényt, nem szabad föladni. Kézfogásunkban bent szorult a bizalom: most talán történhet valami...

Kálmánházán szinte ismerősként köszöntöm az ajtót nyitó nagymamát, s a fényképekről ugyancsak jól ismert Gabit, karján ott is a kis Gabóca, Niki pedig a kezébe kapaszkodva csüng rajta. A nagyapa tessékel beljebb, s alig hiszem a valót: a nagymama ugyan egyidős velem, de mégis az az érzésem, korosabbra marta a sors, pár évvel idősebbre gyötörte az élet, gondolom, nagyrészt az elmúlt pár hónap történéseinek köszönhetően. Jóska papával is magázódunk ugyan, miközben alig egy év van közöttünk, igaz, a mintegy két évvel ezelőtti gyomorrák, a miatta végrehajtott műtét, és persze az unoka elvesztése testére-lelkére épp úgy kihatott, akár csak a nagymamáéra.

Gabi arca hónapok óta nem tudja, mi az, hogy mosoly, lelkében megkeseredett, s pontosan tudja, Atika halálakor neki volt a legnehezebb, anyaként helyt állva a két gyermek mellett, elfojtva sírást és fájdalmat, most talán épp a két csöppség ad erőt neki, „könnyít" a sorsán, beléjük kapaszkodik, hogy itt maradhasson, hogy tovább léphessen, s eszébe se jusson másra gondolni, mint az életre, s két lányka jövőjére.

A nagymama percenként bújtatja tenyerébe a könnyektől áztatott arcát, ma is épp úgy tör ki belőle a zokogás, ahogy akkor este az Objektívben láttam. Kilenc hónap elteltével sem nyugodott meg a lelke, s – érthető okokból – ennyi idő után sem tud beletörődni az unoka halálába. Ahogy látom őt, érzem, az a seb, melyet Atika halála ejtett a szívében, hosszú évek múlva sem tud behegedni. Amit ő látott,

s amit ő tud a gyermek haláláról, azt sem Gabi, sem Attila, sem senki más nem tudja elképzelni sem. Békességet és boldogságot robbantott szét az az eldobott tárgy, melyet vissza- és helyreállítani egyelőre nem lehet...

Jóska papa a kertbe visz, a fantasztikus földieper sorok közé, ahol tavaly Atival együtt szemezgették a termést. Minden talpalattnyi föld rá emlékezteti, a nyár egyik részét az idén is itt töltötte volna, segítve a papának, élvezve a kertészkedés örömeit. Ő megnézte a boncolási jegyzőkönyvet, s csak azt mondogatja: jobb, hogy a szülők és a nagymama nem látták, fényképekkel illusztrált, fájdalmas mondatok, csak rontottak volna az állapotukon, férfiembernek is összeszorul a gyomra, ha ilyet lát, hát még ha mindez az unokájáról készült...

Az asztalra földieper kerül, szemezgetünk, s Atika most is *ott ül velünk*, halála óta minden róla szól. Gabi is ígéretet tesz: férjéhez hasonlóan ő is leírja, hogyan élte meg azt a napot, s az azt követő napokat, mint anya hogyan látta és élte át ezt a szívet szorongató tragédiát. Mindketten tudjuk, ahhoz, hogy az emberek legalább egy picinykét is megérthessenek a fájdalmukból, hogy emberközelbe kerülhessen egy újsághírből megismert esemény, hogy felkiáltó jellé váljon a kérdőjelekkel teli történetük, ahhoz beszélni kell, elmondani és tudatni...

A nagymama nyughatatlan, azt tervezi, hogy augusztus 11-én elmegy Budaörsre, Atika halálának helyszínén akarja tölteni a napot... Próbálom győzködni, hogy nem szabad föltépni a heggedőfélben lévő sebet, maradjon inkább a lányaival és vejeivel, s a többi unokával, és csak körükben emlékezzen Atikára, így talán kevésbé szakad föl a seb, s több esélye marad, hogy szép lassan, nyugodtabban álljon helyre a lelke békéje...

Gabi és Attila külön-külön megírt levele másfél hét múltán megérkezett, megkísérlem összekapcsolva közölni mindkettőjükét...

Gabi: *...Az a bizonyos augusztus 11-i, pénteki nap másképp indult, mint a többi. Attila Szárra készült Éva mamával...*

Attila: ...már régen megvolt beszélve Éva mama és Attila között ez az utazás, mert a gyereknek eredetileg egy táborozást ígért azzal az osztállyal együtt, akiket Kálmánházán tanít, de végül a sógornőm kicsivel nagyobb gyerekét vitte el. Engesztelés képpen szerette volna elvinni Szárra, ami végül is a gyermekem veszte lett...

...Nagyon szeretett vonatozni, ezért alig várta, hogy induljanak. Az állomásra én vittem ki Őt a vonathoz, ahol már a mama várta...

...Az indulás előtti napokban Attila nagyon lázas volt. Megmondtam Gabinak, a feleségemnek, hogy így, betegen szó sem lehet az utazásról, inkább sírjon a fiú, mint hogy útközben lázgörcsöt kap-

jon, vagy valami komolyabb baja legyen. A csodával határos módon aznap reggel, mintha soha semmi baja sem lett volna, elmúlt a láza. Még így sem engedtem szívesen, de Gabit és Atikát néztem, s gondoltam, inkább menjenek, s ne haragudjanak rám, hogy miattam nem mehet. Nem akartam megfosztani a gyermeket az élménytől. Nem ilyenre gondoltam... A közeli büfében vettem pizzát, gyümölcslét, s az anyja a gyógyszerekkel együtt betette a hátizsákjába. Mikor elindult itthonról Gabival, megpuszilt, és azt ígérte, hogy hazahozza a Pesten felejtett szájharmonikáját és Niki húga megtalált fülbevalóját is. Ő pedig rám bízta a Zsuzsi mamától kapott virágját, és a nyuszikákat, hogy törődjek velük, amíg ő öt alvásig oda lesz...

...Nyíregyházáról 12 óra 30 körül indult a vonat, ekkor láttam utoljára Attilát. Akkor én még gondolni sem mertem volna arra, hogy bármi is történhet vele, hát még arra, hogy ilyen tragédia. Igaz, egy pillanatra megfordult a fejemben a szajoli eset, de az eszembe sem jutott, hogy ilyen akár velük is történhet... Én még nem tudtam, de a sors már tudta, hogy akkor láttam, öleltem és pusziltam utoljára Attilát... Amíg csak láttuk egymást, integettünk. Ennyit mondott Attila: „Ötöt alszok, és jövök!" sajnos azóta is hiába várjuk, nem jön. MEGHALT?!! Ez számomra a mai napig is bibetetlen...

...Egész délután nem találtam a helyem, túl nagy volt a csend az udvaron és a házban, nem úgy, mint megszoktuk...

...Azon a délutánon nagyon ingerült voltam, nem találtam a helyemet. Valami rossz előérzetem volt, de erre gondolni sem mertem volna...

...Délután megittam egy pohárka konyakot, mintha valamit el akartam volna terelgetni. Kb. hat óra körül benn ültem a konyhában, amikor is egy érces gyerekhangot hallottam, mintha Attila hangja lett volna, s odaszóltam Gabinak, hogy „Kiabál a fiú..." Erre ő: „Te dili, itthon sincs..." Nem tudtam elképzelni, miért is, de hallottam a hangját, meg mernék esküdni rá...

...Amikor megfürödtünk, lefektettem a gyerekeket (akkor Nikike 3 éves volt, Gabóca pedig 1 hónapos), bekapcsoltam a tévét, s a háromnegyed tizes Híradót már néztem, melyben elhangzott a hír, hogy megdobálták a vonatot Kelenföld-Budaörs között és egy hat éves kisfiút úgy eltaláltak, hogy belehalt sérüléseibe, a szülőket pedig sokkos állapotban kórházba szállították...

...Kimentem a konyhába, amikor épp a Híradó ment, egyszer csak szól Gabi, s azt mondja, „te, Ati, én úgy megijedtem..." Kérdezem, mitől, s ekkor mondta el, hogy bemondták, egy öt éves kisfiú, aki a szüleivel utazott, meghalt a vonaton, kődobálás áldozata lett...

...A hír hallatán kirázott a hideg, de aztán, amikor a szüleit is emlegették, valamelyest megnyugodtam, s arra gondoltam, akkor nem lehet Attila, mert mi, a szülei itthon vagyunk...

...Nyugtatgattam a feleségem, hogy Atika nem öt, hanem hat éves, mi pedig nem vagyunk kórházban, hanem itthon nézzük a tévét, és jobb lesz ha nem festi az ördögöt a falra...

...Átszóltam a férjemnek, jöjjön gyorsan, hallgassa meg ő is, mit mondtak a tévében, de ő csak nyugtatgatott, hogy biztos nem lehet Attila, mert ha ő lett volna, már régen értesítettek volna bennünket, mert az eset öt óra körül volt, ekkor meg már majdnem tíz óra. Nem mondhatnám, hogy megnyugodtam, de megpróbáltam nem gondolni rá. Amikor vége lett a Híradónak, kikapcsoltam a tévét, készülünk lefeküdni, s kb. féltizenegykor megszólalt a kapucsengő...

...Ez a „nyugalom" kb. 40 percig tartott, mert megszólalt a csengő. Még káromkodtam is, hogy ilyen későn ki a fene zavar bennünket, amikor tudják, hogy itt van a 4 hetes Gabika. Természetesen valami ismerősre gondoltam, de sajnos nem így volt...

...Ki jöhet ilyen későn? – gondoltam. Mikor kinéztem a ablakon és megláttam a villogó rendőrségi autót, már tudtam...

...Mikor Gabi kinyitotta az előszobaajtót, megvillant a szirénalámpa, ő, mint aki ráérzett volna...

...Kimentem a kapuba és csak annyit kérdeztem a rendőröktől: „Ugye, nem az én kisfiam?..."

...A válasz csak ennyi volt: „De..."

...Ezután én elkezdtem torkom szakadtából ordítani: „Ne halj meg, Attila!... Szeretlek, Attila!..." Sok minden mást is ordíthattam, nem tudom, mit, teljesen önkívületi állapotba kerültem, körülbelül fél órára, de az időt nem érzékeltem... Igaz, felfogtam, amit mondtak, de nem akartam elhinni...

...A hír hallatán, amit én addig nem hittem el, amíg nem azonosítottam az egyetlen fiamat, a büszkeségemet, az első gyermekem, nem hittem el. Ordítottam és remegtem, de reménykedtem. Az ordításra felébredt anyám, bátyám és a szomszédok. Anyám és a feleségem annyira felizgatták magukat, hogy a rendőrök kihívták a mentőt, injekciózásra...

...Kijött a mentő ügyeletes kocsija, s nyugtató injekciókat kaptam...

...Az egyik rendőr azt mondta, ne sírjunk, mert neki is van a kisfiammal egyidős iker lánya, s ő át tudja érezni, hogy mi mit érzünk. Mondtam neki, hogyan tudná, azok a gyerekek élnek. Aztán még szóltak, hogy ne induljunk el, mert a sógorom elindult értünk. Végül hajnal ötkor ért ide...

...Ezután a percek nagyon lassan teltek, s ezen az éjjelen nem aludtunk egy percet sem. Vártuk a sógoromat Erdőkertesről (ők értesültek először a tragédiáról, mi pedig utoljára!), jött értünk, hogy felvigyen minket Budapestre, jobb is talán, mert abban az idegállapotban nem tudtam volna sem én, sem a férjem vezetni. Mikor szombat hajnali ötkor megérkezett a sógorom, Krisztián, és

átadta a műanyagzsákot, benne Attila ruháival, cipőjével, hátizsákjával, mintha a szívemből téptek volna ki egy darabot. Addig nem hittem el, de mikor megláttam, hogy ezek valóban az ő ruhái, kénytelen voltam elhinni azt, ami számomra azóta is hihetetlen és elképzelhetetlen. Nekem a mai napig él, és örökké élni fog...

...Addig reménykedtünk, kinn álltunk a kapuban, a másik két gyerek pedig bent aludt. Aztán amikor egy nylonzsákban a kezembe adta a sógorom a véres ruhát, amelyikben a gyerek elbúcsúzott tőlem, én is kiakadtam...

A két gyereket anyósomra bagyva, a férjemmel, édesapámmal és a sógorommal – elég rossz idegállapotban – elindultunk Budapestre, hogy megnézzük Attila holttestét...

...Nagyon hosszúnak tűnt az út. Nyékládházához érve megálltunk rágyújtani. Ekkor épp híreket mondtak a rádióban, szó szerint ezt: a tegnap délután kődobálás áldozatául esett ötéves kisfiú szülei sokkos állapotban fekszenek a kórházban. A három tettest elfogták, további információk elől a rendőrség elzárkózik... Ekkor káromkodtam egy nagyot...

...Szombat délelőtt 11 körül érkeztünk meg Erdőkertesre a nővéremhez, Évához...

...Onnan felhívtuk a BRFK Életvédelmi Osztályát...

...s kértük az ügyben illetékes személyt. Míg a vonal másik végén a telefon kézről kézre járt, egyre idegesebbek lettünk...

...kapcsolgatások, újrahívások, míg végül tudtunk beszélni Stumpf századossal, s azt mondta, menjünk vissza hétfőn, reggel 8-ra.

...mikor megtalálták az üggyel foglalkozó személyt, kerek-perec kijelentette, hogy feleslegesen mentünk, mert ők a hétvégén nem dolgoznak, a gyereket pedig addig nem nézhetjük meg, amíg a boncolást el nem végzik. Majd menjünk hétfőn, addigra készen lesznek a papírok és kiadják...

....Azt ígérte, félkilenckor találkozunk. Szeretne velem elbeszélgetni, addigra meglesz a boncolás, és hazavihetjük a gyermekem holttestét Nyíregyházára, az utolsó állomásra...

...Nem tudtunk mást tenni, délután vonatra ültünk és hazautaztunk Nyíregyházára. Szavakat nem találok rá, hogy néztünk ki, mint a mosott rongy. De erőt kellett venni magamon, mert a két kicsi gyerek otthon várt, s gondoskodnom kellett róluk. Igaz, nehéz volt, mert az idegrendszerem kissé kikészült...

...Ahogy mondták, megfogadtam a tanácsot. Hétfőn félnégykor elindultam bátyámmal és öcsémmel a kemény útra...

...Hétfőn a férjem a két testvérével elindult megint Budapestre, én pedig itthon maradtam a gyerekekkel. Talán furcsán hangzik, de elhajtották őket, mint a legyeket, igaz, csak telefonon keresztül...

...Megérkeztünk, s ismét felhívtuk azt, akivel már beszéltem, kap-

csolták, fel is vette. A kérdésemre és a kérésemre az volt a válasz, hogy ő ma jött vissza kéthetes szabadságról, nem tudja, kivel beszéltem, mert tudomása szerint szerdán adják ki a gyereket, de ezt ő is csak mástól hallotta. Viszont a telefonhang ugyanaz volt, mint a szombat délutáni. Nem tudtunk mit tenni, ismét feleslegesen tettünk meg 540 kilométert...

...Az ügyben illetékes letagadtatta magát, tehát semmit sem tudtak intézni, baza kellett utazniuk, dolgavégezetlenül. Annyit mondtak nekik: „Majd szerdán jöjjenek!..." Szerda hajnalban útrakeltünk, sógorommal, Pityuval, aki vezetett, s a férjemmel...

...Szerdán tehát minden kezdődött elölről, de akkor már a feleségem is velünk jött...

...Először Erdőkertesre mentünk. Innen telefonáltunk a BRFK-ra, hogy érdemes-e mennünk, tudnak-e bennünket fogadni. Csodálatos módon a válasz igen volt. A nővérem kalauzolásával értünk a BRFK-ra. Ott Wildanger József fogadott. Bővebb felvilágosítással nem tudott szolgálni a tettes(ek)ről, illetve a tárgyról sem, ami kioltotta Attila életét. A papírokat átadta, amivel a Lenbosék utcai Igazságügyi Orvostani Intézetbe kellett mennünk, ahol a gyerek holtteste volt...

...Lerendeztek pár szóval és egy papírral a BRFK-n, és mehettünk a szelvénnyel némi kézpénzért kiváltani a gyermeket (65 240 Ft), plusz amikor megmondták, hogy délután kettő után nincs ügyintézés, az egyik taxis elmagyarázta a legrövidebb utat, s bár nem lehetne, de foruljunk balra, akkor is, ha tiltja a tábla, ha kettő előtt valóban oda akarunk érni...

...Pechünkre két rendőr kiszúrta, hogy szabálytalanul fordultunk, s 1000 Ft helyszíni bírsággal büntetett meg bennünket...

...Pedig tudta a rendőr, hogy miről is van szó, mikor megnézte az iratokat, látszott is rajta, hogy ezért kért „csak" egy ezrest...

...Ezután értünk a „halottas házba", ahol leadtuk a gyerek ruháját, kifizettük a költségeket (hűtésdíj, hazaszállítás, koporsó, stb.). A nővéremmel, Évával beszéltünk arról, hogy megnézzem-e a halott gyermeket. Azt mondta: „Ne nézd meg, Gabi, maradjon meg emlékezetedben úgy, ahogy utoljára láttad, mosolygósan, vidáman!" Így hát nem néztem meg Attilát, sem akkor, sem amikor azonosítani kellett, sem a temetés előtti percekben. Ezt a férjem vállalta...

...Végül is pénteken hozták haza Atikát. Ez idáig a másik két gyermekünk kézről kézre járt, csak a mi kezünkben és ölünkben nem, mert annyi minden elintézni valónk volt...

...A temetése augusztus 22-én, kedden volt. Amin addig keresztül mentem, és amit a mai napig is átélek a szívemben keletkezett fájdalom miatt, még a legádázabb ellenségemnek sem kívánnám...

...a temetéssel kapcsolatban, az is csak csúszópénz árán, hogy az én

életvidám, erős, szépségversenyt nyert fiamat, aki természetesen nekem a világ legaranyosabb, legszebb kisfiúja volt végső nyugalomba helyezhessük...

...Nekem csak az otthon maradt két gyermekem adott erőt. Őket néztem, s arra gondoltam, hogy igen, ők megmaradtak nekem, nem hanyagolhatom el őket, fel kell nevelnem. Igaz, idegrendszerem alaposan meggyengült, sokkal türelmetlenebb vagyok, mint Attila halála előtt voltam...

...Sok ember sírt a temetésén, legalább ötszázan lehettek, s még idegenek is odajöttek részvétet nyilvánítani, ez borzasztó volt nekem. Talán azért is, mert előtte egy félórával láttam a fiamat azonosításkor nylonban és koporsóban, nyitott két szemével. Éppen rám nézett, amikor megmutatták, s ezt nem tudhattam, amikor még rajta volt a lepel. Ezt az érzést csak a gyilkosának kívánom. Még azért is, mert édesapám koporsója újra előttem mutatkozott, ugyanis a pénzhiány miatt ideiglenesen hozzá, az ő sírjába kellett elhelyezni Attilát. Még gyerekek voltunk, amikor őt elveszítettük, egyik napról a másikra...

...A temetési költségekről annyit írnék, hogy ha mi nem építkezünk, nem tudjuk eltemetni Attilát. Az árak a csillagos eget verik. Az összes kiadásunk mindennel együtt 160 ezer forint körül van, a számlákat mellékelem. Igaz, ebben még nincs benne a sírkő és a sírbolt megépítése, ami kb. 150 ezer forint lesz. Akkor már annyi pénzünk sem maradt, hogy a sírhelyt megvásároljuk Attilának, ezért helyeztük az apai nagyapja sírboltjába. Azóta sikerült a sírhelyet kifizetnünk, ami 26 800 forintba került. Ezzel szemben nekünk a biztosító kifizetett 50 ezer forintot, ami a vonatjegy biztosítására járt baleseti halál esetén (Ez nem baleset, hanem GYILKOSSÁG volt!), valamint 12 ezer forint poggyászkárt. A Nyíregyházi Polgármesteri Hivatal soron kívül 10 ezer forint gyorssegélyben részesített. A CSÉB biztosításunkra 4-4 ezer forintot, a gyerek óvodai biztosítására 15 ezer forintot (amihez kellett az öröklési bizonyítvány mellékelve), és az új lakásbiztosítás alapján, a Garanciától kaptunk 12 ezer forintot...

...Minden másnap kimegyünk hozzájuk, de néha nemhogy megkönnyebbülnénk, de még nagyobb a fájdalmunk, s mindezt tetézi, hogy ellopják a sírról a virágot, a télen az odatett kis Mikulás-házikót, Húsvétkor pedig a kitett nyuszit. Majdnem kitörték – autóval – a fejfát.

...Most ott tartunk, hogy áruljuk az épülő családi házunkat, mivel nem tudjuk befejezni, épp, mert eltemettük a gyermekünket az utolsó 200 ezer forintból...

...Nikike, a nagyobbik húga természetesen emlékszik Attilára. Az anyja elmondta neki, hogy mi történt, de ő a mai napig beszél neki a sírnál, s talán ez már örökké így lesz. Ott is, és itthon is hívo-

gatja, hazavárja. Nem érti, miért marad el ilyen sokáig. Azóta nem lehet elvinni az óvodába, mert nincs, aki megvédje, mert hiszen Attilát a rossz gyerekek megdobták kővel, és mondogatja, hogy azokat meg kellene ölni, pedig szerintem nem is tudja, mi az, hogy „ölni", csak ahogy tőlem hallotta, vagy mástól, Attila kapcsán, hogy őt megölték...

...A sírboltot is meg kellene csináltatnunk, mert ha egy éven belül nem építjük be a megvásárolt sírhelyet, a Temetkezési Vállalat visszaveszi tőlünk. Közben Niki a mai napig várja Attilát, minden nap emlegeti, s mondogatja, hogy „Attila, már megint nagyon sokáig vagy, gyere haza, és játszunk!..." Minden másnap elmegyünk hozzá a temetőbe. Simogatja a fejfát, ezzel köszön neki, és várja...

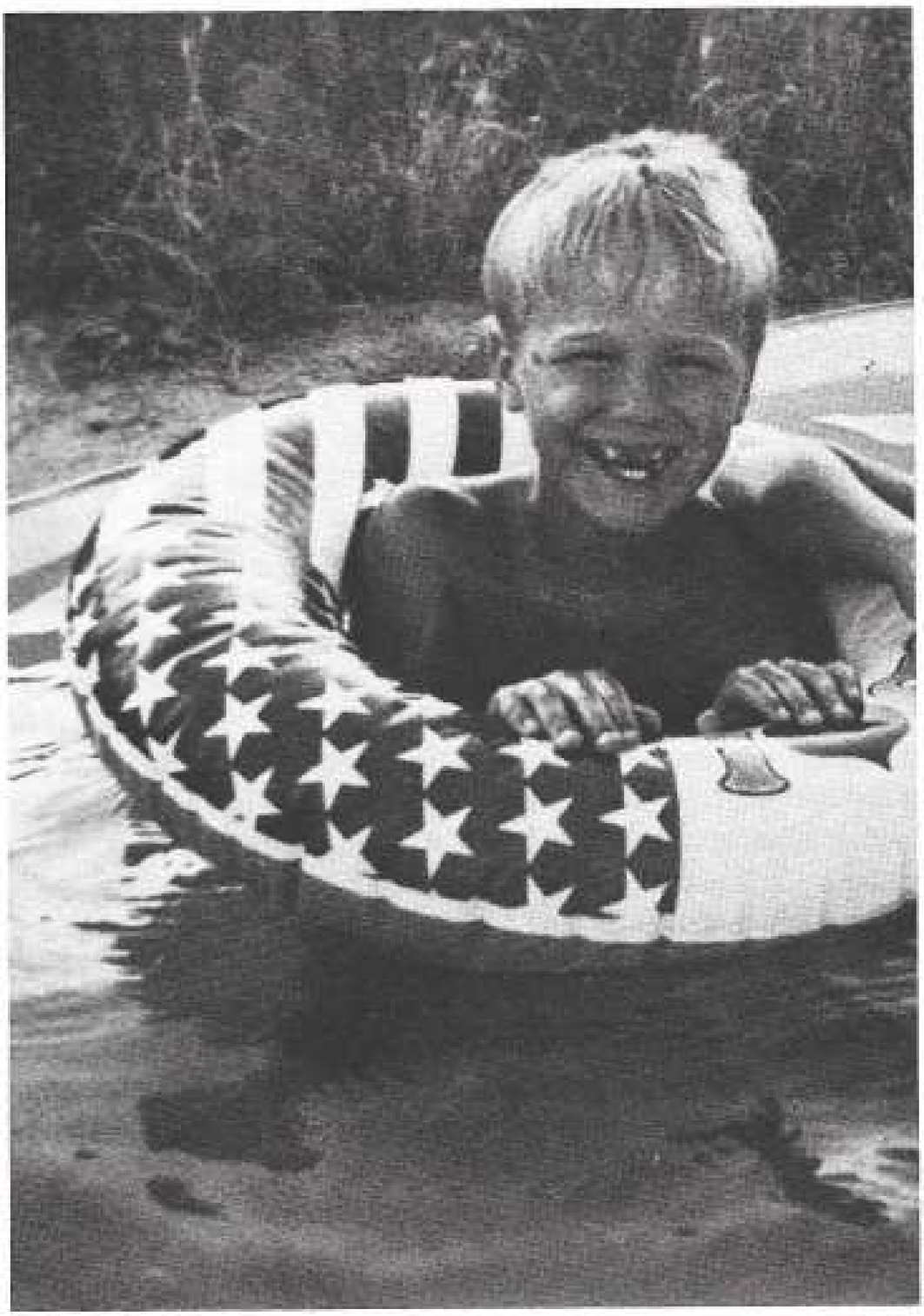

...A MÁV-ról csak annyit, hogy jót nem tudok róluk mondani, félő, ha mindent kibeszélnék, ártanék magamnak is, és neked is. Amikor megtörtént a tragédia, a Polgármesteri Hivatal is adott 10 ezer forint segélyt. Amikor bementünk, hellyel kínáltak, meg kávéval, aztán elmúlt a három napig tartó „csoda"... Én nem kívánom, és soha az életemben nem szerettem volna közismert lenni, főleg nem ilyen áron. Amint láttad is, szegényesen élünk, albérletben, de boldogan éltünk, amíg Attila velünk volt. Nem cseréltem volna senkivel. Most innen is küldeni akarnak. Sokat vitatkozunk a feleségemmel, néha ok nélkül is. Tudom, hogy sem ő, sem én nem nyugszunk meg, amíg a bűnös (akit szerintem eltitkolnak) nem kapja meg azt, amit megérdemel. A rendőrség is letagadta, hogy lőtér vagy laktanya van nem messze attól a helytől, ahol bekövetkezett a végzet. Én tudom, hogy így van. Talán ezért is nincs kő, tárgy, eszköz. És érdekes, hogy fellebbezésünk ellenére is megszüntették a nyomozást...

...Ennyi a mi kis történetünk. Bár soha ne tudtam volna meg, hogy milyen érzés egy ilyet átélni. Mi már csak egy csonka család vagyunk, s az is maradunk, így, Attila nélkül...

...Még egyszer köszönöm a jóindulatod és a látogatásod. Bár csak minden ember ilyen együttérző volna, nem itt tartana ez az ország sem... 1986-ban kerültem a Sütőiparhoz, mint szállító. 1994-ben kaptam egy jó maszek ajánlatot, emiatt mondtam fel a cégnél. Végül a maszek átvágott, így lettem munkanélküli, s így kezdtem el építkezni, gyes és alkalmi munka mellett. A feleségem a haláleset után volt benn a cégnél, ismerte őket, mivel a gyed előtt ő is ott dolgozott. Úgy jött haza, hogy vissza akarnak venni a szállításra. Ez jól esett, tudom, hogy lesz majd fizetésem, ha nem is sok, viszont megvan az a rossz érzésem, hogy a gyermekem halála árán, szánalomból lett újra munkám. Azt meg egyszerűen nem lehet leírni, milyen érzés este, éjszaka, mikor a többiek alszanak, én meg a sötétben a mennyezetet bámulom...

...Az az egy dolog bánt még nagyon, hogy nem tudom, de úgy érzem, jól gondolom, hogy mivel Attila agyhalott volt, valószínűleg valamely szervét transzplantálták. Szeretném azt hinni, hogy ez nem így történt, de sok olyan tévéműsort láttam, amely megerősítette bennem ezt a gondolatot. Mivel ma Magyarországon ebbe nem kell beleegyezés, szerintem nincs kizárva, hogy ez történt...

A család nem várt kiadásainak számlái:

Vonatjegy ára	2 240,– Ft
(A fölösleges utazásé)	
Tankolások:	
augusztus 12-én	5 879,– Ft
augusztus 14-én	5 837,– Ft
augusztus 15-én	3 504,– Ft
augusztus 16-án	5 398,– Ft
augusztus 16-án	2 000,– Ft
Összesen:	**25 618,– Ft**
Hűtési számla:	**2 688,– Ft**
Boka cipő, 1 pár	**2 600,– Ft**
Női cipő, 1 pár	**3 000,– Ft**
Gyerekruha 1 db	**3 790,– Ft**
Ruhaneműk összesen:	**9 390,– Ft**

Szállítási számla: (benne: km.-ktg oda-vissza, 249 km, H. szállítás, Kop. kelet fehér gyermek, szemfedő gyermek 140-es, felirat egyoldalas, kelet 125 kereszt feh. + tábla, kárpit, páma, olaj, selyemlepedő, monogram, nylonzsák, hatósági ügyintézés, halott átvétel vidéki száll., ügyintézés)

	55 850,– Ft
12% áfa	6 720,– Ft
Fizetendő összesen:	**62 552,– Ft**
Apróhirdetések ára:	**2 800,– Ft**
(Gyászközlemények)	
Sírkő szétszedés és helyreállítás:	**1792,– Ft**
(A nagyapa sírja)	
Sírhely ára:	**26 880,– Ft**
(Ez már Attila végleges sírhelye)	
Koszorú 2 db	**10 000,– Ft**
Temetkezési számla:	**11 222,– Ft**
Egyházi temetés költsége:	**3 100,– Ft**

Halotti tor kiadásai: (Benne: 10 kg kenyér, 1 kg trappista sajt, 5 doboz Delma light, 10 db majonéz, 10 db piros arany, 5 üveg uborka, 15 liter ásványvíz, 20 liter Coca-Cola)

	5 431,– Ft
MIND ÖSSZESEN:	**163 513,– Ft**

Szigeti Józsefné, Éva mama levele *(1996. június 5.)*

...Köszönöm az üdvözletét, s azt, hogy „foglalkozik" velünk. Ismét találtam egy cikket – hallottam róla, s a könyvtárból kerestem elő –, úgyhogy ismét kezdek bizakodni, hátha mégis nekem van igazam...

Sajnos – és higgye el, én régen nem ilyen voltam! – akkora boszszúvágy van bennem!!!...

...Most egy ideig csendben leszek, mert 5-én megyek kórházba. Nagyon sokat hánytam, stb., s ráfogták, hogy „az ideg". Sajnos epekövek vannak, melyeket sürgősen el kell távolítani. Szegény embert még a KŐ is zúzza!...

Atika 8-án lesz hét éves... Készülünk a temetőbe...

Most is Őrá gondolok. Aki minden lyukba benézett és bebújt. Karácsonykor itt volt, vittem fürdetni a fürdőszobába. Nagyon érdekelte, hogy mi van a polcon. Az egyik pohárban a Jóska papa „foga" volt. Belenézett és megkérdezte: „Mama, ki fogja?" Ezen még ma is mosolygunk... A férjem csinált egy zászlót, s amikor tudtuk, hogy jönni fog, mindig kitettük. Rajta volt a „KI", egy fog és a végén a „-ja?" A temetés napján is elővették a gyerekek, így is emlékeztek. A mai napig megvan, kedves kis emlékünk...

...Ezt a levelet a Mai napból emeltem ki, egy olyan levelemre válaszolt az illető, mint amilyet szinte mindenhova küldtem. Úgy gondolom, ahhoz, hogy valóban igazságos döntés születsen a bíróságon, az ilyen részleteket is meg kell vizsgálni és vizsgáltatni...

Üdvözlöm: Éva mama

Mai nap, 1996. május 26. *(Réz Kata érdekvédelmi rovata)*

Kődobálók és a MÁV

M. Ernő olvasta annak a nagymamának a keserű levelét, akinek kisunokáját a vonatablakon bedobott kő halálra zúzta. Mint régi – s elbocsátása miatt igen sértett – MÁV-dolgozó szól hozzá a témához:

– A vonatdobálás már hosszú évekre visszanyúló ügy, csak addig, amíg baleset nem történt, nem foglalkozott vele senki. Mint volt kalauz, vonatvezető tanúsítom, hogy az ehhez hasonló eset mindig csak annyiból állt, hogy a kődobálásokról vagy más rendkívüli esetekről egy eseménykönyvi jelentést kellett írni, aztán a közvetlen felettes azt vagy felterjesztette az igazgatóságnak, vagy nem. Ha felterjesztette, akkor érdemi lépés nagyon kevés esetben történt, de a vizsgálatokról választ az illetékesek szinte soha nem adtak az érintetteknek. Ha az ilyen eseteket véletlenül nem jelentettük, s az illetékesek tudomására jutott, akkor jött a felelősségre vonás. Ha jelentettük, akkor legalább mentesültünk a felelősség alól, mert megállapították, amit mi már a jelentésben leírtunk, hogy a tettes ismeretlen. Rengeteg ablakbedobásos jelentésem volt.

Az, hogy ez ügyben nem történt érdemi előrelépés, az a MÁV

vezetői közömbösségének köszönhető. *Sz. Józsefné* esetére igenis keressék meg a felelősöket. Keressék vissza a kalauzok által leírt eseménykönyvi jelentéseket, a kocsivizsgálók által felvett jegyzőkönyveket a kocsisérülésekről, és így könnyedén ki lehet deríteni, hogy ki, hol s miért nem tette meg a szükséges intézkedéseket a vonatdobálások megakadályozására.

Mit is mesélhetnék Attiláról?...

Örökmozgó volt, mint általában a hatéves fiúk...

Bármivel képes volt lefoglalni magát, nem tudok olyat mondani, amit ne szeretett volna csinálni, s amivel ne szeretett volna játszani...

A homokozó kedvenc helyei egyike volt, szállította a homokot a dömperével...

Hol az apjával, hol az apai nagyapjával járt kapálni a kertbe...

Ha kértük, s jókedve volt, segített veteményezni is....

Kedvencei egyike volt az a BMX bicikli, amit még 3 évesen kapott, illetve annak egy számmal nagyobb utódja, melyet később kapott, amikor a kicsit kinőtte. Nagyon féltette, senkinek nem adta oda...

Esőben és sárban is képes volt kerülni egyet...

Egy téli napon az apjával ment postáskodni, síkos utakon, s egy lejtős szakaszon úgy meglódult, hogy egy nagy esés lett a vége, homlokán pedig egy plezúr emlékeztette a borulásra. Nem sokat foglalkozott vele, újra nyeregbe pattant, otthon pedig csak ennyit mondott: „Felborultam..."

Tűrte a fájdalmakat, sokszor kék-zöld foltokkal volt tele, de nem panaszkodott, legtöbbször föl sem vette. Viszont ha vérzett, akkor elpityeredett...

Igazi állatbarát volt. Tartottunk kocát, voltak kismalacaink, s Attila a tenyeréből etette őket, még az ujját is bekapták és szopogatták, ő pedig nagyokat nevetett rajtuk...

A nagy kucu hátán még „lovagolt" is...

Az agárt és a német vizslát hibátlanul szerette, kijárt velük a mezőre nyulat hajtani. Ami szinte hibátlan: a két kutya – Attila halálát követően – egyik napról a másikra kimúlt...

Ugyancsak nagy szeretettel bánt a cicájával, Fruzsival, vagy ahogy még kicsiként selypítve mondta „Fjuzsi"-val. Attilát reggelente csak úgy lehetett felkelteni, hogy a cicát mellé tettük...

Ha valami miatt „baragos" volt, vagy rosszkedvű, a cicával meg tudtuk vigasztalni és nyugtatni. Azt hiszem, a cica állt hozzá a legközelebb, s a cica is érezte a szeretetét...

Nem túlzottan szeretett óvodába járni, az óvoda korlátozta a szabadságát, amivel itthon élhetett. Barátja alig volt, jobbára egyedül játszott. Később, amikor Niki, a húga és István, az unokatestvére is óvodába járt, hármasban jól elvoltak...

Attila mindig a „vezér" volt, s ha valaki beléjük kötött, azt csalánnal kergette el... Itthon is vezérként tisztelték a szomszéd gyerekek, s hallgattak is a szavára...

A tévé és a video csak akkor kötötte le, ha állatokról szóló filmek mentek...

Mindene az udvar, a kert és a szabad levegő volt. Reggelente – úgy, ahogy volt, pizsamában – kiszaladt, s megnézte, milyen időre

ébredt. Lehetett tél vagy nyár, ő mindig az udvaron volt. Bent inkább nem evett, de ha a kinti asztalra terítettem, akkor jobb kedvvel falatozott...

Szerette a nyári szalonnasütéseket, jól érezte magát a tűz körül. Nem nagyon izgatta, hogy a szalonna és a kenyér már korom fekete lett, a lényeg úgysem az volt számára, csak az, hogy ott ült velünk a tűz körül. Imádta a tüzeskedést, s az udvar különféle zugaiból hordta a tűzre valót, s amit tudott, elégetett, csak hogy lángoljon még egy kicsit a tűz. Mikor belekapott, mindig ezt mondta: „Jól égeti, mi?..."

Szeretett strandolni. Ha nem sikerült a strandra kimennünk, akkor itthon lubickolt a felfújható kis gumimedencében. Nem győzte kivárni, hogy a víz felmelegedjen, ha hideg volt a víz, akkor is belemászott, s amíg lilás nem lett a szája, s ki nem parancsoltuk, ki sem jött belőle, pedig már remegett, mint a kocsonya...

Egyszer pecázni mentünk, s egy eldobott konzervdoboz elvágta a talpát. Ekkor sem sírt, de bármikor arra jártunk, emlegette, sőt, ezt az esetet Nikike is emlegeti, hogy „Attila itt vágta el a lábát..."

Sok-sok apró emléket őrzünk Róla, de minél jobban belemerülök az emlékezésbe, annál inkább belezavarodok az írásba, s képtelen vagyok valamennyit felidézni és leírni. Talán beszélgetve, emléket idézve kicsivel könnyebb lenne...

Tisztelettel és üdvözlettel, Attila nevében is: *Gabi*

Utóirat: Attila most szombaton, azaz június 8-án lenne 7 éves...

„– Isten veled! – mondta.

– Isten veled! – mondta a róka. – Íme, a titkom. Egyszerű: az ember csak a szívével lát jól. A lényeges a szemnek láthatatlan.

– A lényeges a szemnek láthatatlan – ismételte a kis herceg, hogy visszaemlékezzék rá.

– Az az idő, amit reá vesztegettél, teszi fontossá a rózsádat.

– Az az idő, amit a rózsámra vesztegettem... – mondogatta a kis herceg, hogy visszaemlékezzék rá.

– Az emberek elfelejtették ezt az igazságot – mondotta a róka. – De neked nem szabad elfelejtened. Mindörökre felelőssé válsz azért, akit megszelídítettél. Felelős vagy a rózsádért...

Felelős vagyok a rózsámért... – ismételte a kis herceg, hogy visszaemlékezzék rá."

(Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg)

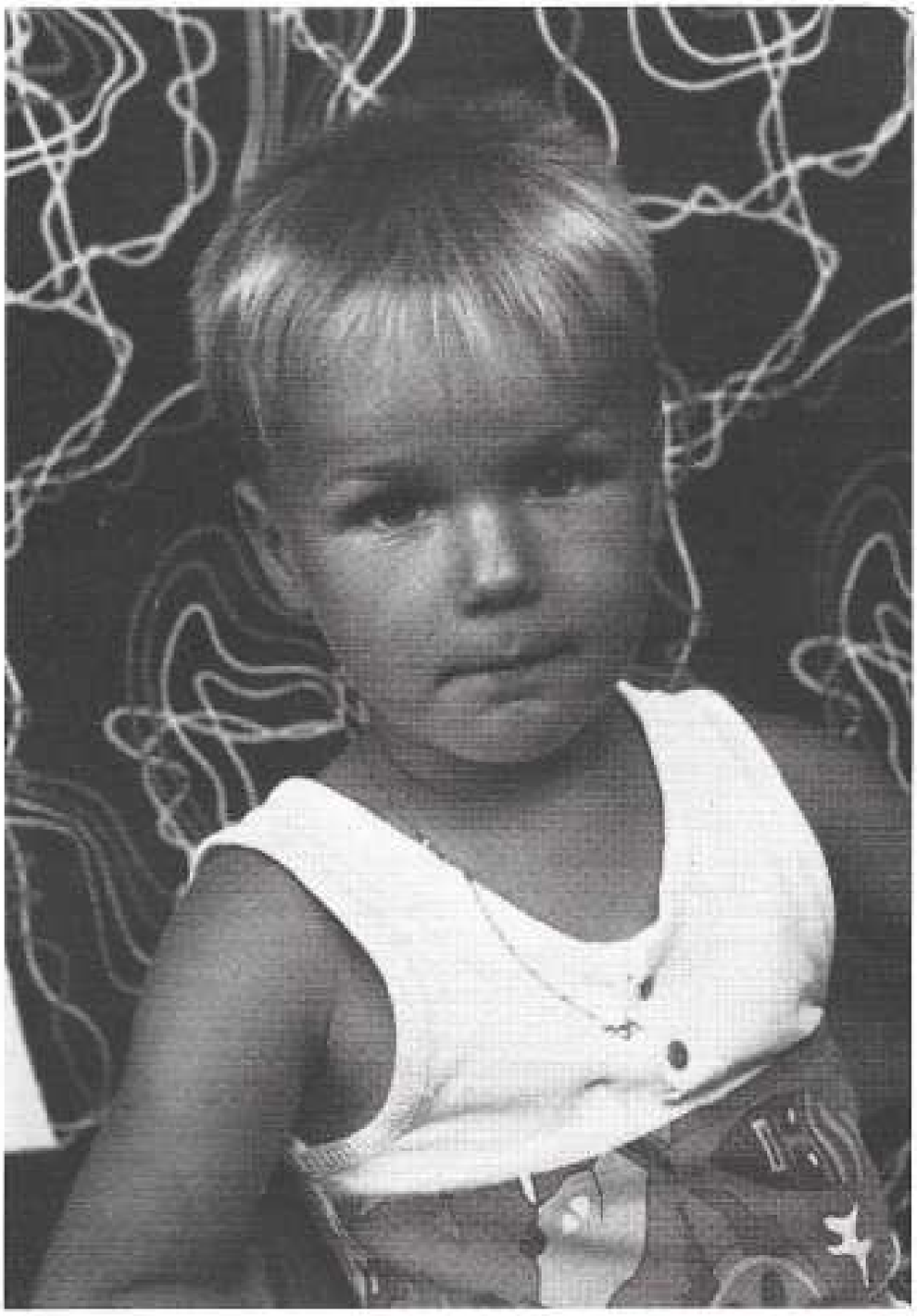

Bella István: Öldöklő angyal

– egy újsághírre –

Meghalt egy kisfiú. Egy kisfiú meghalt.
Véletlen. S védtelen.
Ha én lennék az apja, az anyja helyébe...
Rámtör a félelem,
mert kitörném a kezét, a nyakát tekerném ki
az angyalnak, aki
fölvette azt a követ a földről,
s el tudta hajítani.

„Ki kővel dob meg, dobd vissza kenyérrel!"
De nevetséges vagy is,
Krisztus, az ősi kivégzésmódhoz képest,
ha épp egy kő a Nemezis,
s magát a kenyeret veri szét zuhanása.
Hogy legyen jó a kenyér,
hogy dobja magát vissza, ha már alaktalan
agypép és nem él?!

Miért született? Hogy élhessen hat évet?
S meghaljon, csak úgy,
mert a másik kenyér követ vett a kezébe?
Mondd meg, Isten, ne hazudj!
Vagy ott ólálkodsz Te is, a világűrszélen,
mindenség-vonatok
fölött, csillagot csörgetsz kezedben,
s néha felénk, a földre hajítod?

De hát mi vagyunk azon, Istenem, nem érted?
Mi, emberek megyünk azon,
kik születünk, szeretünk, és szeretünk születni,
és szeretünk szeretni nagyon.
Egy világrándítás csak? Egy vak vállé?
Ember- és csillagözön
mindegy egy fiú, vagy egy világ halála?
S nincs hozzá közöd, s közöm?!

Meghalt egy kisfiú. Egy kiskenyér meghalt.
Egy másik ölte meg.
kanász vagy kalász? Ölt. Öldöklő angyal.
Ne büntesd, Istenem, ha lehet.
De tedd, egyszer: ha belenéz fia szemébe,
s elkezd káprázni az ég,
egy visszaszálló kő nézzen szemébe,
s ne fordíthassa félre fejét.

* * *

A könyv 1996. június 8-án, Attila 7. születésnapján lezárult...

Tisztelt Olvasó!

Kérem, ismerkedjen meg a könyv támogatóival.

Köszönetet mondok a ***Szerencsejáték Rt.****-nek!*
Évek óta játszom lottón és totón, a játékszenvedély összekapcsolt minket, most ezt a kapcsolatot fűztük szorosabbra evvel a könyvvel.
Köszönöm, Pongrácz Antal!

Köszönetet mondok a ***Gyermek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának****, hiszen – és ebben kezdettől fogva egyetértettünk – ez a könyv is hozzájárulhat gyermekeink, s az ifjúság arculatának formálásához.* ***Köszönöm, dr. Koncz István!***

Köszönetet mondok a ***Nemzeti Kulturális Alap*** *segítségéért, abban bízva, hogy a könyv egy kis mértékű adalék lehet ahhoz a nemzeti kultúrához, melynek része az is, hogyan élünk ebben a hazában, s hogy gyermekeinket mire és hogyan neveljük.*
Köszönöm, Török András!

Köszönetet mondok ***Budapest Főváros Főpolgármesteri Irodájának,*** *ahol megértették, hogy a Főváros arculatát nem csak avval formáljuk, ha a jót mutatjuk be, hanem avval is, ha teszünk a rossz ellen.* ***Köszönöm, Demszky Gábor és Schiffer János!***

Köszönetet mondok a ***McDonald's Kft.****-nek, hiszen az eddigiek során csak úgy voltunk kapcsolatban, hogy betértem egy-egy üzletükbe, illetve megálltam a McDrive-nál egy szendvicsre, most hozzájuk is közelebb kerülhettem.* ***Köszönöm, Róna Gábor!***

Köszönetet mondok a ***MOL Rt****-nek, akikkel az elmúlt évek során – igaz egyoldalúan, de – gyümölcsöző kapcsolatot alakítottunk már ki, hisz ha nem állok meg tankolni valamelyik MOL-kútnál, talán sosem érek haza.* ***Köszönöm, Pál László és Kazal János!***

Köszönetet mondok a nyíregyházi székhelyű ***SZAKSZIG Kft.****-nek, mely épp akkor kapott Építőipari Mesterdíjat, amikor a könyv támogatásáról döntöttek.* ***Köszönöm, Bagaméry Lajos!***

Köszönetet mondok a ***Szabolcs-Szatmár megyei Közgyűlés****-nek, akik megértőek voltak, s egyetértve a könyv célkitűzéseivel, támogatásukkal a Nyíregyházán élő Mencsik családot segítették.*
Köszönöm, Dr. Zilahi József!

Köszönetet mondok ***Nyírgegyháza város Polgármesterének****, aki a város lakosságát felkavaró tragédia után is segített, és most sem zárkózott el attól, hogy támogassa a könyv megjelentetését.*
Köszönöm, Csabai Lászlóné!

Köszönetet mondok a ***Mirelite Rt.****-nek, melynek az elmúlt évek során gyakran kóstoltam meg termékeit, mélyhűtött tortáit és egyéb édességeit, és most, – amikor támogatásról volt szó – nyitva maradt a hűtőláda.* ***Köszönöm, Dr. Bíró Péter!***

Köszönetet mondok a ***Szép házak – Készházak*** *című kéthavonta megjelenő folyóiratnak, akik – épp, mert kész otthonokat mutatnak be olvasóiknak – megértették, mit jelentene, ha Mencsikék nem tudják befejezni a félkész otthonuk építését.* ***Köszönöm, Vogl Elemér!***

Köszönetet mondok a ***Zwack Unikum Rt.****-nek, s bevallom, egy-egy koccintás alkalmával magam is kezembe veszem a kis keresztes gömböt, s ezentúl is maradok az Unicum elkötelezettje.*
Köszönöm, Zwack Péter és Kerényi Péter!

Köszönetet mondok a pécsi székhelyű ***Centrophone Kft.****-nek, mely cég nem csupán telefonközpontokat telepít, de nagylelkű tulajdonosa révén támogatást is ad a jó ügyekhez.*
Köszönöm, Boross László!

Köszönetet mondok ***Thermo-Sió Panoráma Kft.****-nek, akik magasszintű technikával, kifogástalan műanyag és fémszerkezetű ablakokat gyártanak és forgalmaznak, ez esetben pedig a cég ajtaját sem csukták be előttünk.* ***Köszönöm, Jenei József!***

Köszönetet mondok a ***Honka Hungary Kft.****-nek, melyről annyit már eddig is tudtam, hogy a népszerű finn fabázak hazai forgalmazói, de – Mencsikék félkész házának befejezéséhez nyújtott támogatásukkal – azt is világossá tették, hogy komolyan veszik a finn-magyar barátságot.* ***Köszönöm, Obányai József!***

Köszönetet mondok a ***Garda Uszodatechnika****-nak, hiszen túl azon, hogy az országban készült legszebb medencék a nevükhöz köthetők, most egy szép tettnek is részesévé válhattak.*
Köszönöm, Nagy Károly!

Köszönetet mondok a ***Zsaru Magazinnak,*** *hiszen olyan ügy mellé álltak, amely sok zsarut mozgatott meg, s remélhetjük, hogy a könyv elolvasása majd abban is segít, hogy ilyen ügyben egyre kevesebb rendőrnek legyen dolga.*
Köszönöm, Dr. Leyrer Richárd és Fábián Gyula!

Köszönetet mondok ***minden újságíró kollegának****, akik a tragédia bekövetkezte után hírt adtak, interjúkat készítettek és azon voltak, hogy felderítsék az ügy hátterét, s mindazon* ***publicistáknak****, akik Attila halála után megfogalmazták véleményüket, most pedig, amikor a könyv készült, hozzájárultak riportjaik, interjúik és publicisztikáik közléséhez. Nyugodt szívvel írhatom le a közhelyű tényt:* ***ha ŐK nem segítenek, akár anyagiakkal, akár írásaikkal, ez a könyv sem születhetett volna meg.***

És persze szomorú szívvel írom ide: ***bár ne történt volna meg ez a tragédia, hogy az interjúknak, a riportoknak, a publicisztikáknak, s ennek a könyvnek se kellett volna megszületnie...***

ZSARU

EURÓPA LEGNÉPSZERŰBB RENDŐRSÉGI MAGAZINJA

- Színes riportok a rendőrség életéről nem csak rendőröknek
- Hírhedt bűnesetek ismertetése
- Hírek a nagyvilágból, technikai érdekességek
- Rádió- és televízióműsor
- Slágerlista
- Játék
- Folytatásos krimik
- Keresztrejtvény...

HIRDETÉSFELVÉTEL:
Telefon: 111-4213,
132-4718
Fax: 111-4213

SZERKESZTŐSÉG:
1068 Bp.,
Dózsa Gy. út 84/b.
Levélcím:
1392 Budapest, Pf.: 274.

A könyv támogatója, a **SZAKSZIG Kft.**

Tevékenységi köre:

épületszigetelések tervezése

és kivitelezése.

(Talajnedvesség, talajvíznyomás elleni szigetelés, lapostetők hő- és vízszigetelése, zöldtetők, tetőteraszok kivitelezése.)

Magastetők zsindely, cserép ill. fémlemezfedése, ácsszerkezettel együtt, valamint tetőtérbeépítés.

Gipszkarton szerelt válaszfalak, álmennyezetek készítése.

Hazai és import építőanyagok szakkereskedelme.

Szaktanácsadás, szakértői munka, tervezések.

A SZAKSZIG Kft. az „Év tetője" pályázaton kategóriadíjat kapott.
A Kft. 1994-ben és 1996-ban „Építőipari Mesterdíj"-as lett.

SZAKSZIG Kft. 4400 Nyíregyháza, Pazonyi tér 12.
Tel./fax.: 42/405-409, 405-410, 405-467
Budapesten: XIV. Csömöri út 46. Tel./fax: 183-0074

SZERENCSEJÁTÉK RT.
TOTÓ
– Mi az Józsi, te oda se nézel?
– Mit izguljak? Bármelyikük győz is, mindenképpen mi nyerünk!

A könyv megrendelhető:

MENCSIK ATTILA
4400 Nyíregyháza-Oros
Nyíregyházi utca 29.

400 Ft

* * *

Tisztelt Olvasó!

Köszönöm, hogy a könyv megvásárlásával segített a Mencsik családon

Nagy Bandó András

A vonatok vészfékeit minden esetben csak valami baleset, tragédia, komolyabb gond vagy nagy baj bekövetkezte után húzzák meg. Ezen könyv összeállítója is így járt: Ifj. Mencsik Attila hatéves kisfiú kődobálás miatti halálát már nem volt és nem lesz képes megakadályozni azzal, hogy a könyv jelképéül szolgáló vészféket meghúzza. Ugyanakkor reméli, hogy az őrület, a vandalizmus és a felelőtlenség száguldó vonatát még mindig lefékezheti és megállíthatja, s ezzel megakadályozhatja emberéletek értelmetlen kioltását, családok tragédiáját és az ebből törvényszerűen bekövetkező testi és lelki összeomlását. A dokumentumkönyv emléket kíván állítani egy kisfiúnak, akit feltehetően egy másik kisfiú által eldobott kő ölt meg.

a szerző